

การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง สาเกตนคร
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนบ้านสว่าง
จังหวัดร้อยเอ็ด

นางอุทัยทิพย์ วิไลลักษณ์

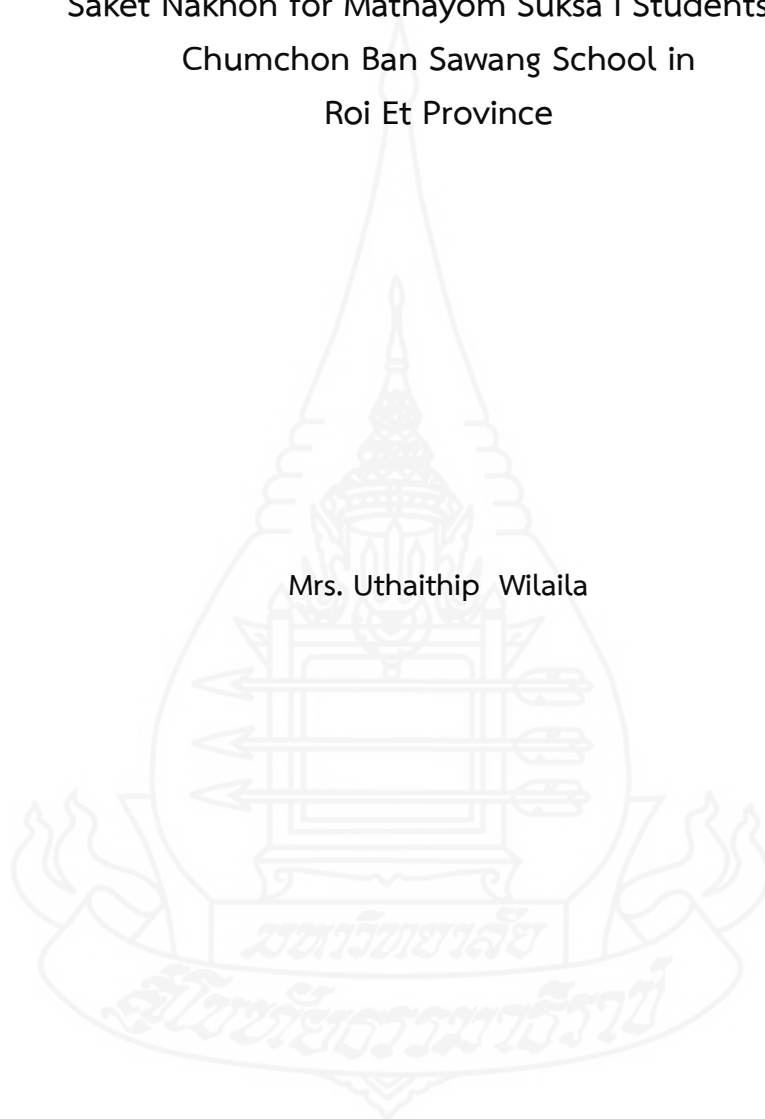

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2559

The Construction of a Supplementary Reading Entitled Folk
Saket Nakhon for Mathayom Suksa I Students at
Chumchon Ban Sawang School in
Roi Et Province

Mrs. Uthaitip Wilaila

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Education in Curriculum and Instruction

School of Educational Studies

Sukhothai Thammathirat Open University

2016

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ	การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องสาเกตนคร สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนบ้านสว่าง จังหวัดร้อยเอ็ด
ชื่อและนามสกุล	นางอุทัยทิพย์ วิไลลักษณ์
แขนงวิชา	หลักสูตรและการสอน
สาขาวิชา	ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ธนรัชฎ์ ศิริสวัสดิ์

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2560

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

..... ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ธนรัชฎ์ ศิริสวัสดิ์)

..... กรรมการ

(อาจารย์ปราณี ปราบริปู)

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องสาเกตนคร สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนบ้านสว่าง จังหวัดร้อยเอ็ด

ผู้ศึกษา นางอุทัยทิพย์ วิไลลักษณ์ รหัสนักศึกษา 2562101606

ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน)

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ธนรัชฎ์ ศิริสวัสดิ์ ปีการศึกษา 2559

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องสาเกตนคร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนบ้านสว่าง จังหวัดร้อยเอ็ด และ (2) ตรวจสอบคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้น

กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนบ้านสว่าง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 10 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ (1) หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องสาเกตนคร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (2) แบบประเมินคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับผู้เชี่ยวชาญ และ (3) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าดัชนีความสอดคล้อง และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาค้นคว้าปรากฏว่า (1) หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องสาเกตนคร ที่สร้างขึ้นมีเนื้อหาประกอบด้วย สาเกตนครในอดีต สาเกตนครในปัจจุบัน แหล่งศึกษาทางโบราณคดีของสาเกตนคร ประเพณี และพิธีกรรม แหล่งท่องเที่ยวในสาเกตนคร ของดีในสาเกตนคร ภาษา วัฒนธรรมและวรรณกรรมท้องถิ่น โครงสร้างของหนังสือประกอบด้วย เนื้อหา ภาพประกอบ และกิจกรรมท้ายเรื่อง (2) ผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยผู้เชี่ยวชาญพบว่าในภาพรวมหนังสืออ่านเพิ่มเติมมีความเหมาะสมโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง 1.00 และ (3) นักเรียนมีความคิดเห็นต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมในภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ หนังสืออ่านเพิ่มเติม สาเกตนคร ร้อยเอ็ด มัธยมศึกษา

Independent Study title: The Construction of a Supplementary Reading Entitled Folk Saket Nakhon for Mathayom Suksa I Students at Chumchon Ban Sawang School in Roi Et Province

Author: Mrs. Uthaihip Wilailak; **ID:** 2562101606;

Degree: Master of Education (Curriculum and Instruction);

Independent Study advisor: Thanarat Sirisawat, Associate Professor;

Academic year: 2016

Abstract

The objectives of this independent study were (1) to construct a supplementary reading entitled Saket Nakhon for Mathayom Suksa I students at Chumchon Ban Sawang School in Roi Et Province; and (2) to verify quality of the constructed supplementary reading.

The sample consisted of three purposively selected experts and 10 Mathayom Suksa I students at Chumchon Ban Sawang School in Roi Et province. The employed instruments for the study were (1) the constructed supplementary reading entitled Saket Nakhon for Mathayom Suksa I students, (2) a quality assessment form for the experts, and (3) a questionnaire on student's opinions toward the supplementary reading. Statistics for data analysis were the IOC index, percentage, mean, and standard deviation.

Findings of this study were as follows: (1) the constructed supplementary reading entitled Saket Nakhon had contents comprising the following topics: Saket Nakhon in the Past; Saket Nakhon at Present; Archeological Study Resources of Saket Nakhon; Traditions and Rituals; Tourist Attractions in Saket Nakhon; Good Things in Saket Nakhon; and Language, Culture and Local Literature; the structure of the supplementary reading comprised the contents, illustrations and end-of-story activities; and (2) results of qualify verification by the experts showed that the constructed supplementary reading as a whole was appropriate, with the IOC indices being 1.00; and the students had opinions that the supplementary reading as a whole was appropriate at the highest level.

Keywords: Supplementary reading, Saket Nakhon, Roi Et, Mathayom Suksa

กิตติกรรมประกาศ

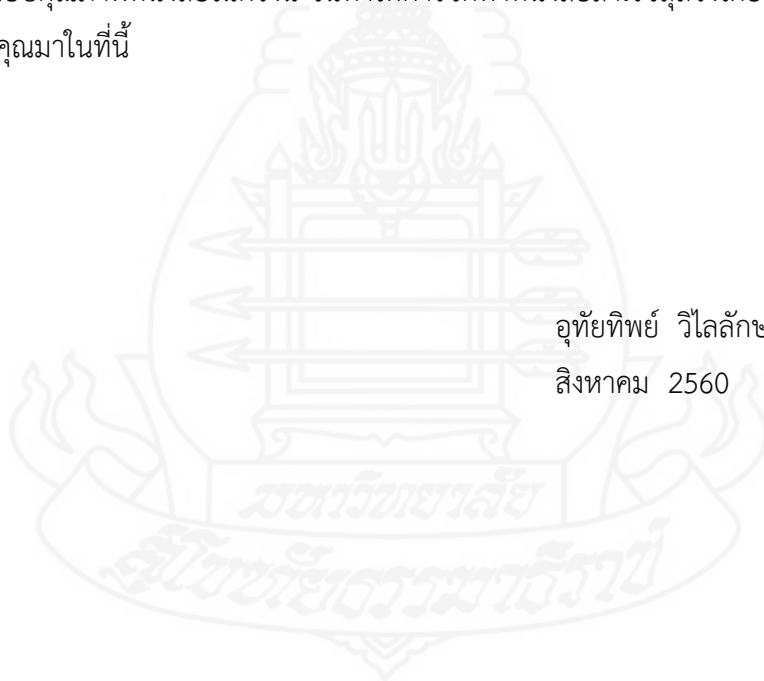
รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ผู้ศึกษาได้รับความอนุเคราะห์เป็นอย่างดีจาก รองศาสตราจารย์ธนรัชฎ์ ศิริสวัสดิ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำและติดตามผลการศึกษาค้นคว้าอิสระอย่าง ใกล้ชิด จนกระทั่งสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้ศึกษาค้นคว้ารู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่าง ยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ข้อมูลเกี่ยวกับท้องถิ่น ซึ่งได้แก่ คุณยายทองดี รัตนวงศ์ ซึ่งเป็นมารดาของผู้ศึกษา ผู้ใหญ่ชาย วงศ์คำแก้ว หมอสุดขวัญประจำ หมู่บ้าน ที่ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่น ประเพณีท้องถิ่น ให้อบอุ่น บำเพ็ญ คำปรึกษา ตลอดจนความเป็นมาของประเพณีท้องถิ่น จนทำให้ได้ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้

ขอขอบคุณคณะครูนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านสว่างที่ได้ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูล การตรวจสอบคุณภาพหนังสือในครั้งนี้ จนทำให้การจัดทำหนังสือสำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์ จึงขอขอบคุณมาในที่นี่

อุทัยทิพย์ วิไลลักษณ์

สิงหาคม 2560

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของเรื่องที่ศึกษา	1
วัตถุประสงค์ของการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา	4
ขอบเขตของการสร้างหนังสือ	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
กรอบและแนวคิดในการสร้างหนังสือ	5
แนวทางการสร้างหนังสือ	17
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	25
บทที่ 2 หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง สาเกตนคร	26
บทที่ 3 สรุปการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	122
สรุปการศึกษา	122
อภิปรายผล	124
ข้อเสนอแนะ	127
บรรณานุกรม	128
ภาคผนวก	131
ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ	132
ข สำเนาหนังสือเรียนเชิญผู้เชี่ยวชาญ	134
ค แบบประเมินคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมของผู้เชี่ยวชาญ	138
ง ผลการประเมินคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมโดยผู้เชี่ยวชาญ	141
จ รายชื่อนักเรียนที่ร่วมประเมินหนังสือ	148
ฉ แบบประเมินความคิดเห็นของนักเรียน	150
ช ผลการประเมินคุณภาพหนังสือโดยนักเรียน	153
ประวัติผู้ศึกษา	160

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของเรื่องที่ศึกษา

การอ่านเป็นหัวใจสำคัญของการสอนภาษาไทย เป็นพื้นฐานของการเรียนรู้การพัฒนาชีวิต และสติปัญญาของคนในสังคมอย่างไม่จำกัดขอบเขต การอ่านยังเป็นเครื่องมือในพัฒนาความสามารถของมนุษย์เพื่อแสวงหาความรู้ เป็นช่องทางในการรับรู้ความคิดประสบการณ์ และยังตอบสนองความต้องการการรับรู้ข่าวสาร ความรู้จากแหล่งต่าง ๆ ทักษะการอ่านจำเป็นอย่างยิ่งในการฝึกฝนเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ พัฒนาความรู้ในด้านต่าง ๆ การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมจึงเหมาะสำหรับการสื่อสารความรู้ที่ดี อีกอย่างหนึ่งที่จะ ปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ได้พระราชทานพระบรมราโชวาท เกี่ยวกับการอ่านที่ได้พระราชทานแก่คณะสมาชิกห้องสมุดทั่วประเทศ เข้าเฝ้าฯ เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514 ว่า “หนังสือเป็นการสะสมความรู้และทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์ได้สร้างมาทำมาคิดมาแต่โบราณกาลจนทุกวันนี้ หนังสือจึงเป็นสิ่งสำคัญเป็นคล้าย ๆ ธนาคารความรู้ และเป็นอมสิน เป็นสิ่งที่จะทำให้มนุษย์ก้าวหน้าโดยแท้” (วิทยากรย์ มกราคม, 2560, น. 17)

กระทรวงศึกษาธิการให้ความสำคัญของการอ่านโดยกำหนดความสำคัญของการอ่านไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (2553, น. 37) ว่ามีความสำคัญต่อการรับรู้ข่าวสาร การอ่านเป็นทักษะพื้นฐานทางภาษา ที่เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ผู้ที่มีทักษะความสามารถในการอ่าน สามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ได้ถูกต้องรวดเร็ว มีความรอบรู้ทันต่อเหตุการณ์ในสังคมโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การอ่านนอกจากจะเป็นเครื่องมือในการศึกษาหาความรู้แล้ว การอ่านยังเป็นประโยชน์ในการพัฒนาความคิดของบุคคลทุกเพศทุกวัย แม้วัยจะล่วงเลยวัยเรียนแล้วก็ตามการอ่านยังเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมได้ตลอดเวลา ในวัยเรียนก็เช่นกัน นอกจากการแสวงหาความรู้จากในตำราเรียนแล้ว ผู้เรียนยังต้องแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ โดยการศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากการอ่าน

กระทรวงศึกษาธิการได้กล่าวไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานปีพุทธศักราช 2551 (2553, น. 37) กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านอีก ว่าการอ่านออกเสียงคำ ประโยค การอ่านบท ร้อยแก้ว คำประพันธ์ ชนิดต่าง ๆ การอ่านในใจเพื่อสร้างความเข้าใจ และการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ความรู้จากสิ่งที่อ่าน เพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน และได้กำหนดความสำคัญของการอ่านไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ภาษาไทยสาระที่ 1 การอ่าน และกำหนดมาตรฐานการอ่าน ท. 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิด เพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

จากความสำคัญของการอ่านจะเห็นได้ว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลางที่เกี่ยวกับการอ่าน ดังนี้

สาระที่ 1 การอ่านมาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่านโดยมีการกำหนดตัวชี้วัดที่สำคัญ ได้แก่ การจับใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่าน ระบุเหตุผลและข้อเท็จจริงกับข้อคิดเห็นกับเรื่องที่อ่าน วิเคราะห์คุณค่าที่ได้รับจากการอ่านงานเขียนอย่างหลากหลายแก้ปัญหาในชีวิต และมีมารยาทในการอ่าน

ในการส่งเสริมผู้เรียนให้มีนิสัยรักการอ่านและเจตคติที่ดีต่อการอ่านนั้น ครูจะต้องเป็นผู้จัดกิจกรรมให้แก่ผู้เรียน และสิ่งสำคัญต้องมีหนังสือที่เหมาะสมกับวัยผู้เรียน เพราะหนังสือเป็นสื่อพื้นฐานของการศึกษาขั้นต้นที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ดังนั้นหนังสือจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาทักษะการอ่าน สื่อที่พัฒนาการอ่านอีกประเภทหนึ่งคือหนังสืออ่านเพิ่มเติม

การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นการสร้างสื่อการอ่านอีกอย่างหนึ่งที่สามารถส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้แก่ผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้ศึกษาความรู้จากหนังสือที่สร้างตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการสื่อความรู้ นอกเหนือจากในตำราเรียนที่มีอยู่แล้วดังนั้นหนังสืออ่านเพิ่มเติมจึงเป็นสื่อที่เกี่ยวข้องกับการสร้างนิสัยรักการอ่านและการจัดกิจกรรมการอ่านให้กับผู้เรียนจะเห็นได้จาก

กระทรวงศึกษาธิการ (2552, น. 27) ได้กล่าวไว้ใน หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ว่า สื่อการเรียนรู้ว่าเป็นเครื่องมือส่งเสริมสนับสนุนการจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเข้าถึงความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะตามมาตรฐานของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ สื่อการเรียนรู้หลากหลายประเภท ทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และเครือข่ายการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีในท้องถิ่นการเลือกใช้สื่อควรเลือกให้มีความเหมาะสมกับระดับพัฒนาการและการเรียนรู้ที่หลากหลายของผู้เรียน การจัดหาสื่อการเรียนรู้ ผู้เรียนและผู้สอนสามารถจัดทำและพัฒนาขึ้นเองหรือปรับปรุงเลือกใช้อย่างมีคุณภาพจากสื่อต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัวเพื่อนำมาใช้ประกอบในการจัดการเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริมและสื่อสารให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยสถานศึกษาควรจัดให้มีอย่างพอเพียง เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง

กระทรวงศึกษาธิการ (2560, น. 45) ได้กล่าวไว้ในวารสารวิชาการว่าการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้การอ่านและการรู้หนังสือ (Reading & Literacy) เป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการอ่านและการรู้หนังสือเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และสาระต่าง ๆ จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาความรู้ การคิดวิเคราะห์ วิจัย และประยุกต์ใช้ข้อมูลจากสิ่งที่ได้อ่านสำหรับการพัฒนาหรือแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตได้อย่างสร้างสรรค์ ด้วยเหตุนี้การจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการอ่านและการรู้หนังสือ (Reading & Literacy) กระทรวงศึกษาธิการ จึงกำหนดให้การพัฒนาการอ่าน การเขียนเป็นนโยบายสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยมุ่งให้ผู้เรียนสามารถอ่านเขียน และมีทักษะการสื่อสารเพื่อเป็นฐานในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้อื่น ๆ ให้เกิดประสิทธิภาพ

ในการกำหนดเนื้อหาการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง สาเกตนคร ผู้ศึกษาได้ศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม สุรีย์พร ศรคำรณ (2551) ได้สร้างหนังสืออ่าน

เพิ่มเติมเรื่อง “บ้านลาดบ้านเรา” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า (1) หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “บ้านลาดบ้านเรา” ที่สร้างประกอบด้วยเนื้อหา 6 บทได้แก่ 1. บ้านลาดในอดีต 2. บ้านลาดวันนี้ 3. วัฒนธรรมประเพณี 4. บ้านลาดมีการละเล่น 5. ความโดดเด่นทางภูมิปัญญา และ 6. ภาษาและ วรรณกรรมประจำถิ่น โครงสร้างของหนังสือประกอบด้วยเนื้อหาและกิจกรรมท้ายเรื่อง (2) การตรวจคุณภาพหนังสือโดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.33 แสดงว่ามีความเหมาะสมระดับมาก และ(3) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมพบว่า หนังสือในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.50 แสดงว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด

ผู้ศึกษาได้เลือกที่จะสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เนื่องจากเด็กในวัยนี้เริ่มเลือกสิ่งที่สนใจ จินตนา ไบกาซุย (2542, น. 26) ได้กล่าวไว้ในหนังสือเทคนิคการเขียนหนังสือสำหรับเด็กว่า เด็กที่อยู่ในระดับชั้น ม.1 และ ม.2 เป็นช่วงระยะเวลาที่เชื่อมต่อระหว่างวัยเด็กและวัยรุ่น เด็กวัยนี้เริ่มแสดงความเป็นตัวของตัวเอง เชื่อฟังเพื่อนและครูมากกว่าพ่อแม่ ชอบทดลองด้วยตัวเองหาคำตอบให้กับความอยากรู้อยากเห็น ชอบทำกิจกรรมกลุ่มเหมือนกัน เช่น บางกลุ่มชอบเล่นกีฬา บางกลุ่มชอบอ่านหนังสือ เป็นต้น

ผู้ศึกษาจึงได้ตระหนักถึงความสำคัญของการอ่านและการใช้สื่อการอ่านในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ต้องพัฒนาการอ่านโดยใช้ทักษะการอ่านในการศึกษาค้นคว้าความรู้เพื่อการพัฒนาการอ่านอย่างต่อเนื่อง ผู้ศึกษาจึงสนใจในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดร้อยเอ็ด ในชื่อเรื่องสาเกตนคร ซึ่งเป็นชื่อเมืองของจังหวัดร้อยเอ็ดในอดีตที่น่าสนใจโดยศึกษาเรื่องราวความเป็นมาจากอดีตสู่ปัจจุบัน เป็นเรื่องใกล้ตัวของนักเรียนที่น่าศึกษาค้นคว้าความเป็นมาของสาเกตนคร ก่อนที่จะมาเป็นจังหวัดร้อยเอ็ดว่ามีความเป็นมาอย่างไร โดยการศึกษาหลักฐานทางประวัติศาสตร์ทั้งที่เป็นแหล่งโบราณคดี วัตถุโบราณ ที่บ่งบอกถึงความเป็นมาในอดีต เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดร้อยเอ็ด ประเพณี ความเชื่อ แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นสถาปัตยกรรมทางศาสนาทั้งที่สร้างในอดีตและสร้างในปัจจุบัน โดยเฉพาะวัดเก่าแกในตัวเมืองร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นร่องรอยที่เป็นหลักฐานอ้างอิงทางประวัติศาสตร์ว่ามีเมืองสาเกตหรือจังหวัดร้อยเอ็ดเกิดขึ้นมายาวนาน โดยจะเห็นได้จากหลักฐานใบเสมาเก่าแก่ตั้งแต่สมัยทวารวดี ในวัดสระทอง วัดเหนือ ศิลปะเขมร ศิลปะของนครจำปาศักดิ์ของลาว ในวัดกลางมิ่งเมือง แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่น่าสนใจ สินค้าที่ขึ้นชื่อโดยเฉพาะผ้าไหมมัดหมี่ลายสาเกตนคร ซึ่งเป็นสินค้าที่ขึ้นชื่อของจังหวัด ตลอดจนวัฒนธรรมเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมท้องถิ่น ภาษาที่ใช้ในท้องถิ่นที่น่าสนใจ

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงเลือกที่จะสร้างสื่อการอ่านเป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยเลือกจังหวัดร้อยเอ็ด และใช้ชื่อว่า สาเกตนคร ซึ่งเป็นชื่อของจังหวัดร้อยเอ็ดในอดีต ที่ชาวร้อยเอ็ดรู้จักกันดีโดยเฉพาะเนื้อหาในหนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวของนักเรียนที่น่าสนใจ

2. วัตถุประสงค์ของการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา

- 2.1 เพื่อสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องสาเกตนคร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนบ้านสว่าง อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด
- 2.2 เพื่อตรวจสอบคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้น

3. ขอบเขตของการสร้างหนังสือ

3.1 หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง สาเกตนคร กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ที่สร้างขึ้นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนบ้านสว่าง อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วยเนื้อหา 7 บท บทที่ 1 ความเป็นมาของสาเกตนครในอดีต บทที่ 2 สาเกตนครในปัจจุบัน บทที่ 3 แหล่งโบราณคดีในสาเกตนคร บทที่ 4 ประเพณี และพิธีกรรม บทที่ 5 แหล่งท่องเที่ยวในสาเกตนคร บทที่ 6 ของดีในสาเกตนคร บทที่ 7 ภาษาถิ่น วัฒนธรรมและวรรณกรรมท้องถิ่น ในแต่ละบทประกอบด้วยเนื้อเรื่องและกิจกรรมท้ายบทมีภาพประกอบเนื้อหาของเรื่องในแต่ละบท

3.2 การตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญด้านภาษาไทย โดยใช้แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง ตรวจสอบความเหมาะสม ขอบข่ายของเนื้อหา นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุง แล้วนำหนังสือที่ได้รับการแก้ไขแล้วให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 10 คน ของโรงเรียนชุมชนบ้านสว่าง อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด ประเมินคุณภาพหนังสือโดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า

4. นิยามศัพท์เฉพาะ

4.1 หนังสืออ่านเพิ่มเติม หมายถึง หนังสือที่มีสาระอิงหลักสูตร ให้ความรู้ ซึ่งเป็นประโยชน์ เสริมประสบการณ์ให้ผู้อ่าน ใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาใดวิชาหนึ่งให้นักเรียนได้เลือกศึกษาด้วยตนเอง ตามความเหมาะสมของวัยและความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล

4.2 สาเกตนคร หมายถึง ชื่อเดิมของจังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีหลักฐานร่องรอยความเป็นมาทางประวัติศาสตร์และปรากฏในตำนานอุรังคธาตุ (ตำนานพระธาตุพนม) ว่าเคยเป็นเมืองที่สำคัญในอดีตเป็นหัวเมืองใหญ่มีความเจริญรุ่งเรืองทางการค้าขายในยุคโบราณมีร่องรอยความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ มีโบราณสถานและโบราณวัตถุ มีวัฒนธรรมประเพณี ภาษา วรรณกรรมท้องถิ่น ที่มีคุณค่าและมีประโยชน์สืบทอดกันมา

5. กรอบและแนวคิดในการสร้างหนังสือ

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องสาเกตนคร ดังนี้

- 5.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม
- 5.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสาเกตนครหรือจังหวัดร้อยเอ็ด
- 5.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม

5.1.1 ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

หนังสืออ่านเพิ่มเติมหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าหนังสืออ่านประกอบนั้นมี มีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่านดังนี้

จินตนา ไบกาชุยี (2542, น. 6) กล่าวว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมคือหนังสือที่มีสาระอ้างอิงหลักสูตร สำหรับให้นักเรียนอ่าน เพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง ตามความเหมาะสมของวัยและความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล หนังสือประเภทนี้เคย เรียกว่าหนังสืออ่านประกอบ

ถวัลย์ มาศจรัส (2548, น. 1) ได้ให้ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติมว่า ได้แก่หนังสือที่มีสาระอิงหลักสูตรสำหรับให้นักเรียนอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองตามความเหมาะสมของวัย และความสามารถในการอ่านแต่ละบุคคล และเป็นหนังสือที่มุ่งให้เด็กมีนิสัยรักการอ่านเป็นการเพิ่มทักษะการอ่านให้กับเด็ก โดยมีเนื้อหาไม่ขัดต่อประเพณีวัฒนธรรม และศีลธรรมอันดี เป็นหนังสือที่เน้นเนื้อหาสาระในแง่ความรู้ ความคิด ปรัชญา โดยใช้กลวิธีการเขียนในรูปของสารคดีเป็นหลัก

จันทรา ทองสมศรี (2541, น. 10) กล่าวว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมหมายถึง หนังสือที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับหลักสูตรตอนใดตอนหนึ่ง เนื้อหาเจาะลึกในความรู้เฉพาะวิชาโดยเพิ่มเติมให้กว้างขวางและลึกซึ้งมากขึ้นกว่าเดิม ใช้ในการประกอบการเรียนการสอน สำหรับนักเรียนอ่านหาความรู้เพิ่มเติมและเลือกอ่านได้ตามความสนใจ

สุรางค์ เข้าเจริญ (2554, น. 2) ได้ให้ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติม หมายถึง หนังสือที่มีสาระอิงหลักสูตร สำหรับให้นักเรียนอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองตามความเหมาะสมของวัยและความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2527, น. 3) ได้ให้ความหมายหนังสืออ่านเพิ่มเติม คือ หนังสือที่นักเรียนอ่านแล้วได้ความรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งลึกซึ้งและกว้างขวางยิ่งขึ้น เป็นการเสริมเนื้อหาที่มีอยู่ในหนังสือเรียน หนังสือเหล่านี้อาจเขียนขึ้นตามหลักสูตร หรือบางเล่มเป็นหนังสือที่มีอยู่ในท้องตลาด แต่เนื้อหาสาระเกี่ยวข้องและเสริมหลักสูตรก็อาจเป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมได้

สรุปได้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติม หมายถึงหนังสือที่มีเนื้อหาสาระอิงหลักสูตร และเป็นหนังสือที่ผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเองเพิ่มเติมจากความรู้ที่เรียนในหลักสูตรตามความเหมาะสมของวัยและความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล

5.1.2 ลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ดี

หนังสืออ่านเพิ่มเติม เป็นหนังสือที่จะช่วยส่งเสริมความรู้ สติปัญญา พัฒนาการทางภาษา สังคม อารมณ์ สร้างเจตคติที่เหมาะสม สร้างความเข้าใจในเนื้อหาวิชา ผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเอง สร้างนิสัยรักการอ่าน รู้จักการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ซึ่งมีผู้กล่าวถึงลักษณะหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ดังนี้

จินตนา ไบกาซูยี (2536, น. 215-218) ได้กล่าวถึงลักษณะหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ดี มีลักษณะดังนี้

1. สำนวนภาษา จะต้องเป็นภาษาไทยที่ดี
2. ใช้เครื่องหมายวรรคตอน เพื่อให้ข้อเขียนแม่นยำ กระจ่างน่าอ่าน
3. คำย่อต่าง ๆ ควรใช้ให้ถูกต้อง
4. มีเอกภาพ
5. มีสัมพันธ์ภาพ มีการลำดับความที่ดี
6. มีความกระชับและรัดกุม
7. มีความยาวเหมาะสม

สมพร จารุณัฐ (2540, น. 5-8) ได้กล่าวถึงลักษณะที่สำคัญของหนังสืออ่านเพิ่มเติมดังนี้

1. ส่งเสริมความรู้ หนังสืออ่านเพิ่มเติมควรมีเนื้อหาเกี่ยวกับความรู้ หรือทักษะความคิดรวบยอด และหลักการหรือทฤษฎีเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่อง ซึ่งเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านในการดำรงชีวิต การศึกษาหาความรู้ รวมทั้งก่อให้เกิดความเจริญงอกงามและพัฒนาการในด้านต่าง ๆ

2. ส่งเสริมสติปัญญา หนังสืออ่านเพิ่มเติมควรส่งเสริมหรือเปิดโอกาสให้ผู้อ่านพัฒนาทักษะในการสังเกตตีความ เปรียบเทียบ ใช้เหตุใช้ผล จำแนกแจกแจงประเมินค่า ตลอดจนสามารถนำความรู้และทักษะเหล่านั้นไปใช้เป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหาดังกล่าว

3. ส่งเสริมเจตคติที่เหมาะสม หนังสืออ่านเพิ่มเติมนอกจากนี้เนื้อหาสาระที่เป็นความรู้และส่งเสริมสติปัญญาแล้ว ยังสอดแทรกแนวคิดที่ช่วยให้ผู้อ่านสามารถทำความเข้าใจเรื่องราวได้ กล่าวคือใช้ภาษาที่ถูกต้องและพอเหมาะแก่ความรู้และประสบการณ์

4. ส่งเสริมความเข้าใจ หนังสืออ่านเพิ่มเติมควรเสนอเนื้อหาสาระในลักษณะที่ส่งเสริมให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจเรื่องราวได้ กล่าวคือใช้ภาษาที่ถูกต้องและพอเหมาะแก่ความรู้และประสบการณ์ ทางด้านการใช้ภาษาของผู้อ่าน เสนอเนื้อหาตามลำดับขั้นตอนของความรู้และพัฒนาสติปัญญาของผู้อ่าน ให้ตัวอย่างที่เหมาะสม ตลอดจนใช้เทคนิควิธีหรือส่งเสริมความเข้าใจอื่น ๆ เช่น ภาพประกอบ แผนภูมิตารางคำถาม อภิธานศัพท์ เป็นต้น

5. ส่งเสริมความรู้ด้วยตนเอง หนังสืออ่านเพิ่มเติมควรมีลักษณะที่กระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความสนใจและกระตือรือร้นที่จะศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง กล่าวคือผู้เขียนควรพิจารณาเสนอเรื่องราวที่เด็กแต่ละวัย เน้นให้ความสำคัญและประโยชน์ของเรื่องราวที่เสนอ ซึ่งสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับผู้เรียน สอดแทรกคำถามย้อยต่าง ๆ ตลอดจนเสนอแนะหนังสืออื่น ๆ ที่ผู้อ่านอาจจะได้ศึกษาให้กว้างขวางลึกซึ้งตามความสนใจ

เจด็จ คชฤทธิ์ (2554, น. 125) ได้กล่าวถึงลักษณะที่ดีของหนังสือสำหรับเด็ก ว่าควรประกอบด้วยคุณภาพหลายประการ เช่น รูปเล่ม ขนาดของหนังสือ ตัวอักษรและภาพประกอบ ควรชัดเจน ส่วนด้านเนื้อหานั้นต้องไม่ซับซ้อนหรือยากต่อการทำความเข้าใจ การใช้ภาษาควรใช้ภาษาที่ เด็กสามารถเข้าใจได้ง่าย มีถ้อยคำที่สละสลวย เป็นต้น

สรุปได้ว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ดีควรมีลักษณะดังนี้ คือ ให้สาระความรู้ สร้าง ความเข้าใจในเนื้อหาสาระโดยเน้นความรู้ สร้างความสนใจให้ผู้อ่าน มีความกระชับใช้ภาษาได้ถูกต้อง เข้าใจง่าย มีภาพประกอบทำให้น่าสนใจ น่าอ่าน ส่งเสริมสติปัญญาความรู้ ผู้อ่านสามารถใช้หนังสืออ่าน เพิ่มเติมเป็นสื่อในการแสวงหาความรู้

5.1.3 แนวทางการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม

แนวทางการการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมได้มีผู้เสนอแนวทางการสร้างตาม หลักเกณฑ์การสร้างดังนี้

จินตนา ไบกาซูยี (2536, น. 147-173) ได้เสนอแนวทางการการสร้างหนังสือ อ่านเพิ่มเติม โดยกำหนดแนวทางดังนี้

การวางแผนการเขียน เป็นการวางแผนการเขียนล่วงหน้า เพื่อใช้ เป็นหลักหรือแนวทางการเขียน โดยมีขั้นตอนการวางแผนการเขียนดังนี้

1. กำหนดประเภทหนังสือและกำหนดแนวในการเขียนให้ตรงตามจุดประสงค์ ของหนังสือประเภทนั้น ๆ รวมทั้งตรงความสนใจของเด็กด้วย
2. กำหนดจุดประสงค์การเขียน เพื่อให้การเขียนมีเป้าหมายทิศทางที่ชัดเจน ทั้งนี้จุดประสงค์ต้องชัดเจน
3. กำหนดระดับผู้อ่านกลุ่มเป้าหมาย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการเขียนให้ตรงกับ ระดับอายุ เพศ และความสนใจในการอ่าน
4. กำหนดเนื้อหาหรือหัวข้อเรื่องให้ตรงกับเนื้อหาในหลักสูตรหรือตามความ สนใจและความต้องการการอ่านตามวัยของเด็ก
5. กำหนดชื่อเรื่อง ให้สอดคล้องกับหัวข้อเรื่องให้ตรงกับเนื้อหาเพื่อให้ผู้อ่าน สามารถคาดคะเนได้ว่าภายในเรื่องอะไร
6. กำหนดโครงสร้างเนื้อหาหรือโครงเรื่อง ให้เห็นเด่นชัดโดยคำนึงถึงโครงสร้าง เนื้อหาทางวิชาการเป็นสำคัญ
7. กำหนดแนวการเขียน ให้สม่ำเสมอทั้งเล่ม ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการเขียนแบบ ร้อยแก้วและเป็นแบบความเรียง
8. กำหนดแหล่งข้อมูลค้นคว้าอ้างอิง เพื่อสะดวกในการนำข้อมูลไปใช้

ถวัลย์ มาศจรัส (2540, น. 34) กล่าวถึงการจัดทำรูปเล่มและต้นฉบับหนังสือ อ่านเพิ่มเติมไว้ดังนี้

การจัดทำรูปเล่มและต้นฉบับหนังสืออ่านเพิ่มเติมคือการกำหนดโครงสร้างของ หนังสือทั้งเล่ม ว่าควรมีขนาดรูปเล่มอย่างไร มีความยาวขนาดไหน มีรูปภาพประกอบหรือไม่ อย่างไรก็ตาม การจัดทำหน้าปก การเย็บเล่ม การออกแบบปกเป็นอย่างไร เป็นต้น

1. ความยาวของหนังสือย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้อ่านตามวัย สำหรับเด็กอายุ 12 – 14 ขวบ ยาวประมาณ 50 – 100 หน้า (ขนาด 16 หน้ายก) และขึ้นอยู่กับความยากง่าย และธรรมชาติเนื้อหาสาระ

2. รูปเล่มที่ได้มาตรฐานการกำหนดรูปเล่มของหนังสือซึ่งประกอบด้วยขนาดของหนังสือและจำนวนหน้าของหนังสือ สำหรับการตัดกระดาษของโรงพิมพ์ที่ นิยมกันมีดังนี้

กระดาษ 31 x 34 นิ้ว ผลิตหนังสือ ขนาด 185 x 260 มม. (8 หน้ายก)

แนวตั้ง - นอน

ขนาด 130 x 185 มม. (พอกเกตบุ๊ก)

แนวตั้ง

กระดาษ 24 x 35 นิ้ว ผลิตหนังสือ ขนาด 210 x 297 มม. (8 หน้ายก)

ใหญ่) แนวตั้ง

ขนาด 148 x 210 มม. (16 หน้ายก)

ใหญ่) แนวตั้ง

ทั้งนี้หนังสือใดไม่มีการกำหนดจำนวนหน้าให้เข้ากับมาตรฐานการตัดกระดาษของโรงพิมพ์หนังสือเล่มนั้นจะมีราคาสูงมาก

3. ภาพประกอบ แผนที่ แผนภูมิและอื่น ๆ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นเครื่องมือและเครื่องทุ่นแรงในการอ่าน ถ้ามีต้องชัดเจนเข้าใจได้ง่าย มีขนาดเหมาะสม

4. การจัดรูปเล่มและจัดหน้าหนังสือ ผู้เขียนจะต้องรู้วิธีการจัดทำรูปเล่มอย่างคร่าว ๆ หรือทำดัมมี่ (Dummy) ซึ่งจำลองมาจากหนังสือเล่มจัดพิมพ์จริงประกอบด้วยรายละเอียดเกี่ยวกับขนาดรูปเล่ม ปก จำนวนหน้า และการจัดวางหน้า เพื่อใช้เป็นแบบสำหรับจัดพิมพ์และเรียงพิมพ์ฉบับจริง

5. การจัดทำต้นฉบับ เป็นการจัดทำต้นฉบับหรือเรื่องราวที่เขียนขึ้นให้สมบูรณ์เรียบร้อยและชัดเจน โดยควรจัดทำอย่างน้อย 2 ชุด ส่งไปให้โรงพิมพ์และเก็บไว้กับตัวผู้เขียนเอง

ลักษณะ รอดสน (2540, น. 10) กำหนดขั้นตอนในการผลิตหนังสือสำหรับเด็ก ซึ่งนำไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

1. ชั้นศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการทำหนังสือ เช่น เกณฑ์ของผู้อ่าน (อายุและสมอง) จำนวนคำและแนวการเขียน โดยการศึกษาจากหนังสือที่ชนะการประกวด ศึกษาผลงานของนักเขียน ต่าง ๆ หรือการเข้ารับการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการสร้างหนังสือ

2. เลือกเนื้อหา ซึ่งอาจนำมาจากหลาย ๆ ทาง เช่น จากหลักสูตรต่องใดตอนหนึ่ง จากสภาพของท้องถิ่น จากความสนใจของเด็ก เป็นต้น

3. การเขียนโครงเรื่องย่อ ๆ โดยเริ่มมีการวางจุดมุ่งหมายหรือแกนของเรื่องแล้ว จึงคิดหรือผูกเป็นโครงเรื่องเพื่อจะได้ดำเนินการไปตามขอบเขตที่วางไว้

4. การเขียนบทสคริปต์ เป็นการนำเรื่องราวที่ได้จากโครงเรื่องหรือเนื้อเรื่องย่อ มาเขียนบอกขั้นตอนของเนื้อเรื่องและรูปภาพ

5. การทำดัมมี่ เป็นการจำลองรูปแบบของหนังสือที่สร้างขึ้น เพื่อตรวจสอบความต้องการเหมาะสมก่อนจัดพิมพ์

6. การทำรูปเล่ม หมายถึงลักษณะรูปร่างและขนาดของหนังสือ ขนาดของตัวหนังสือ ทั้งนี้ลักษณะและขนาดรูปเล่มควรมีขนาดพอเหมาะและหยิบถือได้สะดวก ความหนาขึ้นอยู่กับระดับอายุ

7. การตั้งชื่อเรื่อง อาจตั้งก่อนหน้าหรือหลังการเขียน แต่ควรตั้งชื่อให้น่าสนใจ ใ้ใจมีความแปลกใหม่เป็นต้น

เจตต์จ คชฤทธิ์ (2554, น. 125) ได้กล่าวถึงการจัดทำหนังสือสำหรับเด็กซึ่งจะใช้เป็นแนวทางในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมว่าต้องเข้าใจธรรมชาติและความต้องการของเด็กอย่างแท้จริงจึงจะทำให้หนังสือสำหรับเด็กที่ทำขึ้นมานั้นมีประโยชน์และสอดคล้องกับความต้องการของเด็กได้ โดยทั่วไปมีหลักเกณฑ์ในการเขียนดังต่อไปนี้

1. รูปเล่มและส่วนประกอบต้น หมายถึงลักษณะและองค์ประกอบทางกายภาพตอนต้นของหนังสือ อันประกอบไปด้วย ขนาดรูปเล่ม ปก ใบหุ้มปก ไบรอนปก คำนำหรือคำชี้แจง สารบัญ

2. เนื้อหาหรือเนื้อเรื่อง หมายถึงเรื่องราวหรือเนื้อหาทั้งหมดที่ปรากฏในหนังสือสำหรับเด็กควรมีเนื้อหาที่ตรงกับความต้องการและความสนใจของเด็ก ในการจัดทำหนังสือสำหรับเด็กนั้น ส่วนของเนื้อเรื่องหรือเนื้อหาถือว่ามีสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเนื้อเรื่องหรือเนื้อหาที่ดีนั้นจะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการและความคิดที่สร้างสรรค์

3. ภาษาที่ใช้ในการเขียนเรื่องควรใช้ถ้อยคำที่ง่ายถูกต้องและตรงความหมาย ไม่ซับซ้อน หรือยากก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการทำความเข้าใจเรื่องราวหรือเนื้อหาของเรื่อง

4. ภาพประกอบ หมายถึง ภาพที่ใช้ประกอบเนื้อเรื่องหรือเนื้อหา เพื่อช่วยให้อ่านเข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ ในหนังสือได้ง่ายและ แจ่มชัดยิ่งขึ้น

เจตต์จ คชฤทธิ์ (2554, น. 196) ยังได้กล่าวถึงการจัดทำรูปเล่มของหนังสือสำหรับเด็กว่าหนังสือสำหรับเด็กโดยทั่วไปมีหลายขนาด หลากรูปร่างลักษณะ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการจัดพิมพ์และการนำไปใช้ ส่วนใหญ่จะจัดพิมพ์ขนาด 16 หน้ายก (เล่มเล็ก) ขนาด 16 หน้ายกใหญ่ (เล่มกลาง) และขนาด 8 หน้ายกใหญ่

กล่าวโดยสรุปว่า ในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม ผู้เขียนควรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่จะเขียนเป็นอย่างดีมีแนวทางการเขียนที่ดี ต้องมีการวางแผนในการจัดทำรูปเล่ม โครงสร้างเนื้อหา ภาพประกอบและการจัดพิมพ์ จึงจะทำให้การสร้างหนังสือประสบผลสำเร็จ

5.1.4 แนวทางการประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติม

สนั่น มีชันหมาก (2537) ได้เสนอแนวทางการประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ดังนี้

1. ลักษณะรูปเล่ม คือ ปก รูปเล่มในภาพรวม คุณภาพวัสดุ ขนาดตัวอักษรและความชัดเจนขนาดรูปเล่มและจำนวนหน้า ศิลปะการจัดหน้า

2. ภาพประกอบต้อง ได้แก่ ความชัดเจน ลักษณะความสมจริง ขนาดจำนวนภาพความเหมาะสม คำอธิบายภาพประกอบ

3. เนื้อหา วิธีการเสนอเรื่อง ความสอดคล้องกับหลักสูตร การเรียงลำดับความยากง่าย เอกภาพความกลมกลืนของหนังสือ การเน้นสาระสำคัญ ความถูกต้องตรงกับเหตุการณ์ กิจกรรมเสนอแนะและภาคผนวกท้ายบท

4. การใช้ภาษาเน้นความถูกต้องตามหลักภาษา ความชัดเจนของข้อความความเหมาะสมของการใช้คำศัพท์ เครื่องหมายวรรคตอน

ชุตินา สัจจามันท์ และคณะ (2543, น. 107) ได้กำหนดเกณฑ์การประเมินค่าสารคดี ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านเนื้อหา พิจารณาจากการให้สาระความรู้ที่เพิ่มพูนองค์ความรู้ใหม่และประเทืองปัญญา ความถูกต้องความน่าเชื่อถือของข้อมูล เนื้อหาที่มีลักษณะริเริ่มสร้างสรรค์ สมเหตุสมผล มีเอกภาพ

2. วิธีการนำเสนอ พิจารณาจากชื่อเรื่องที่น่าสนใจ กระชับตรงประเด็น การเปิดเรื่องอย่างมีศิลปะ การลำดับเรื่องชวนติดตาม การปิดเรื่องอย่างประทับใจ กลวิธีการนำเสนอเหมาะสมกับเนื้อหาและน่าสนใจ การจัดรูปเล่ม การใช้ภาพและแผนภูมิอย่างเหมาะสม

3. การใช้ภาษา พิจารณาจากการใช้ภาษาถูกต้องชัดเจน การใช้สำนวนภาษาที่มีพลังในการสื่อสาร การใช้ภาษาที่สละสลวย ประณีต

เจด็จ คชฤทธิ์ (2554, น. 222) ได้เสนอแนวทางในการประเมินคุณภาพหนังสือสำหรับเด็กว่าหนังสือเล่มนั้นๆ ก่อนที่จะได้รับการคัดเลือกหรือส่งเสริมให้เด็กอ่านอย่างน้อยก็เป็นการทบทวนและหาคำตอบพื้นฐานให้ได้ก่อนว่า “เมื่อเด็กอ่านหนังสือเล่มนั้นแล้วได้อะไร” ในการพิจารณาประเมินค่าหนังสือสำหรับเด็ก ยังสามารถทำได้หลายวิธี ดังพอสรุปเป็นหลักง่าย ๆ ดังนี้

1. ด้านรูปเล่มและส่วนประกอบต้นของหนังสือ โดยพิจารณาจาก

1.1 ชื่อเรื่อง ที่สั้นกะทัดรัด ใช้คำและพยางค์ที่ถูกต้องตามหลักภาษาไทย อ่านแล้วสื่อความหมายได้ง่ายชัดเจนเชื่อมโยงไปสู่เนื้อหาของเรื่องได้

1.2 ขนาดรูปเล่มเหมาะกับวัยของเด็กตรงกับจุดประสงค์และการนำไปใช้

1.3 ปกเป็นส่วนประกอบของหนังสือที่สามารถดึงดูดความสนใจแรกได้ง่ายที่สุดตั้งนั้นปกของหนังสือสำหรับเด็กจึงควรดูสวยงาม มีสีสันสดใส คมชัดภาพบนปกจะต้องสอดคล้องสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง ตัวอักษรที่ปรากฏอยู่บนปกนั้นควรมีลักษณะโดดเด่นอ่านง่าย

1.4 ใบหุ้มปกใบหุ้มปกจะสามารถช่วยรักษาสภาพของปกให้คงทนได้

1.5 ใบรองปกมีประโยชน์ในกรณีปกชำรุด

1.6 คำนำเป็นส่วนที่ใช้แสดงวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของหนังสือ

1.7 สารบัญจะต้องจัดพิมพ์เลขหน้าให้ตรงกับเนื้อหา

2. เนื้อเรื่องหรือเนื้อหาหนังสือสำหรับเด็กควรมีเนื้อหาที่ตรงกับความต้องการและความสนใจของเด็ก

3. ภาษาที่ใช้ควรเลือกใช้ภาษาให้เหมาะสมกับวัยและศักยภาพของเด็ก ทั้งยังควรใช้ถ้อยคำที่ง่าย กระชับ สละสลวย ถูกต้องตรงตามความหมายไม่ซับซ้อนหรือยากจนก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการทำความเข้าใจเรื่องราว

4. ภาพประกอบเป็นสิ่งสำคัญเพราะภาพสามารถช่วยขยายความเข้าใจเรื่องราว และดึงดูดความสนใจเด็กได้ตั้งนั้นในหนังสือสำหรับเด็กจึงควรให้ความสนใจคัดเลือกภาพประกอบต้องเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง

สรุปได้ว่าการประเมินคุณภาพหนังสือ ควรพิจารณาในเรื่อง ปกหนังสือชื่อเรื่อง เนื้อหาสาระ การใช้ภาษา ขนาดตัวอักษร การนำเสนอเรื่องราว ภาพประกอบ ลักษณะรูปเล่มและคุณภาพการพิมพ์

5.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสาเกตนคร หรือจังหวัดร้อยเอ็ด

ผู้ศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสาเกตนครจากอดีตจนถึงปัจจุบัน จากตำราที่มีผู้เขียนได้เล่าถึงประวัติความเป็นมาของสาเกตนคร ส่วนข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ความเป็นมาได้ไปศึกษาที่ศูนย์วัฒนธรรมของจังหวัดร้อยเอ็ด ข้อมูลเกี่ยวกับท้องถิ่นได้สัมภาษณ์จากปราชญ์ชาวบ้าน ผู้รู้ในท้องถิ่น ภาพถ่ายจากสถานที่จริง หรือค้นหาจากเว็บไซต์ของจังหวัดร้อยเอ็ด ดังนี้

5.2.1 ประวัติและความเป็นมาของสาเกตนคร

สาเกตนครหรือจังหวัดร้อยเอ็ดในปัจจุบันเป็นเมืองที่มีความเจริญรุ่งเรืองในอดีต ที่น่าศึกษาค้นคว้าเมื่อมา เป็นจังหวัดเดียวในประเทศไทย ที่ใช้ชื่อจังหวัดที่สามารถเขียนเป็นตัวเลขได้ คือ 101

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ร้อยเอ็ด (2548, น. 17) ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางสังคมของเมืองร้อยเอ็ดว่า ตัวเมืองร้อยเอ็ดในปัจจุบันมีแนวคูน้ำคันดินแสดงความเป็นเมืองโบราณสมัยทวารวดีโดยปรากฏในตำนานอุรังคธาตุชื่อเมืองสาเกต หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเมืองร้อยเอ็ดประตู ชื่อ “สาเกต” พ้องกับชื่อเมืองสาเกตในพุทธประวัติ อันเป็นเมืองสำคัญแห่งชมพูทวีปบนเส้นทางการค้ายุคโบราณ ส่วนชื่อเมืองร้อยเอ็ดประตูนั้น มีผู้แสดงความเห็นที่น่าจะหมายถึง 11 ประตู เนื่องจากตัวเลข 11 ชาวอีสานและชาวลาวโบราณเขียนว่า 101 แต่ในตัวตนฉบับตำนานอุรังคธาตุเขียนจำนวน 101 เป็นตัวอักษร ชื่อ ร้อยเอ็ด จึงน่าจะมาจากชื่อเมืองร้อยเอ็ดประตู ที่น่าจะเป็นคำอุปมาว่าเป็นเมืองมีอำนาจทางการเมืองและการค้าขายออกไปทุกสารทิศ หลังจากเมืองสาเกตหรือร้อยเอ็ดโบราณเสื่อมลงเนื่องจากเส้นทางทางการค้าของโลกเปลี่ยนแปลง ก็มีกลุ่มคนมาตั้งหลักแหล่งที่เมืองเดิม โดยเรียกว่าบ้านกุ่ม ก่อนที่สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีจะโปรดให้ยกขึ้นเป็นเมืองในปี พ.ศ. 2318 แล้วเปลี่ยนชื่อเป็นเมืองร้อยเอ็ดตามชื่อเมืองโบราณเดิม

สาเกตนครหรือจังหวัดร้อยเอ็ดในปัจจุบันมีตำนานเล่าขานมาจากคัมภีร์โบลาน ดังนี้

พระธรรมราชานุวัตร (แก้ว อุทุมมาลา ป.ธ. 6) ได้กล่าวถึงเมืองสาเกตนครในอุรังคนิทาน ตำนานพระธาตุพนม (พิสดาร) (2530, น. 45) โดยปรากฏเนื้อความที่ถูกเล่าขานที่แปลจากคัมภีร์โบลานพอจะยกตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับตำนานเมืองสาเกตนครดังนี้ เมืองสาเกตนครว่ามีจริงและจากที่เป็นเมืองใหญ่และประตูเมืองถึง 11 ประตู ในจารึก เขียนเป็น 101 ประตู แต่อ่านว่า สิบเอ็ดประตู จึงเป็นตำนานในการตั้งชื่อจังหวัดร้อยเอ็ด ในปัจจุบัน

พระปลัดอำพร สมอาษา ได้รวบรวมและเรียบเรียง ความไว้ในตำราอีสาน ตำนานร้อยเอ็ด (2543, น. 6) ได้กล่าวถึงเมืองสาเกตนคร โดยสรุปไว้ว่า ดินแดนในภาคอีสานในช่วงเวลาราวพุทธศตวรรษที่ 10-15 ดินแดนในแถบนี้คงก่อให้เกิดรัฐหรืออาณาจักรหลายแห่ง เช่น ศรีโคตรบูร

สาเกตนคร ฯลฯ เป็นต้น โดยเฉพาะสาเกตนคร หรือเมืองสิบเฮ็ดประตู่ซึ่งได้แก่บริเวณจังหวัดร้อยเอ็ดในปัจจุบันนั้น ตามตำนานกล่าวว่าเป็นเมืองใหญ่มากมีพลเมืองมากถึง 4,789,000 คน มีความเจริญคู่กับเมืองสากล(สกลนคร) และมีเมืองขึ้น 11 เมือง มีสภาพเป็นเมืองด่าน รายล้อมเมืองสาเกตอยู่ เมืองต่าง ๆ เหล่านี้ได้แก่ เมืองฟ้าแดด (บ้านเสมา อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์) เมืองสีแก้ว (บ้านสีแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด) เมืองเชียงเหียน (บ้านเชียงเหียน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม) เมืองเปือย (บ้านเมืองเปือย อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด) เมืองหงส์ (บ้านเมืองหงส์ อำเภोजตุรพิตรพินาน จังหวัดร้อยเอ็ด) เมืองบัว (บ้านเมืองบัว อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด) เมืองคอง (อยู่บริเวณบ้านเมืองสรอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด) เมืองเชียงขวาง (อยู่บริเวณบ้านงาน อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด) เมืองเชียงดี (บ้านโนนหัว อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด) และเมืองไผ่ (บ้านเมืองไพร อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด)

จากการรวบรวมประวัติความเป็นมาของสาเกตนครในอดีต จนกลายเป็นแหล่งศึกษาทางโบราณคดีของสาเกตนครโดยการรวบรวมหลักฐานร่องรอยทางประวัติศาสตร์เริ่มจากร่องรอยหลักฐานแบ่งเป็นยุคก่อนประวัติศาสตร์ จนถึงยุคที่มนุษย์รู้จักการใช้เครื่องมือทำมาหากินโดยเฉพาะเครื่องมือทางการเกษตร มีหลักฐานร่องรอยจากของจริงที่ถูกเก็บไว้ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ร้อยเอ็ด

5.2.2 สาเกตนครในปัจจุบัน

สาเกตนครหรือจังหวัดร้อยเอ็ดในปัจจุบันเป็นจังหวัดที่มีเรื่องราวน่าสนใจ มีแหล่งท่องเที่ยว ทั้งที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นสถาปัตยกรรมทางพุทธศาสนาที่สวยงามหลายแห่ง ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ ภาษาวัยวัฒนธรรม ของดีเมืองสาเกต ดังนี้

1. ที่ตั้งและและสภาพภูมิศาสตร์ สาเกตนครหรือจังหวัดร้อยเอ็ดในปัจจุบัน ตั้งอยู่ตอนกลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือตอนบนสุดของพื้นที่ภาคอีสานตอนล่าง ซึ่งครอบคลุมที่ราบลุ่มแม่น้ำสองสาย คือ แม่น้ำมูล และแม่น้ำชี

2. การปกครอง สาเกตนครแบ่งการปกครองออกเป็นส่วนภูมิภาคและการปกครองส่วนท้องถิ่น การปกครองส่วนภูมิภาคแบ่งการปกครองออกเป็น 20 อำเภอ 193 ตำบล 2,412 หมู่บ้าน มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 1,247,248 คน (จากฐานข้อมูลกรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย ปี พ.ศ. 2558)

3. แหล่งศึกษาโบราณคดีในสาเกตนคร

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ร้อยเอ็ด (2548, น. 21) ได้ให้ข้อมูลแหล่งโบราณคดีผู้ศึกษา ค้นคว้ารวบรวมจากศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดโดยแยกแหล่งโบราณคดีที่พอจะศึกษาข้อมูลได้ดังนี้

3.1 แหล่งโบราณคดีก่อนประวัติศาสตร์ที่ปรากฏในสาเกตนครได้แก่ แหล่งโบราณคดีบ้านโนนเตี๋ย แหล่งโบราณคดีบ้านดอนตาพัน แหล่งโบราณคดีบ้านบ่อพันขัน

3.2 แหล่งโบราณคดีที่เกี่ยวข้องกับสังคมการเกษตรและความเป็นอยู่ของชาวสาเกตนคร ได้แก่ แหล่งโบราณคดีบ้านนายเตี๋ย ,บ้านโนนแก้ว,บ้านเมืองทอง,บ้านเมืองหงส์,บ้านดงเมืองจอก,บ้านเมืองบัว,บ้านโนนกระดอง,บ้านตาหยวก,บ้านสังข์,บ้านงาน,บ้านสำโรง,บ้านหว่านไฟ,บ้านโนนม่วงและบ้านดอนชาหลวง

4. ประเพณี และพิธีกรรม

สาเกตนครมีประเพณีที่สำคัญที่ชาวจังหวัดร้อยเอ็ดได้ยึดถือสืบต่อกันมาอย่างยาวนานจนกลายเป็นประเพณีคือประเพณีบุญผะเหวด บุญข้าวจี่ บุญข้าวประดับดิน บุญข้าวสาก ส่วนความเชื่อในเมืองสาเกตนครมีความผูกพันกับประเพณีและพิธีกรรมจนแยกไม่ออกว่าสิ่งใดเป็นประเพณี สิ่งใดเป็นพิธีกรรม ผู้ศึกษาค้นคว้าได้สืบค้นจากตำราที่ปราชญ์ชาวอีสานได้เขียนไว้ และสัมภาษณ์ผู้รู้จากชาวบ้านว่า ถ้าเป็นประเพณีคือทำต่อเนื่องทุกปีจะมีคำว่าบุญนำหน้าพิธีกรรมนั้น ๆ

ลูก ส. ธรรมภักดี ได้กล่าวไว้ในหนังสือประเพณีโบราณอีสาน (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ น.71) โดยกล่าวไว้ว่า ฮีตสิบสอง “ฮีต” ตรงกับคำภาษาบาลีว่า จารัตตะ หมายถึง จารัต หรือข้อปฏิบัติ บ่งถึงจิตใจ แสดงถึงวัฒนธรรมความเจริญที่ดี เชื่อมความสัมพันธ์ของบุคคลและสังคมทั้งข้อปฏิบัติร่วมกัน เพื่อให้เกิดความสามัคคีเกิดผลดีต่อส่วนรวม อีกทั้งเป็นประเพณีประจำทั้งสิบสองเดือน ซึ่งในสมัยโบราณนิยมปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ทั้งอาณาจักรล้านช้าง คนลาวแลไทยอีสาน สืบต่อกันมานับตั้งแต่สมัยอยุธยาตาวัดถึงปัจจุบัน ถือเป็นข้อปฏิบัติที่แต่ละคนต้องกระทำเป็นโดยทางอ้อม

ในหนังสืออ่านเพิ่มเติมได้กล่าวถึงประเพณีที่ปฏิบัติสืบเนื่องกันในเมืองสาเกตนครมาเพียงสี่เดือน คือ เดือนสามบุญข้าวจี่ เดือนสี่บุญผะเหวด เดือนเก้าบุญข้าวประดับดิน เดือนสิบบุญข้าวสาก เท่านั้น ส่วนที่เหลือเป็นความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมที่จะยึดถือปฏิบัติเป็นคราว ๆ ไปจะปฏิบัติพิธีกรรมต่อเมื่อมีเหตุการณ์หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมนั้น ๆ เช่น พิธีกรรมแห่นางแมวจัดขึ้นเพื่อขอฝนในปีที่ฝนแล้ง พิธีกรรมเซ็งเซียงข้องใช้เมื่อต้องการประกอบพิธี การเสี่ยงทายเรื่องดินฟ้าอากาศ ของหาย พิธีกรรมเซ็งนางดั่ง ใช้เมื่อเสี่ยงทายสิ่งของสูญหาย พิธีกรรมช้อนขวัญใช้เรียกขวัญกลับเข้าร่างเมื่อมีอุบัติเหตุเกิดขึ้นบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่ทำให้ขวัญเสีย

5. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

5.1 สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ราชบรมาชนนี ตั้งอยู่ใจกลางเมืองร้อยเอ็ด ตรงข้ามกับศาลากลางเมืองร้อยเอ็ด เปิดเมื่อ พ.ศ. 2529 มีพื้นที่ประมาณ 25 ไร่

5.2 บึงพลาญชัยเป็นบึงน้ำขนาดใหญ่ตั้งอยู่ใจกลางเมืองสาเกตนคร เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่เชื่อมต่อกับสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ราชบรมาชนนี มีถนนรอบบึงพลาญชัยกัน ก่อนเข้าไปจะเป็นประตูเมืองขนาดใหญ่ที่เขียนไว้ว่า สาเกตนคร

5.3 สวนพฤกษศาสตร์และวรรณคดีเป็นสวนป่าขนาดใหญ่ที่มีพันธุ์ไม้นานาชนิด เป็นโครงการประจำภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ต้องการรักษาพื้นที่ป่าไม้ที่ตั้งอยู่ในเขตบริเวณป่าสงวนแห่งชาติดงมะอี ตำบลผาน้ำย้อย อำเภอหนองพอก ตั้งห่างจากตัวสาเกตนคร ประมาณ 85 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 1,000 ไร่

5.4 วนอุทยานผาน้ำย้อย ตั้งอยู่ในบริเวณเขตวัดผาน้ำทิพย์เทพประสิทธิ์-วนาราม อยู่ด้านล่างของ เจดีย์ใหญ่ชัยมงคลเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่น่าอัศจรรย์มีน้ำย่อยลงมากคล้ายกับน้ำหยดจากหลังคาบริเวณนั้นเป็นหน้าผาสูง ส่วนน้ำที่ย่อยลงมาย่อยมาจากชอกหินระหว่างหน้าผาที่สูงชัน ไม่ทราบแหล่งน้ำมาจากไหน เพราะบนยอดเขาไม่มีแหล่งน้ำ ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นน้ำอมฤต

5.5 วัดถ้ำโสดา ตั้งอยู่ ในเขตอำเภอหนองพอก ถ้ำถ้ำจะอยู่บนภูเขาที่เป็นเทือกเขาภูพานต่อเนื่องจากเทือกเขาของวัดเจดีย์ใหญ่ชัยมงคล วัดถ้ำโสดาเป็นสำนักสงฆ์ ที่มีความ

สวยงามในฤดูฝนจะมีน้ำตกอยู่หน้าถ้ำเป็นม่านที่สวยงามโดยสำนักสงฆ์ถ้ำโสดาอยู่ด้านล่าง เกิดเป็นม่านน้ำตกสวยงาม

5.6 บึงเกลือเป็นบึงน้ำจืดขนาดใหญ่ มีเนื้อที่ ประมาณ 7,500 ไร่ เป็นบึงน้ำที่ถูกกักเก็บน้ำจากลำน้ำชี ริมบึงมีหาดทรายขาวสะอาดกว้างขวาง เป็นสถานที่ท่องเที่ยวของสาเกตนคร ที่ขึ้นชื่อว่าเป็นทะเลอีสาน

5.7 ฟุ้งกุหลาบร้องไห้ เป็นฟุ้งกว้างขนาดใหญ่ มีเนื้อที่ประมาณ 2 ล้านไร่ มีอาณาเขตรอบคลุมถึง 5 จังหวัด ได้แก่ สาเกตนคร (ร้อยเอ็ด) สุรินทร์ มหาสารคาม ยโสธร และบุรีรัมย์

6. แหล่งท่องเที่ยวสถาปัตยกรรมทางพุทธศาสนา

แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นสถาปัตยกรรมทางพุทธศาสนาในสาเกตนครมีมากมาย ทั้งที่เป็นวัดโบราณและที่สร้างขึ้นใหม่ ผู้ศึกษาได้เลือกวัดที่น่าสนใจและมีชื่อเสียงของจังหวัดมาเขียนในหนังสืออ่านเพิ่มเติมดังนี้

6.1 วัดสระทอง เป็นวัดเก่าแก่ของสาเกตนคร ตั้งอยู่ในตัวเมือง เป็นที่ประดิษฐานหลวงพ่อบึงกัจจายน์ ซึ่งเป็นพระพุทธรูปที่ชาวสาเกตนคร เคารพสักการบูชา สร้างในสมัยใดไม่ปรากฏ

6.2 วัดกลางมิ่งเมือง ตั้งอยู่ใจกลางสาเกตนคร เป็นวัดเก่าแก่ที่สร้างขึ้นในสมัยอยุธยาตอนปลาย สันนิษฐานว่าก่อตั้งขึ้นก่อน ที่สาเกตนครจะเปลี่ยนชื่อเป็นร้อยเอ็ด

6.3 เจดีย์ใหญ่ชัยมงคล วัดผาน้ำทิพย์เทพประสิทธิ์วราราม ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็นเจดีย์ใหญ่ศรีชัยมงคล โดยมีค่านามานว่าศรี ซึ่งเป็นชื่อหลวงปู่ศรี มหาวิโร ผู้ก่อสร้างเจดีย์ เป็นเจดีย์ที่สร้างขึ้นอย่างยิ่งใหญ่สวยงามตั้งอยู่ในบริเวณเขตวัดผาน้ำทิพย์เทพประสิทธิ์วราราม (วัดผาน้ำน้อย) ซึ่งมีเนื้อที่ในการก่อสร้างวัดแห่งนี้รวมทั้งบริเวณที่สร้างเจดีย์ชัยมงคลมีเนื้อที่ทั้งหมด 28,000 ไร่

6.4 พระพุทธรัตนมงคละมณี วัดบูรพาภิรามเป็นวัดที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลสาเกตนครหรือร้อยเอ็ดในปัจจุบัน วัดนี้เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปยืนปางประทานพรที่สูงที่สุดในโลกคือ พระพุทธรัตนมงคละมณีเอกลักษณ์ของเมืองร้อยเอ็ดมีความสูง 101 เมตร

6.5 เจดีย์ทรายวัดป่ากุง ตั้งอยู่ในบริเวณวัดประชาคมวนาราม หรือวัดหลวงปู่ศรี มหาวิโร ผู้ก่อตั้งวัดผาน้ำทิพย์เทพประสิทธิ์วราราม เจดีย์ทรายวัดป่ากุง เป็นสิ่งมหัศจรรย์ที่สวยงามทำจากหินทรายธรรมชาติแห่งแรกในประเทศไทย

7. แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่น่าสนใจ

7.1 พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสาเกตนครเป็นสถานที่แสดงพันธุ์สัตว์น้ำตั้งอยู่ที่ถนนสุนทรเทพ ข้างๆวัดบึงพลาญชัย ตำบลในเมือง

7.2 ศูนย์วัฒนธรรมร้อยเอ็ด จัดตั้งขึ้นตามโครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติประจำสาเกตนคร เป็นสถานที่ที่จัดแสดงและรวบรวมเรื่องราวความรู้เกี่ยวกับสาเกตนคร เป็นพิพิธภัณฑ์ ที่ทันสมัยแห่งหนึ่งที่อยู่ในความดูแลของกรมศิลปากร

7.3 ศูนย์วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมร้อยเอ็ด ตั้งอยู่ในอำเภอธวัชบุรี เป็นสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใหม่ของสาเกตนครที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อจำลองจักรวาลและอวกาศ มีการเปิดให้ใช้เมื่อไม่นานมานี้

8. ของดีเมืองสาเกต

ของดีเมืองสาเกต เป็นสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดร้อยเอ็ดที่ขึ้นชื่อถ้าใครได้มาเยือนจะต้องมีการซื้อเป็นของฝากที่คุ้มค่า ได้แก่ ผ้าไหมลายสาเกต ผ้าทอลายสาเกต เสื้ออกลายสาเกต ผ้าขิดตีนจกและชิ้นคั่น ข้าวหอมมะลิทุ่งกุลลา แหนมเห็ด เห็ดสวรรค์ และข้าวโป่งบ้านนาสีใส

9. ภาษาและวัฒนธรรม

ภาษาและวัฒนธรรมในสาเกตนครที่พอจะรวบรวมได้จากการศึกษาค้นคว้าจากศูนย์วัฒนธรรมประจำจังหวัดร้อยเอ็ด สอบถามจากผู้รู้ในท้องถิ่นตามหมู่บ้านต่าง ๆ จากเว็บไซต์ของจังหวัดแยกตามข้อมูลที่ได้มาดังนี้

- 9.1 ภาษาถิ่นและวัฒนธรรมไทยอีสาน
- 9.2 ภาษาภูไทและวัฒนธรรมชาวภูไท
- 9.3 ภาษาและวัฒนธรรมไทยส่วย
- 9.4 ภาษาถิ่นและวัฒนธรรมการแต่งกายไทยลาว

10. วรรณกรรมท้องถิ่น พบในสาเกตนครที่พอจะรวบรวมข้อมูลจากผู้รู้ ที่เป็นชาวสาเกตนครทั้งยังมีใช้ในปัจจุบันและที่กำลังจะถูกเปลี่ยนแปลงในรูปแบบอื่น ที่พอจะเป็นข้อมูลให้อ่านในหนังสือเล่มนี้ มีดังนี้

- 10.1 ฃญา เป็นวรรณกรรมท้องถิ่นของชาวอีสานมีอยู่ทั่วไป
- 10.2 หมอลำเป็นวรรณกรรมท้องถิ่นที่กำลังจะถูกเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยที่พอจะหาข้อมูลได้ เป็นคำประพันธ์ชนิดหนึ่งของชาวอีสาน คล้าย ๆ กลอนบทละครในภาษาไทย
- 10.3 บทเซิ้งบั้งไฟ เป็นวรรณกรรมท้องถิ่นที่ใช้ในประเพณีบุญบั้งไฟในสาเกตนคร ซึ่งเป็นประเพณีทั่วไปที่พบเห็นเกือบทุกหมู่บ้าน ในหนังสืออ่านเพิ่มเติมจะกล่าวถึงเฉพาะการเซิ้งบั้งไฟ หรือบทเซิ้งบั้งไฟ ที่เป็นการแต่งขึ้นมาจากคนเฒ่าคนแก่ เพื่อบูชาแถน หรือบางทีเป็นการเล่าเรื่องราวตำนานผาแดงนางไอ่
- 10.4 บทสวดขวัญเป็นบทสวดที่ใช้ในการทำพิธีบายศรีสู่ขวัญ ตามภาษาอีสานว่าบทสวดขวัญ คำขึ้นต้นจะใช้คล้ายกันโดยบูชาเทวดาก่อนแล้วค่อยแต่งตามพิธีต่าง ๆ เช่น งานแต่งงาน งานทำพิธีสู่ขวัญนาค งานสู่ขวัญเพื่อเป็นสิริมงคล

5.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

5.3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

ได้มีผู้ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการสร้างหนังสือดังตัวอย่างต่อไปนี้
 ศุภรัตน์ นันตะรี (2558) ได้สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง แก้งสนามนางบ้านเอ็ง การศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง แก้งสนามนางบ้านเอ็ง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านโนนสำราญ จังหวัดนครราชสีมา และ (2) ตรวจสอบคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้น กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน และนักเรียนจำนวน 10 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ (1) หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องแก้งสนามนางบ้านเอ็ง ที่สร้างขึ้น (2) แบบประเมินคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม และ (3) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ดัชนีความสอดคล้อง ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาปรากฏว่า (1) หนังสืออ่าน

เพิ่มเติม เรื่องแก้งสนามนางบ้านเอ่ง ที่สร้างขึ้นประกอบด้วยเนื้อหา 5 บท ได้แก่ แก้งสนามนางในอดีต และปัจจุบัน สารพันความเชื่อและประเพณี หลากหลายวัฒนธรรมทางภาษา เรื่องรำนิทานพื้นบ้าน และหลากหลายที่สำคัญอันน่ายล โดยแต่ละเนื้อหาจะมีจุดประสงค์การเรียนรู้ ภาพประกอบ และ กิจกรรมท้ายบท (2) ตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมในภาพรวมมีความเหมาะสมมาก โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 และ (3) นักเรียนมีความคิดเห็นว่าคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมโดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

สิริวธู วงศ์โกษย์ (2557) ได้สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง เยือนแดนดินถิ่น ดอกบัวงาม การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องเยือนแดนดินถิ่นดอกบัวงาม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดอุบลราชธานี และ (2) ตรวจสอบคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลน่องหญิง จำนวน 10 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ (1) หนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง เรื่องเยือนแดนดินถิ่นดอกบัวงาม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดอุบลราชธานี (2) แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องสำหรับผู้เชี่ยวชาญ และ (3) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้อง ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ (1) เรื่องเยือนแดนดินถิ่นดอกบัวงาม ที่สร้างขึ้นมีเนื้อหาประกอบด้วย ประวัติความเป็นมาของจังหวัดอุบลราชธานี ความรู้เกี่ยวกับประเพณีฮีตสิบสอง แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ นิทานพื้นบ้าน และเพลงกล่อมเด็กโครงสร้างของหนังสือประกอบด้วย เนื้อหา ภาพประกอบ คำอธิบายศัพท์ กิจกรรมท้ายเรื่อง (2) ผลการตรวจสอบหนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยผู้เชี่ยวชาญปรากฏว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นพ้องกันว่าในภาพรวมหนังสือดังกล่าวมีความเหมาะสมมาก มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67 – 1.00 และ (3) นักเรียนมีความคิดเห็นต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมในภาพรวมมีความเหมาะสมมาก

จิรนนท์ ชมชื่น (2556) ได้สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง ของดีเมืองสี่แคว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนพนมเศษ จังหวัดนครสวรรค์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องของดีเมืองสี่แควสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนพนมเศษ จังหวัดนครสวรรค์ และเพื่อตรวจสอบคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้น ผลจากการตรวจสอบคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้น ผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อภาพรวมของหนังสืออ่านเพิ่มเติมว่ามีความเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีสอดคล้องอยู่ที่ระดับ 1.00 และความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

สรัญญา ทับเคลียว (2546) ได้สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง เมืองหลังสวนที่ให้ความรู้ในต่าง ๆ ของเมืองหลังสวน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพรให้มีประสิทธิภาพ ตรวจสอบประสิทธิภาพ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ประเมินโครงร่าง ขอบข่ายเนื้อหา ด้วยแบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง ตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน และนักเรียน 10 คน ด้วยแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผลการศึกษาพบว่า (1) หนังสือที่สร้างขึ้นมีเนื้อหาประกอบด้วย ย้อนอดีตเมืองหลังสวน วันขึ้นของหลังสวน วัฒนธรรมทางภาษา : เพลงพื้นบ้านมรดกวัฒนธรรม : การแข่งเรือ ที่ยวหลังสวน คนดีศรีหลังสวน ของดีเมืองหลังสวน โครงสร้างของหนังสือประกอบด้วย เนื้อหาและกิจกรรมท้ายเรื่อง แหล่งที่มาของหัวเรื่องและเนื้อหาคือ

ท้องถิ่นอำเภอหลังสวน (2) ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญสรุปว่า หนังสือมีคุณภาพในการจัดทำรูปเล่ม ด้านเนื้อหา ด้านภาพประกอบ ด้านการใช้ภาษา ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ อยู่ในระดับดีและหนังสือมีความเหมาะสมในระดับมาก (3) ความคิดเห็นของนักเรียนสรุปได้ว่า หนังสือมีคุณภาพในด้าน การจัดทำรูปเล่ม ด้านเนื้อหา ด้านภาพประกอบ ด้านการใช้ภาษา ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ อยู่ใน ระดับดีและหนังสือมีความเหมาะสมกับนักเรียนในระดับมาก

สาธิตา สายบัว (2552) ได้สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องเสน่ห์บ้านคา สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี การศึกษา ค้นคว้าอิสระนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องเสน่ห์บ้านคา สำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี (2) ตรวจสอบคุณภาพของ หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้น กลุ่มตัวอย่างได้แก่ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน และนักเรียนจำนวน 10 คน ได้มาจากการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ และแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสืออ่านเพิ่มเติมของนักเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาค้นคว้ามีดังนี้ (1) หนังสือที่สร้างขึ้นมีรูปเล่มขนาด 20 x 28 เซนติเมตร จำนวน 67 หน้า เนื้อหาของหนังสือประกอบด้วย ความเป็นมาและสภาพปัจจุบัน ของบ้านคา แหล่งท่องเที่ยวในอำเภอบ้านคา วัฒนธรรมภาษาและการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ในบ้าน คา ประเพณีความเชื่อและการละเล่นในอำเภอบ้านคา ของดีบ้านคา และคนดีศรีบ้านคา เนื้อหาของ หนังสือแต่ละเรื่องประกอบด้วย กิจกรรมท้ายเรื่องและภาพประกอบ และ (2) การตรวจสอบคุณภาพ หนังสือ โดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ระดับ 0.67 ถึง 1.00 และความคิดเห็นของ ผู้เรียนเกี่ยวกับหนังสืออ่านเพิ่มเติมพบว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมในระดับมาก

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่น่าเรื่องราว ในท้องถิ่นมาจัดทำเป็นหนังสือ จะทำให้นักเรียนมีความสนใจในเรื่องราว รักการอ่าน มีพัฒนาการ เกี่ยวกับการอ่านมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่น

6. แนวทางการสร้างหนังสือ

การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม สาเกตนคร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียน ชุมชนบ้านสว่าง จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้ศึกษามีแนวทางในการสร้างดังนี้

6.1 แนวทางการสร้างหนังสือ

ผู้ศึกษาได้กำหนดแนวทางในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมดังนี้

6.1.1 ลักษณะหนังสือ หนังสือที่สร้างขึ้นเป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีลักษณะที่เน้นการส่งเสริมการอ่านให้ความรู้เรื่องความเป็นมาของสาเกตนครจากอดีต จนถึงปัจจุบัน ความรู้ทั่วไปของสาเกตนครที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทาง ธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมทางศาสนา ของดีเมืองสาเกต ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ พิธีกรรม การแต่งกาย ภาษาที่ใช้ในสาเกตนคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการ อ่านแก่นักเรียนและส่งเสริมเจตคติที่ดีต่อท้องถิ่นให้รู้จักการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามให้สืบ ทอดต่อไปให้กับท้องถิ่นของตนเอง

6.1.2 โครงสร้างหนังสือ โครงสร้างหนังสือประกอบด้วย บทนำเรื่อง เนื้อเรื่อง กิจกรรมท้ายบทและภาพประกอบ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ความนำประกอบด้วยเนื้อหาที่เป็นความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเนื้อเรื่องในบท นั้นๆเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาหาความรู้

2. โครงสร้างเนื้อหาการเขียนเนื้อหาแต่ละเรื่องจะประกอบด้วยนำเรื่อง เนื้อหา กิจกรรมท้ายบทและภาพประกอบ

2.1 นำเรื่องเป็นการบอกความรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ อย่างพอสังเขป

2.2 เนื้อหาเป็นการนำเรื่องประวัติความเป็นมาของจังหวัดร้อยเอ็ดก่อนที่จะ มาเป็นจังหวัดร้อยเอ็ดในปัจจุบันและนำเอาเรื่องทั่วไปของจังหวัดร้อยเอ็ดมาจำแนกเป็นเรื่องและเรียบ เรียงให้เป็นเนื้อหาที่เป็นความรู้ที่เหมาะสมกับวัยของนักเรียน แหล่งข้อมูลได้มาจากเอกสารตำราทาง วิชาการที่มีผู้บันทึกไว้ ที่ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดร้อยเอ็ด เว็บไซต์ของจังหวัดร้อยเอ็ด และจากการ สัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน บุคคลผู้รู้ในท้องถิ่น

2.3 กิจกรรมท้ายบท เป็นการสร้างกิจกรรมเพื่อประเมินผลจากการอ่าน เนื้อหาในแต่ละบทโดยเน้นให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นกิจกรรมโดยเน้นทักษะสัมพันธ์

2.4 ภาพประกอบ เป็นภาพที่ถ่ายจากสถานที่จริง จากเอกสารอ้างอิง ต่าง ๆ ทั้งในหนังสือ ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด เว็บไซต์ของจังหวัด เป็นภาพที่มีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง ช่วย เสริมเนื้อเรื่องให้ผู้อ่านเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น และให้ผู้อ่านมีความเพลิดเพลินในการอ่าน

6.2 การสร้างและการพัฒนาคุณภาพหนังสือ

การสร้างและการพัฒนาคุณภาพหนังสือมีขั้นตอน 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการสร้าง หนังสือ ขั้นตอนการปรับปรุงคุณภาพโดยอาศัยความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ขั้นตอนการตรวจสอบ คุณภาพโดยการนำหนังสือที่ปรับปรุงแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินและให้นักเรียนอ่าน รายละเอียด และขั้นตอนมีดังต่อไปนี้

6.2.1 การสร้างหนังสือ

การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมผู้ศึกษาได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ศึกษาหลักสูตรโดยพิจารณาจากมาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิเคราะห์ ความสอดคล้องของมาตรฐานตัวชี้วัด เนื้อเรื่อง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รวมถึงการวัด ประเมินผลที่เหมาะสมกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างหนังสือในครั้งนี้

2. ศึกษาเนื้อหาจากหนังสือเอกสาร บันทึกต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดร้อยเอ็ด

3. ศึกษาข้อมูลจากศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดร้อยเอ็ด สัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้รู้ในท้องถิ่นต่างๆ

4. กำหนดโครงสร้างหนังสือ นำผลการศึกษาหลักสูตร ข้อมูลและอื่น ๆ มาเป็น แนวทางในการตั้งวัตถุประสงค์ของหนังสือ ดังนี้

4.1 มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพทั่วไป และประวัติความเป็นมาของ จังหวัดร้อยเอ็ด

- 4.2 มีทักษะการอ่านและนิสัยรักการอ่าน ตลอดจนได้รับความเพลิดเพลินจาก
การอ่าน
- 4.3 นำความรู้ที่ได้จากการอ่าน การดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่น คุณธรรม
จริยธรรมที่อยู่ในเนื้อหา มาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน
- 4.4 อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วร้อยกรอง ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาถิ่นได้
ถูกต้อง
- 4.5 อธิบายความหมายของคำประโยค ข้อความ ที่เป็นภาษาถิ่นในวรรณกรรม
ท้องถิ่น
- 4.6 มีความรักและภูมิใจในท้องถิ่นของตนเองรวมถึงช่วยอนุรักษ์
ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเอง
- 4.7 อ่านข้อความ อ่านเรื่องสั้น ๆ อย่างหลากหลาย แสดงความคิดเห็นจาก
เรื่องที่อ่าน
- 4.8 อธิบายความรู้และความคิดจากเรื่องที่อ่าน นำมาตัดสินแก้ปัญหาในการ
ดำเนินชีวิต
- 4.9 แยกแยะข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นจากเรื่องที่อ่าน
- 4.10 แสดงความคิดเห็นจากวรรณคดีหรือวรรณกรรมที่อ่าน
- 4.11 เล่าเรื่องประเพณีท้องถิ่นของตนเองและประเพณีท้องถิ่นอื่น
จากวัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้ สามารถแบ่งเป็นโครงร่างเนื้อหาสาระในหนังสือ
โดยแบ่งเป็นบท ๆ นำเสนอเนื้อหาตามลำดับดังนี้
1. ความเป็นมาของสาเกตนครในอดีต
 - 1.1 สมัยก่อนประวัติศาสตร์
 - 1.2 สาเกตนครในสมัยทวารวดี
 - 1.3 สาเกตนครในสมัยอยุธยาและธนบุรี
 - 1.4 สาเกตนครในสมัยรัชกาลที่ 1 – รัชกาลที่ 4
 - 1.5 สาเกตนครในสมัยรัชกาลที่ 5 – รัชกาลที่ 8
 2. สาเกตนครในปัจจุบัน
 - 2.1 ที่ตั้งและสภาพทางภูมิศาสตร์
 - 2.2 ตราสัญลักษณ์และคำขวัญของจังหวัด
 - 2.3 ประชากรและอาชีพ
 - 2.4 การปกครอง
 3. แหล่งศึกษาโบราณคดีในสาเกตนคร
 - 3.1 แหล่งโบราณคดีก่อนประวัติศาสตร์
 - 3.1.1 แหล่งโบราณคดีบ้านโนนเตี๋ย
 - 3.1.2 แหล่งโบราณคดีบ้านดอนตาพัน
 - 3.1.3 แหล่งโบราณคดีบ้านบ่อพันขัน

3.2 แหล่งโบราณคดีที่เกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในสังคม

การเกษตร

- 3.2.1 แหล่งโบราณคดีบ้านนายเต็ง
- 3.2.2 แหล่งโบราณคดีเมืองโบราณบ้านสีแก้ว
- 3.2.3 แหล่งโบราณคดีบ้านเมืองทอง
- 3.2.4 แหล่งโบราณคดีบ้านเมืองหงส์
- 3.2.5 แหล่งโบราณคดีบ้านดงเมืองจอก
- 3.2.6 แหล่งโบราณคดีบ้านเมืองบัว
- 3.2.7 แหล่งโบราณคดีบ้านโนนกระดอง
- 3.2.8 แหล่งโบราณคดีบ้านตาหยวก
- 3.2.9 แหล่งโบราณคดีบ้านสังข์
- 3.2.10 แหล่งโบราณคดีบ้านจาน
- 3.2.11 แหล่งโบราณคดีบ้านสำโรง-บ้านหว่านไฟ
- 3.2.12 แหล่งโบราณคดีบ้านโนนม่วง
- 3.2.13 แหล่งโบราณคดีดอนขาหลวง

4. ประเพณี และพิธีกรรม

4.1 ประเพณีท้องถิ่น

- 4.1.1 บุญแหวด
- 4.1.2 บุญข้าวจี
- 4.1.3 บุญข้าวประดับดิน
- 4.1.4 บุญข้าวสาก

4.2 พิธีกรรมในท้องถิ่น

- 4.2.1 แห่นางแมว
- 4.2.2 เซิ้งเซียงซ้อง
- 4.2.3 เซิ้งนางด้ง
- 4.2.4 ซ้อนขวัญ

5. แหล่งท่องเที่ยวในเมืองสาเกต

5.1 แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

- 5.1.1 สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ราชมราชธานี
- 5.1.2 บึงปลาญชัย
- 5.1.3 สวนพฤกษศาสตร์และวรรณคดี
- 5.1.4 วนอุทยานผาน้ำย้อย
- 5.1.5 วัดถ้ำโสดา
- 5.1.6 บึงเกลือ
- 5.1.7 พุงกุลาร้องไห้

5.2 แหล่งท่องเที่ยวสถาปัตยกรรมทางพุทธศาสนา

- 5.2.1 วัดสระทอง
- 5.2.2 เจดีย์ใหญ่ชัยมงคล วัดผาน้ำทิพย์เทพประสิทธิ์วราราม
- 5.2.3 พระพุทธรัดนวมงคลมณี วัดบูรพาภิราม
- 5.2.4 เจดีย์ทรายวัดหลวงปู่ศรี
- 5.3 แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่น่าสนใจ
 - 5.3.1 พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำ
 - 5.3.2 ศูนย์วัฒนธรรมร้อยเอ็ด
 - 5.3.3 ศูนย์วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมร้อยเอ็ด
- 6. ของดีในสาเกตนคร
 - 6.1 ของฝากจากสาเกตนคร
 - 6.1.1 ผ้าไหมลายสาเกต
 - 6.1.2 ผ้าทอลายสาเกต
 - 6.1.3 เสื้ออกกลายสาเกต
 - 6.1.4 ผ้าขิดตีนจก
 - 6.2 อาหารที่ขึ้นชื่อของเมืองสาเกต
 - 6.2.1 ข้าวหอมมะลิ
 - 6.2.2 แหนมเห็ด
 - 6.2.3 เห็ดสวรรค์
 - 6.2.4 ข้าวโป่ง
- 7. ภาษาถิ่น วัฒนธรรมและวรรณกรรมท้องถิ่น
 - 7.1 ภาษาถิ่นและวัฒนธรรมในเมืองสาเกต
 - 7.1.1 ภาษาและวัฒนธรรมถิ่นไทยอีสาน
 - 7.1.2 ภาษาและวัฒนธรรมภูไท
 - 7.1.3 ภาษาถิ่นและวัฒนธรรมไทยส่วย
 - 7.1.4 ภาษาถิ่นและวัฒนธรรมไทยเขมร
 - 7.1.5 ภาษาถิ่นและวัฒนธรรมไทยลาว
 - 7.2 วรรณกรรมท้องถิ่น
 - 7.2.1 ผญา
 - 7.2.2 หมอลำ
 - 7.2.3 บทเซิ้งบั้งไฟ
 - 7.2.4 บทสวดขวัญ

6.2.2 การพัฒนาคุณภาพหนังสือ

การพัฒนาคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นมีกระบวนการดังนี้

1. การสร้างแบบประเมินสำหรับผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความสามารถเกี่ยวกับประสบการณ์ในด้านการสอนและนิเทศกลุ่มสาระภาษาไทยจำนวน 3 คน โดยผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยเรื่องการพัฒนาเกณฑ์ การประเมินค่าวรรณกรรมไทยของ ชูติมา สัจจานันท์และคนอื่น ๆ

(2543, น. 23-28) นำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบประเมินหนังสือโดยจัดทำแบบประเมินเป็น 2 ชุด ชุดที่ 1 สำหรับผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ชุดที่ 2 สำหรับนักเรียนเป็นแบบสอบถามมาตรฐานค่า

2. ตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยผู้เชี่ยวชาญ นำหนังสืออ่านเพิ่มเติมเสนอผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย จำนวน 3 คน พิจารณาประเมินคุณภาพหนังสือเป็นแบบสอบถามเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องพร้อมให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงหนังสือ การตรวจสอบคุณภาพหนังสือใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC

$$\text{สูตร IOC} = \frac{\sum x}{N}$$

IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมิน

$\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ผลการประเมินคุณภาพหนังสือของผู้เชี่ยวชาญสรุปได้ดังนี้

(1) ด้านการจัดทำรูปเล่มการพิมพ์ในภาพรวม มีความเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ระดับ 1.00 ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า การออกแบบปกหนังสือสวยงาม น่าสนใจ สอดคล้องกับเนื้อหา รูปเล่มน่าอ่าน ขนาดหนังสือเหมาะสมกับชั้นและวัยของผู้เรียน ส่วนประกอบของหนังสือครบถ้วน ขนาดตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนและการพิมพ์ตัวการ์นต์ถูกต้อง

(2) ด้านเนื้อหาในภาพรวม มีความเหมาะสมโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ระดับ 1.00 ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า การแบ่งเนื้อหาของแต่ละบทมีความเหมาะสมความยาวของบทเรียนมีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน เนื้อถูกต้องและสอดคล้องกับหลักสูตร รวมทั้งยังให้ความรู้กับท้องถิ่น กิจกรรมท้ายบทมีความสอดคล้องกับเนื้อหา

(3) ด้านการใช้ภาษาในภาพรวม มีความเหมาะสมโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ระดับ 1.00 ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า การใช้ภาษาถูกต้อง ชัดเจน เข้าใจง่ายเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนและคำศัพท์ที่ใช้มีความเหมาะสม

(4) ด้านภาพประกอบในภาพรวม มีความเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ 1.00 ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า ภาพประกอบมีความสัมพันธ์กับเนื้อหา มีสีสันสวยงาม ชัดเจนน่าสนใจ การจัดวางภาพประกอบเหมาะสมกับหนังสือ ดึงดูดความสนใจให้อ่านเนื้อหาช่วยให้เข้าใจเนื้อดียิ่งขึ้น

(5) ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับในภาพรวม มีความเหมาะสมโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ 1.00 ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า หนังสือมีส่วนช่วยทำให้นักเรียนเกิดความรักและภาคภูมิใจในจังหวัดร้อยเอ็ด ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน หนังสือมีส่วนช่วยให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

สรุปประเมินผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คน ในภาพรวมพบว่ามีเหมาะสมโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ระดับ 1.00 โดยมีความเห็นโดยรวมดังนี้ หนังสือมีองค์ประกอบโดยรวมครบถ้วนตามลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติมประเภทสารคดี เนื้อหาของหนังสือถูกต้องทั้งการพิมพ์ตัวสะกด การันต์ จัดเรียงเนื้อหาตามขั้นตอน มีประโยชน์ต่อนักเรียน ส่งเสริมการอ่านและส่งเสริมให้เกิดความรักความภูมิใจในท้องถิ่น และมีข้อเสนอแนะดังนี้

- (1) การจัดหน้าไม่ควรมีหมายเลขหน้าทั้งบนและล่าง
 - (2) ปกหนังสือควรมีคำอธิบายชื่อหนังสือ
 - (3) การพิมพ์บางคำที่พิมพ์ผิด มีการเว้นวรรคตอนผิด
3. ผู้ศึกษาได้นำหนังสือมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญดังนี้
- (1) จัดหมายเลขหน้าเฉพาะด้านบน
 - (2) จัดทำคำอธิบายชื่อหนังสือที่ปกหนังสือเพิ่มในปรอง
 - (3) แก้ไขคำที่พิมพ์ผิดให้ถูกต้อง
4. จากการตรวจสอบคุณภาพหนังสือ โดยได้ข้อมูลจากความคิดเห็นของนักเรียน ตรวจสอบคุณภาพหนังสือในขั้นตอนนี้ เป็นการนำหนังสือที่ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญและแก้ไขปรับปรุงไปแล้ว

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนบ้านสว่าง อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 10 คน อ่านเพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าเฉลี่ย \bar{X} และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) จากโปรแกรมสำเร็จรูป

การหาค่าเฉลี่ย (*Mean*) ใช้สูตรดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{N}$$

\bar{X} = ค่าเฉลี่ย

$\sum x$ = ผลรวมของคะแนนนักเรียนทุกคน

N = จำนวนนักเรียน

การแปลความหมายของคุณภาพหนังสือ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51 – 5.00 คะแนน หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4.50 คะแนน หมายถึง มีความเหมาะสมมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50 คะแนน หมายถึง มีความเหมาะสมปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50 คะแนน หมายถึง มีความเหมาะสมน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50 คะแนน หมายถึง มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ใช้สูตรดังนี้

$$\sigma = \sqrt{\frac{1}{N} \sum_{i=1}^N (x_i - \bar{x})^2}$$

$$\begin{aligned} \sum x &= \text{ผลรวมของคะแนนแต่ข้อยกกำลังสอง} \\ (\sum x)^2 &= \text{ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง} \\ N &= \text{จำนวนข้อมูล} \end{aligned}$$

ผลการตรวจสอบคุณภาพของหนังสือ โดยนักเรียนจำนวน 10 คน ปรากฏผล ดังนี้

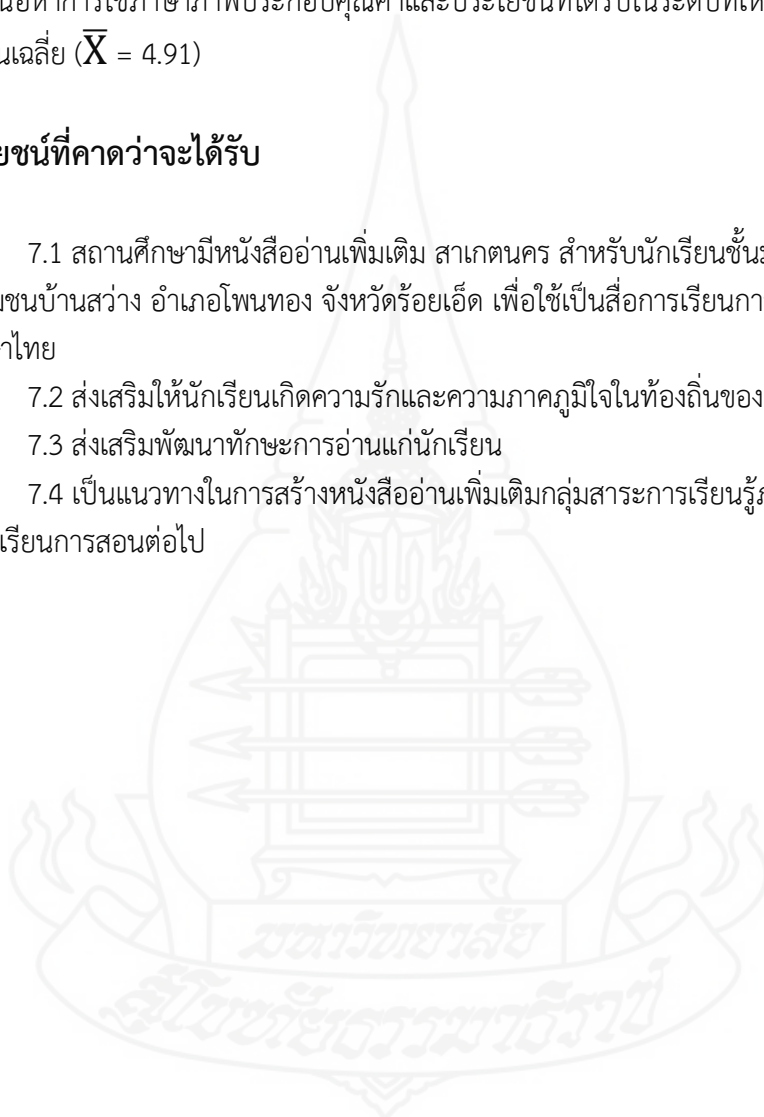
- (1) ด้านการจัดรูปเล่มและการพิมพ์มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.86$) ซึ่งนักเรียนมีความเห็นว่า ขนาดตัวอักษร การออกแบบปกสอดคล้องกับเนื้อหา มีความเหมาะสมมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X} = 5.00$) รองลงมาคือการออกแบบปกสวยงามน่าสนใจ การจัดทำรูปเล่มน่าอ่าน มีความเหมาะสมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X} = 4.80$) ขนาดหนังสือมีความเหมาะสมกับชั้นเรียนและวัยของผู้เรียน มีความเหมาะสมมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X} = 4.70$)
- (2) ด้านเนื้อหาเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.88$) การแบ่งเนื้อหาแต่ละบท เนื้อหาของหนังสือให้ความรู้เกี่ยวกับความเป็นมาของท้องถิ่น มีความเหมาะสมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X} = 5.00$) รองลงมา กิจกรรมท้ายบทสอดคล้องกับเนื้อหาในหนังสือ มีความเหมาะสมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X} = 4.90$) เนื้อหาของหนังสือเหมาะสมกับระดับชั้นเรียน มีความเหมาะสมมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ ($\bar{X} = 4.80$) การนำเสนอเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอนเข้าใจง่าย มีความเหมาะสมมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ ($\bar{X} = 4.70$)
- (3) ด้านการใช้ภาษามีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.93$) การใช้ภาษามีความชัดเจนอ่านเข้าใจง่าย มีการใช้ภาษาถิ่นในการนำเสนอ มีความเหมาะสมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ ($\bar{X} = 5.00$) มีการนำคำศัพท์ภาษาถิ่นมาประกอบ มีความเหมาะสมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ ($\bar{X} = 4.80$)
- (4) ด้านภาพประกอบมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.90$) ภาพประกอบมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง ภาพประกอบมีสีสันสวยงามชัดเจนน่าสนใจ ภาพประกอบช่วยให้เข้าใจเนื้อเรื่องดีขึ้น มีความเหมาะสมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ ($\bar{X} = 5.00$) รองลงมา จำนวนภาพประกอบเหมาะสมกับเนื้อหา มีความเหมาะสมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ ($\bar{X} = 4.90$) การจัดวางภาพมีความเหมาะสมกับเนื้อหาในหนังสือ มีความเหมาะสมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ ($\bar{X} = 4.80$) ภาพประกอบมีความดึงดูดใจให้อยากอ่านหนังสือ โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ ($\bar{X} = 4.70$)
- (5) ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.97$) หนังสือช่วยให้รักภาคภูมิใจในเมืองสาเกตนคร หนังสือช่วยให้เกิดการส่งเสริมให้อนุรักษ์วัฒนธรรม

ประเพณีของเมืองสาเกตนคร หนังสือช่วยให้รู้จักแหล่งท่องเที่ยวและของดีเมือง หนังสือส่งเสริมให้นักเรียนนำความคิดไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มีความเหมาะสมมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ ($\bar{X} = 5.00$) รองลงมา หนังสือช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน มีความเหมาะสมมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ ($\bar{X} = 4.80$)

สรุปได้ว่านักเรียนมีความคิดเห็นว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้น มีการจัดทำรูปเล่มการพิมพ์ เนื้อหาการใช้ภาษาภาพประกอบคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับในระดับที่เหมาะสมมากที่สุด โดยมีความคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.91$)

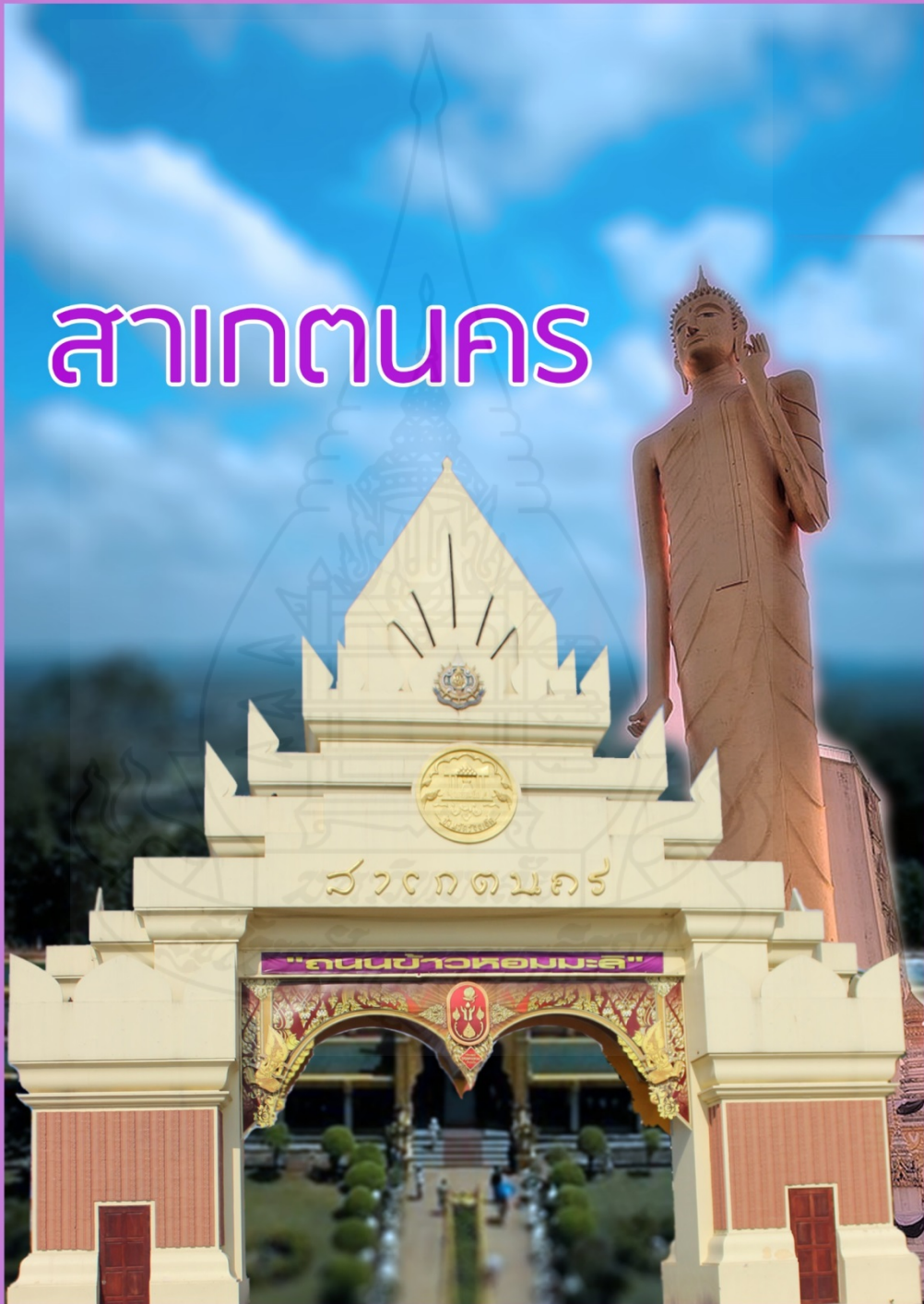
7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 7.1 สถานศึกษามีหนังสืออ่านเพิ่มเติม สาเกตนคร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนบ้านสว่าง อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
- 7.2 ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรักและความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง
- 7.3 ส่งเสริมพัฒนาทักษะการอ่านแก่นักเรียน
- 7.4 เป็นแนวทางในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนต่อไป

บทที่ 2
หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง สาเกตนคร

สาเกตนคร

หนังสืออ่านเพิ่มเติม

เรื่อง

สาเกตนคร

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
โรงเรียนชุมชนบ้านสว่าง อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด

โดย

นางอุทัยทิพย์ วิไลลักษณ์

สาเกตนคร

อุทัยทิพย์ วิไลลักษณ์

คำนำ

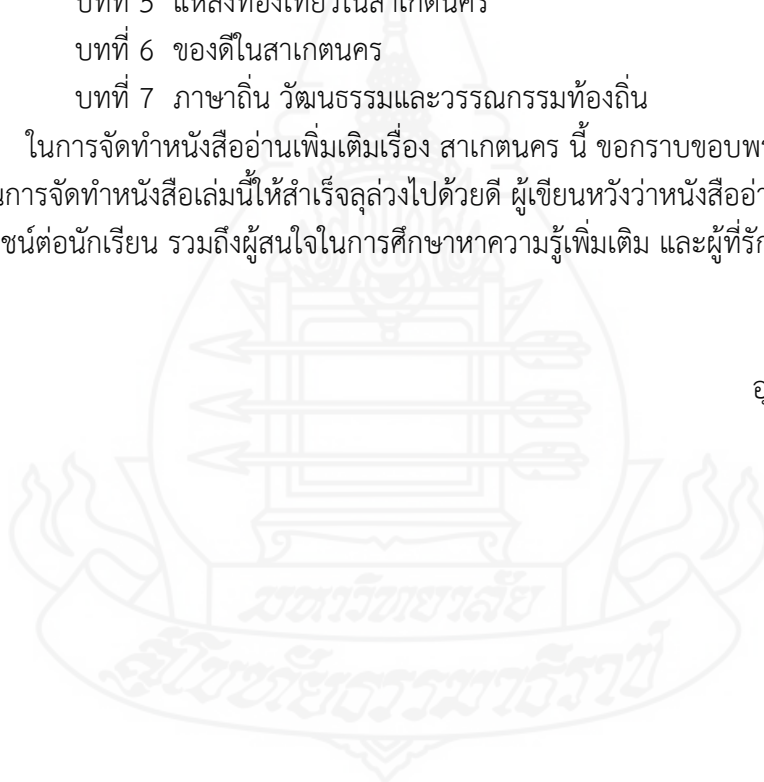
หนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง สาเกตนคร จัดทำขึ้นสำหรับใช้เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนบ้านสว่าง อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด

ภายในหนังสือเล่มนี้ได้รวบรวมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีความเป็นมายาวนานตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ได้รวบรวมร่องรอยการตั้งเมืองร้อยเอ็ดในนามสาเกตนคร จนมาเป็นจังหวัดร้อยเอ็ดในปัจจุบัน โดยแบ่งเนื้อหาเป็น 7 บท ดังนี้

- บทที่ 1 ความเป็นมาของสาเกตนคร
- บทที่ 2 สาเกตนครในปัจจุบัน
- บทที่ 3 แหล่งศึกษาโบราณคดีในสาเกตนคร
- บทที่ 4 ประเพณี และพิธีกรรม
- บทที่ 5 แหล่งท่องเที่ยวในสาเกตนคร
- บทที่ 6 ของดีในสาเกตนคร
- บทที่ 7 ภาษาถิ่น วัฒนธรรมและวรรณกรรมท้องถิ่น

ในการจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง สาเกตนคร นี้ ขอกราบขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการจัดทำหนังสือเล่มนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้เขียนหวังว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมเล่มนี้ คงเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน รวมถึงผู้สนใจในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม และผู้ที่รักการอ่านทุกคน

อุทัยทิพย์ วิไลลักษณ์

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 ความเป็นมาของสาเกตนคร	1
1. สาเกตนครในอดีต	1
1.1 สมัยก่อนประวัติศาสตร์	1
1.2 สาเกตนครในสมัยทวารวดี	4
1.3 สาเกตนครในสมัยอยุธยาและธนบุรี	8
1.4 สาเกตนครในสมัยรัตนโกสินทร์ช่วงรัชกาลที่ 1- รัชกาลที่ 4	10
1.5 สาเกตนครในช่วงสมัยรัชกาลที่ 5 – รัชกาลที่ 8	11
กิจกรรมท้ายบท	16
บทที่ 2 สาเกตนครในปัจจุบัน	17
1. ที่ตั้งและสภาพทางภูมิศาสตร์	17
2. ตราสัญลักษณ์และคำขวัญของจังหวัด	22
3. ประชากรและอาชีพ	25
4. การปกครอง	26
กิจกรรมท้ายบท	31
บทที่ 3 แหล่งศึกษาโบราณคดีในสาเกตนคร	32
1. แหล่งโบราณคดีก่อนประวัติศาสตร์	32
1.1 แหล่งโบราณคดีบ้านโนนเตื่อ	33
1.2 แหล่งโบราณคดีบ้านดอนตาพัน	33
1.3 แหล่งโบราณคดีบ้านป่อพันขัน	33
2. แหล่งโบราณคดีที่เกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในสังคมการเกษตร	35
2.1 แหล่งโบราณคดีบ้านนายเต็ง	35
2.2 แหล่งโบราณคดีเมืองโบราณบ้านสีแก้ว	35
2.3 แหล่งโบราณคดีบ้านเมืองทอง	36
2.4 แหล่งโบราณคดีบ้านเมืองหงส์	36
2.5 แหล่งโบราณคดีบ้านดงเมืองจอก	37
2.6 แหล่งโบราณคดีบ้านเมืองบัว	37
2.7 แหล่งโบราณคดีบ้านโนนกระดอง	38
2.8 แหล่งโบราณคดีบ้านตาหยวก	39
2.9 แหล่งโบราณคดีบ้านสังข์	39
2.10 แหล่งโบราณคดีบ้านจาน	39
2.11 แหล่งโบราณคดีบ้านสำโรง-บ้านหว่านไฟ	40
2.12 แหล่งโบราณคดีบ้านโนนม่วง	40
2.13 แหล่งโบราณคดีดอนชาหลวง	41

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
กิจกรรมท้ายบท	43
บทที่ 4 พิธีกรรมและประเพณี	44
1. ประเพณีท้องถิ่น	44
1.1 บุญแหวด	44
1.2 บุญข้าวจี	46
1.3 บุญข้าวประดับดิน	48
1.4 บุญข้าวสาก	49
2. พิธีกรรมในท้องถิ่น	51
2.1 แห่นางแมว	51
2.2 เช็งเซียงซ้อง	51
2.3 เช็งนางดั่ง	52
2.4 ซ้อนขวัญ	52
กิจกรรมท้ายบท	53
บทที่ 5 แหล่งท่องเที่ยวในสาเกตนคร	54
1. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	54
1.1 สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ราชบรมาชนนี	54
1.2 บึงปลาอุย	55
1.3 สวนพฤกษศาสตร์และวรรณคดี	56
1.4 วนอุทยานผาน้ำย้อย	57
1.5 วัดถ้ำโสดา	58
1.6 บึงเกลือ	59
1.7 ทุ่งกุลาร้องไห้	60
2. แหล่งท่องเที่ยวสถาปัตยกรรมทางพุทธศาสนา	61
2.1 วัดสระทอง	61
2.2 วัดกลางมิ่งเมือง	62
2.3 เจดีย์ใหญ่ชัยมงคล วัดผาน้ำทิพย์เทพประสิทธิ์วนาราม	63
2.4 พระพุทธรัตนมงคลมุนี วัดบูรพาภิราม	65
2.5 เจดีย์ทรายวัดหลวงปู่ศรี	65
3. แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่น่าสนใจ	66
3.1 พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำ	66
3.2 ศูนย์วัฒนธรรมร้อยเอ็ด	67
3.3 ศูนย์วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมร้อยเอ็ด	68
กิจกรรมท้ายบท	70

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 6 ของดีในสาเกตนคร	71
1. ของฝากจากสาเกตนคร	71
1.1 ผ้าไหมลายสาเกต	71
1.2 ผ้าทอลายสาเกต	72
1.3 เสื้ออกลายสาเกต	72
1.4 ผ้าขิดตีนจก	73
2. อาหารที่ขึ้นชื่อของสาเกตนคร	74
2.1 ข้าวหอมมะลิ	74
2.2 แหนมเห็ด	75
2.3 เห็ดสวรรค์	75
2.4 ข้าวโป่ง	76
กิจกรรมท้ายบท	77
บทที่ 7 ภาษาถิ่น วัฒนธรรมและวรรณกรรมท้องถิ่น	78
1. ภาษาถิ่นและวัฒนธรรมในสาเกตนคร	78
1.1 ภาษาและวัฒนธรรมถิ่นไทยอีสาน	78
1.2 ภาษาและวัฒนธรรมภูไท	80
1.3 ภาษาถิ่นและวัฒนธรรมไทยส่วย	80
1.4 ภาษาถิ่นและวัฒนธรรมไทยเขมร	81
1.5 ภาษาถิ่นและวัฒนธรรมไทยลาว	83
2. วรรณกรรมท้องถิ่น	84
2.1 ผญา	84
2.2 หมอลำ	85
2.3 บทเห่ขับขาน	87
2.4 บทสวดขวัญ	88
กิจกรรมท้ายบท	90

บทที่ 1

ความเป็นมาของสาเกตนคร

สาเกตนครหรือจังหวัดร้อยเอ็ดในปัจจุบัน เป็นเมืองที่ตั้งอยู่กึ่งกลางของภาคอีสานมีประประวัติความเป็นมายาวนานกว่า 2000 ปี โดยมีการขุดค้นพบหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นหลักฐานร่องรอย ที่แสดงให้เห็นว่าสาเกตนครเคยเป็นเมืองที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาก่อน มีการตั้งถิ่นฐานมาตั้งแต่ก่อนยุคประวัติศาสตร์ เรื่อยมาจนถึงยุคประวัติศาสตร์ของไทยในหนังสือเล่มนี้ได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของสาเกตนคร โดยเริ่มจาก สมัยทวารวดี สมัยอยุธยาและธนบุรี สมัยรัตนโกสินทร์ช่วงรัชกาลที่ 1 – รัชกาลที่ 4 จนถึง สมัยรัชกาลที่ 5 – รัชกาลที่ 8 และสาเกตนครในปัจจุบัน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ประตูสาเกตนครตั้งอยู่ใจกลางเมือง

1. สาเกตนครในอดีต

สาเกตนครในอดีตเป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์มายาวนานตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ จากการค้นพบร่องรอยหลักฐานการตั้งถิ่นฐานของคนยุคก่อนประวัติศาสตร์ จนถึงยุคที่มีการปกครองเป็นของตนเองที่เป็นประเทศไทยในปัจจุบัน แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองของเมืองสาเกตนครในอดีต ว่ามีการตั้งถิ่นฐานมายาวนานดังรายละเอียดดังนี้

1.1 สาเกตนครในสมัยก่อนประวัติศาสตร์

ยุคก่อนประวัติศาสตร์ หมายถึงช่วงเวลาที่ยังไม่สามารถบันทึกเหตุการณ์ไว้เป็นรูปภาพหรือตัวอักษรคือก่อน 6000 ปี นักโบราณคดีได้ศึกษาวิเคราะห์

ข้อมูลในเขตอีสานตอนบนหรือแอ่งสกลนคร และอีสานตอนล่างหรือแอ่งโคราช พบหลักฐานการตั้งถิ่นฐาน การดำรงชีวิต ตลอดจนการหาอายุโดยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ทำให้นักโบราณคดีสามารถแบ่งลำดับยุคสมัยก่อนประวัติศาสตร์ในภาคอีสานออกเป็น 2 สมัย คือ สมัยสังคมแห่งการล่าสัตว์ และสมัยสังคมการเกษตร

1.1.1 สมัยสังคมล่าสัตว์ในเมืองสาเกตนครพบหลักฐานสมัยก่อนประวัติศาสตร์ทั่วไปในเขตเมืองสาเกต สันนิษฐานว่าเริ่มเมื่อประมาณ 12,000 – 14,000 ปี และสิ้นสุดเมื่อประมาณ 5,000 – 6000 ปี มาแล้ว เมื่อเทียบกับการแบ่งยุคสมัยเดิมจะอยู่ในสมัยยุคหินเก่าและหินกลาง มีการขุดพบแหล่งโบราณคดีบ้านเมืองบัวซึ่งสันนิษฐานว่ามนุษย์ในสังคมกลุ่มนี้ดำรงชีวิตอยู่ด้วยการล่าสัตว์ จับปลาและหาของป่าเป็นอาหาร อาศัยอยู่ตามถ้ำหรือผิงผาใกล้ ๆ แม่น้ำ ได้พบเครื่องมือหินกระเทาะหน้าเดียว ทำจากหินกรวด แม่น้ำแถบลุ่มแม่น้ำโขงเรื่อยมาตามลุ่มน้ำ ชี แม่น้ำมูล

ภาชนะดินเผา
พบที่อำเภोजตุรพักตรพิมาน

1.1.2 สมัยสังคมการเกษตรสันนิษฐานว่ามีอายุประมาณ 5,600 – 6,000 ปี มาแล้ว น่าจะอยู่ในสมัยหินใหม่และสมัยโลหะ ลักษณะความเป็นอยู่มีความซับซ้อนมากขึ้น มีการดำรงชีวิตด้วยการเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ มีการผลิตและการใช้เครื่องมือที่ทำจากสำริด และเหล็ก มีการแลกเปลี่ยนสินค้ากับชุมชนอื่น มีการจัดระเบียบทางสังคมซับซ้อนมากขึ้น โดยมีหลักฐานจากการขุดค้นทางโบราณคดี ยืนยันได้ว่าผู้คนในสังคมการเกษตรกรรมได้อาศัยอยู่บริเวณแอ่งสกลนครเมื่อประมาณ 5,600 ปีมาแล้ว ส่วนพื้นที่อีสานตอนล่างหรือแอ่งโคราchkำลังอยู่ในขั้นของการศึกษา

เครื่องประดับที่ทำจากสำริดในยุคก่อนประวัติศาสตร์

กำไลดินเผา สมัยก่อนประวัติศาสตร์
พบที่บ้านสำโรง อำเภอบางบาล

กำไลสำริด สมัยก่อนประวัติศาสตร์
พบที่บ้านดอกกล้า อำเภอนมไพร

ชุมชนก่อนประวัติศาสตร์ในพื้นที่ที่มีการเกษตรกรรมหลายแห่งได้มีการพัฒนาตนเองเป็นชุมชนขนาดใหญ่ มีการก่อสร้างคันดินและคูน้ำล้อมรอบแหล่งที่อยู่อาศัยของตนเอง ถือว่าเป็นการพัฒนาความเป็นอยู่เข้าสู่สังคมเมือง และเป็นยุคหัวเลี้ยวหัวต่อของการพัฒนาสังคมความเป็นอยู่ในสมัยก่อนประวัติศาสตร์กับสมัยประวัติศาสตร์ มีการค้นพบชุมชนโบราณ

มีคูน้ำคันดินล้อมรอบรูปร่างต่าง ๆ กันเป็นจำนวนมาก ทั้งในแง่สกลนครและแอ่งโคราช สันนิษฐานว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเนื่องจากการเพิ่มจำนวนประชากร ความเจริญ ก้าวหน้าของสังคม มีการติดต่อค้าขายกับสังคมเมืองอื่นเพิ่มขึ้น มีการรับอารยธรรมจากสังคมภายนอก เช่น อารยธรรมจากอินเดีย

ผลจากการสำรวจและขุดค้นทางโบราณคดีในเขตสกลนครและพื้นที่ใกล้เคียงพบว่า การตั้งถิ่นฐานของชุมชนในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่เป็นสังคมการเกษตร

บริเวณราบลุ่มแม่น้ำมูลและแม่น้ำชีตอนล่าง และชุมชนในสาเกตนคร ก็คงอยู่ในช่วงระยะเวลาเดียวกัน และน่าจะอยู่ตามที่ราบลุ่มแม่น้ำและลำน้ำตอนล่างของเมืองซึ่งน่าจะ เป็น เขตอำเภอปทุมรัตน์ เกษตรวิสัย สุวรรณภูมิ โพนทองและเขตอำเภอพนมไพร ใน ปัจจุบัน

แผนที่แสดงแหล่งโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์แสดงที่ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด

ส่วนบริเวณตอนกลางของสาเกตนคร น่าจะอยู่ในเขตอำเภอเสลภูมิ อาจ สามารถ เมืองสรวง จตุรพักตรพิมาน ธวัชบุรี และอำเภอเมืองในปัจจุบัน มีแหล่งน้ำ ธรรมชาติสำคัญไหลผ่าน ได้แก่ แม่น้ำชี ไหลผ่านตอนกลางของเขตสาเกตนคร ลำน้ำเสียว ไหลผ่านตอนล่างของเขตเมือง ลำน้ำพับปลา ไหลผ่านตอนล่างของตัวเมือง ลำน้ำยัง ไหล ผ่านตอนล่างและตะวันออกของตัวเมือง

จะเห็นได้ว่าการตั้งถิ่นฐานของผู้คนในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่ มัก ตั้งถิ่นฐานอยู่แถบที่ราบลุ่มแม่น้ำและลำน้ำต่าง ๆ

1.2 สาเกตนครในสมัยทวารวดี

ในราวพุทธศตวรรษที่ 12 อิทธิพลของวัฒนธรรมทวารวดีที่มีหลักฐานมา จากวัฒนธรรมทางพุทธศาสนาจากอินเดีย ซึ่งเจริญรุ่งเรืองอยู่ทางภาคกลางของประเทศไทย ได้เริ่มส่งอิทธิพลผ่านทางนครราชสีมา ชัยภูมิ เข้ามายังบริเวณลุ่มแม่น้ำมูล แม่น้ำชี ในพื้นที่ภาคอีสานตอนล่าง และแพร่หลายอยู่จนกระทั่งราวปลายพุทธศตวรรษที่ 15

เศียรพระพุทธรูป สมัยทวารวดี
พบบ้านดงสิงห์ อำเภोजังหาร

เขตเมืองสาเกต ได้พบร่องรอยหลักฐานของวัฒนธรรมทวารวดีที่นับได้ว่าเป็นวัฒนธรรมสมัยประวัติศาสตร์ระยะแรกเริ่มกระจายอยู่ตามบริเวณชุมชนสังคมเกษตรกรรมดั้งเดิมสมัยก่อนประวัติศาสตร์หลายแห่งด้วยกัน ทั้งทางด้านตะวันออกและตะวันตกของพื้นที่หลักฐานทางประวัติศาสตร์พบ ในเขตอำเภอพนมไพร และเสลภูมิ ซึ่งติดต่อกับเขตจังหวัดยโสธรและลุ่มน้ำชีตอนล่างอำเภอเมืองและอำเภोजตุรพักตรพิมาน ที่ติดต่อกับเขตจังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ อำเภอเมือง พบหลักฐาน โบราณวัตถุที่เกี่ยวข้องเนื่องในพุทธศาสนา อันได้แก่ใบเสมาหินทรายที่มีลักษณะเฉพาะของสมัยทวารวดีที่พบอยู่ตามวัดต่างๆ ภายในตัวเมือง ซึ่งไม่ได้เคลื่อนย้ายมาจากที่อื่น ลวดลายที่พบบนใบเสมามักจะจำหลักลายบัวคว่ำ บัวหงายที่ส่วนฐาน และมีแกนเป็นรูปสันนูนขึ้นตรงกลางใบนอกจากใบเสมาแล้วยังมีโบราณวัตถุอื่นอีก เช่น รัชังหิน พระพุทธรูปสำริด ที่วัดสระทอง วัดเหนือ และวัดบึงปลาญชัย

นอกจากนั้นยังพบในเขตอำเภอเสลภูมิ พบหลักฐานของวัฒนธรรมทวารวดีในเขตอำเภอเสลภูมิพบที่บ้านเมืองไพร ซึ่งเป็นเมืองโบราณที่มีลักษณะเป็นเนินดินรูปร่างรี มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 500 เมตร เดิมเป็นเมืองที่มีคูน้ำและคันดินล้อมรอบ แต่ปัจจุบันถูกไถปรับเปลี่ยนสภาพเกือบหมด

ใบเสมาที่ทำจากหินทรายในสมัยทวารวดี
พบที่วัดเหนือ ในเขตอำเภอเมือง

ในบริเวณบ้านเมืองไพรยังพบโบราณวัตถุที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา พบ
ในบริเวณเมืองโบราณบ้านเมืองไพร ได้แก่ ใบเสมา ทั้งแบบที่ทำด้วยหินทรายและศิลาแลง
ทั้งแบบรูปทรงยาวและแบบปลายมน บนใบเสมาจะจำหลักลวดลายเป็นเส้นแกนแนวตั้ง
บริเวณที่พบจะอยู่บริเวณทางทิศใต้ของหมู่บ้านตามวัดต่าง ๆ ได้แก่ วัดสว่างอารมณ์ และที่
วัดเทพธิดาเทวีญู

ใบเสมาที่ทำด้วยหินทรายแบบปลายมน

ภายในตัวเมืองเคยมีชาวบ้านพบโบราณวัตถุต่าง ๆ เช่น เศษภาชนะดินเผา ก้อนแลง กระจับปี่หลังคา กำไลแขน แหวนพิมพ์ดินเผา เมล็ดข้าวสารสีดำ กระจุกสัตว์ กระจุกมนุษย์ ชี้อร่า แม่พิมพ์เครื่องประดับ ที่ทำจากหินทราย และลูกปัดแก้ว เป็นต้น

แม่พิมพ์เครื่องประดับที่ทำจากหินทราย พบที่อำเภอเสลภูมิ

นอกจากนี้ยังพบโบราณวัตถุอีกประเภทหนึ่ง คือพระพิมพ์ดินเผา เป็นพระพิมพ์ดินเผาปางนาคปรกซึ่งมีชื่อเสียงมาก มีประวัติพบในราวปี พ.ศ.2517

พระพุทธรูปพระพิมพ์ดินเผาปางนาคปรก
พบที่บ่อพันขัน อำเภอสุรธรรมภูมิ

พระพิมพ์ดินเผา

1.3 สาเกตนครในสมัยอยุธยาและธนบุรี

สาเกตนครในสมัยอยุธยาและธนบุรีเป็นช่วงที่เหตุการณ์ต่อเนื่องกันเพราะมีการปกครองจากเจ้าเมืองคนเดียวกันจึงเป็นเหตุการณ์ที่ต่อเนื่องกันมาจากการรวบรวมหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของนักโบราณคดีสันนิษฐานได้ดังนี้

ในช่วงสมัยอยุธยาเรื่อยมาจนถึงสมัยธนบุรีน่าจะตรงกับการขึ้นครองเมืองของเจ้าสร้อยสมุทรขึ้นครองเมืองจำปาศักดิ์ ในปีพุทธศักราช 2256 กลุ่มนครจำปาศักดิ์ได้เริ่มขยายตัวนำพาไพร่พลไปตั้งเมืองใหม่หลายเมือง เช่น เมืองสีทันดร เมืองสาละวัน สำหรับบริเวณลุ่มน้ำชี เจ้าสร้อยศรีสมุทรพุทธางกูร ได้อาจารย์แก้วและไพร่พลประมาณ 3,000 คน มาตั้งเมืองทุ่งหรือเมืองท่ง (เขตอำเภอสุวรรณภูมิในปัจจุบัน) ในปี พุทธศักราช 2260 เมืองท่งมีอาณาเขตกว้างขวาง ดังระบุไว้ในพงศาวดารว่า “ฝ่ายเหนือตั้งแต่ตั้งแต่ต้นยางสามต้น อันสามชาย (ขุยดินที่อันขุดไว้สามกอง) หลักทอยอดยั้ง (ลำน้ำยั้งที่ไหลจากสกลนครตกแม่น้ำชีที่ยโสธร) ข้างตะวันออกถึงเขาประทัดต่อแดนกับอ้ายญวนข้างตะวันตกถึงลำน้ำพังชู (ห้วยพังชูหรือคันชู ไหลตกแม่น้ำมูลฝั่งซ้าย) ทิศใต้ถึงห้วยลำคันยุงเป็นแดน (ห้วยกะยุง ไหลจากพรมแดนไทย – เขมรลงสู่แม่น้ำมูลฝั่งขวาบริเวณเขตอุบลต่อศรีสะเกษ)

ภาพจำลองเขตเมืองสาเกตนครในอดีตที่ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด

อาจารย์แก้วเจ้าเมืองท่ง มีบุตรชายสามคน คือท้าวमित ท้าวหนต และท้าวเทพ อาจารย์แก้วครองเมืองจนถึงแก่กรรม ในปี พุทธศักราช 2277 ท้าวमितได้ดำรงตำแหน่งเจ้าเมืองและถึงแก่กรรม ในปี พุทธศักราช 2293 เมื่อท้าวหนตซึ่งเป็นน้องท้าวमितครองเมือง กลุ่มท้าวเซียง ท้าวสุน (ลูกชายท้าวमित) ไม่พอใจ และได้เดินทางไปกราบบังคมทูลพระมหากษัตริย์อยุธยา โดยทางอยุธยาส่งกรมท่า และพระยาพรหมเป็นข้าหลวงมาดำเนินการหยุดการวิวาทครั้งนี้ เมื่อท้าวหนตทราบที่กำลังของกรุงศรีอยุธยา ยกขึ้นมา

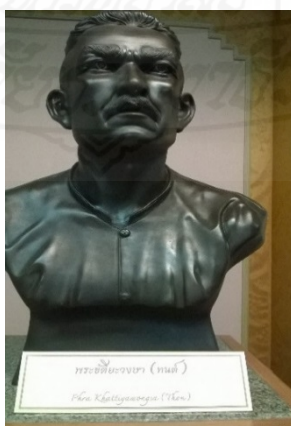

พร้อมท้าวเซียง ท้าวสุน จึงได้ยกผู้คนจำนวนหนึ่ง ออกจากเมืองทุ่งไปทางทิศเหนือ ประมาณ 800 เส้น และได้ตั้งกลุ่มชนใหม่บริเวณทุ่งตะหมุ่น เรียกว่า บ้านดงเมืองจอก หรือบ้านกุดจอก (บ้านกุดจอก – บ้านดงเมืองจอก อยู่ระหว่างเส้นทางอำเภอจตุรพักตรพิมาน – อำเภอเกษตรวิสัย กิโลเมตรที่ 7 แยกซ้ายมือตรงบ้านหนองอีโคตร เข้าบ้านดงเมืองจอก)

รูปปั้นสมเด็จพระนเรศวรมหาราช พบที่วัดเหนือ

ในรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช พระยากรมท่าและพระยาพรหม ได้กลับมาดำเนินการจัดระเบียบกับกลุ่มคนบริเวณ ดังกล่าวอีกครั้ง ความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นสองครั้ง คือ ครั้งแรกได้ยกบ้านกุ่ม (ที่ตั้งสาเกตนครหรือร้อยเอ็ดปัจจุบัน) ให้เป็นเมืองร้อยเอ็ด โดยให้ท้าวหนัดจาก บ้านกุดจอกมาดำรงตำแหน่งพระขัติยวงษา เจ้าเมืองสาเกตนคร ในปี พุทธศักราช 2318

พระยาขัติยวงษาหรือท้าวหนัด เจ้าเมืองสาเกตนคร

ครั้งที่สอง ได้ย้ายเมืองทุ่งมายังบริเวณดงเท้าสารซึ่งห่างจากเมืองทุ่งราว 100 เส้น (1 เส้น เท่ากับ 40 เมตร) และตั้งเป็นเมืองนามว่า เมืองสุวรรณภูมิ โดยท้าวเซียงเป็นรัตนวงศา ตำแหน่งเจ้าเมือง ท้าวเซียงได้สร้างวัดขึ้น 2 วัด คือ “วัดกลางและวัดใต้” สร้างพระพุทธรูปด้วยอิฐและปูนลงรักปิดทอง หน้าตักกว้าง 4 ศอก คืบ สูง 8 ศอกคืบ เหมือนกันทั้งสองวัด จึงอาจกล่าวได้ว่าเมืองสุวรรณภูมินั้นเจริญและให้กำเนิดเมืองสาเกตนคร แต่ต่อมาทั้งสองเมืองเริ่มมีฐานะเป็นเมืองเท่าเทียมกัน โดยเมืองสุวรรณภูมิดูจะมีบทบาททางการเมืองมากกว่า

พระประธานในโบสถ์ วัดกลางมิ่งเมือง ที่สร้างในสมัยอยุธยา

1.4 สาเกตนครในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ช่วงรัชกาลที่ 1 – รัชกาลที่ 4

สาเกตนครในช่วงสมัยรัตนโกสินทร์ (พุทธศักราช 2325 – 2435) ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาลที่ 1 จนถึงช่วงปฏิรูปประเทศครั้งใหญ่ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 อาจกล่าวได้ว่ากลุ่มเมืองสุวรรณภูมิ – สาเกตนคร ได้เกิดการขยายตัวเป็นสองระลอก ระลอกแรกปรากฏตั้งแต่ต้นรัตนโกสินทร์ จนถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 (พ.ศ.2325 – 2411) จากการขยายตัวปรากฏว่าเป็นการแยกตัวจากเมืองสุวรรณภูมิเกือบทั้งสิ้น ในปี พ.ศ. 2330 ท้าวเพ็ญได้เป็นพระพิทักษ์เขื่อนขันธ์ เจ้าเมืองหนองหาน โดยแยกไพร่พลจากเมืองสุวรรณภูมิ 600 คน ในปีพ.ศ. 2535 เกิดความขัดแย้งในเมืองสุวรรณภูมิ เมืองแสนได้พาไพร่พล จำนวน 340 คน ตั้งบ้านกองแก้ว เป็นเมืองชนบท ในปี พ.ศ. 2340 เพี้ยเมืองแพน บ้านชีโหล่น เมืองสุวรรณภูมิ พาผู้คน 330 คน ไปตั้งที่บ้านบึงบอน และได้รับการแต่งตั้งเป็นพระนครศรีบริรักษ์ เจ้าเมืองขอนแก่น พ.ศ.2346 เพี้ยศรีปากนา เพี้ยเหล็กสะท้อน เพี้ยไกรสรเสนา พาผู้คน 220 คน แยกจากเมืองสุวรรณภูมิ ไปตั้งที่บ้าน

หมากเฟือง บ้านหนองหัวแรด แล้วยกเป็นเมืองพุทไธสง และพ.ศ. 2408 ท้าวกวดบุตร ราชบุตร (สุวรรณ) พาผู้คนจำนวน 4,000 คน จากสาเกตนคร มาตั้งที่บ้านนางโย แล้ว เป็นเมืองมหาสารคาม โดยมีท้าวกวดเป็นที่พระเจริญราชเดช เป็นเจ้าเมือง

พระยารัตนวงษา (เซียง) ผู้สร้างเมืองสุวรรณภูมิ

การขยายตัวระลอกที่สองของกลุ่มเมืองสุวรรณภูมิ – สาเกตนคร ปรากฏ ในช่วงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ในปี พ.ศ.2415 อูปราชาเมืองสุวรรณภูมิพาผู้คนไปตั้งบ้านกู่กระโดนเป็นเมืองเกษตรวิสัย ต่อมาใน พ.ศ. 2420 หลวงรัตนวงศา (บุญตา) จากเมืองสุวรรณภูมิ พาผู้คนตั้งบ้านเมืองแสนเป็นเมือง พนมไพร-แดนมฤค ในปี พ.ศ.2422 ผู้คนกลุ่มหนึ่งได้ตั้งบ้านบึงโดน เป็นเมืองเสลภูมินิคม และในปีเดียวกัน ท้าวเดชและท้าวเทศพาผู้คนไปตั้งเมืองพยัคฆภูมิพิสัย ในพ.ศ. 2423 ได้ยกบ้านท่าเสาธง เป็นเมืองธวัชบุรี และในปีพ.ศ.2425 โปรตเกล้าฯให้หลวงพรหมพิทักษ์ (พรหม) ยกบ้านเมืองหงส์ เป็นอำเภอจตุรพักตรพิมาน

1.5 สาเกตนครในสมัยรัชกาลที่ 5 – รัชกาลที่ 8

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้มีการ จัดระเบียบการปกครองส่วนภูมิภาคใหม่ ในพ.ศ.2434 ได้ โปรตเกล้าฯ ให้เริ่มการปฏิรูป ประเทศครั้งใหญ่ โดยโปรดเกล้าฯให้รวมหัวเมืองต่าง ๆ ในภาคอีสานเป็นบริเวณสำคัญ 3 บริเวณคือ หัวเมืองลาวกลาง หัวเมืองลาวกาว และหัวเมืองลาวพวน หัวเมืองลาวกลาง มีศูนย์กลางอยู่บริเวณเมืองนครราชสีมา หัวเมืองลาวพวนมีศูนย์กลางอยู่บริเวณเมือง

อุตรธานี หัวเมืองลาวกาวมีศูนย์กลางอยู่บริเวณเมืองอุบลราชธานี ซึ่งมีเมืองภายใต้การดูแลหลายเมืองรวมทั้งสาเกตนคร ในปีพ.ศ. 2437 โปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งมณฑลเทศาภิบาลขึ้นทั่วราชอาณาจักร มณฑลลาวกาวประกอบด้วย 7 หัวเมือง ได้แก่ อุบลราชธานี นครจำปาศักดิ์ ศรีสะเกษ สุรินทร์ มหาสารคาม กาฬสินธุ์ และสาเกตนคร โดยมีพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ ทรงดำรงตำแหน่งข้าหลวงต่างพระองค์สำเร็จราชการมณฑล

รูปข้าราชการมณฑลสาเกตนคร

ในปี พ.ศ. 2440 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้ยกเลิกการปกครองแบบเดิม โปรดเกล้าฯ ให้เจ้าเมืองขึ้นอยู่กับกระทรวงมหาดไทย โปรดฯ ให้ยกเลิกการเรียกชื่อมณฑล รวมทั้งชื่อของเชื้อชาติ และสัญชาติของคนที่อยู่อาศัยอยู่ในพระราชอาณาจักรไทยว่า “ลาว” โปรดให้เปลี่ยนชื่อมณฑลลาวกาว เป็นมณฑลภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และต่อมาเป็นมณฑลอีสาน

มณฑลอีสานแบ่งได้เป็น 5 บริเวณ คือ อุบลราชธานี จำปาศักดิ์ ชุขันธ์ สุรินทร์ และสาเกตนคร บริเวณสาเกตนครประกอบด้วย 5 เมือง คือ สาเกตนคร เมืองสุวรรณภูมิ เมืองมหาสารคาม เมืองกมลาไสย และเมืองกาฬสินธุ์ โดยมีเมืองต่าง ๆ อีก 17 อำเภอ อยู่ภายใต้การดูแลของสาเกตนคร

ในช่วงปี พ.ศ. 2441 –2442 ได้เกิดกบฏผีบุญ หรือกบฏผู้มีบุญ โดยมี “องค์แก้ว” เป็นหัวหน้าก่อการกบฏฝั่งลาวตอนใต้ กระบวนการกบฏ ได้แพร่กระจายมายังฝั่งประเทศไทยซึ่งอยู่ทางฝั่งขวาแม่น้ำโขง และแพร่ทั่วไปตลอดภาคอีสาน จาก

อุบลราชธานี จนถึงนครราชสีมา สาเกตนคร กาฬสินธุ์ นครพนม อุดรธานี หนองคาย
ตลอดจนจังหวัดเลย

การปราบกบฏผู้มีบุญ มีการจับหัวหน้าประหารชีวิต

สำหรับสาเกตนคร ปรากฏรายงานจากรัฐบาลไทยรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เกี่ยวกับกบฏผู้มีบุญครั้งนี้ โดยระบุที่อำเภอเสลภูมิว่าปรากฏมีลายแทงของกลุ่มกบฏ

หลังจากที่รัฐบาลไทยปราบกบฏผู้มีบุญบริเวณสาเกตนครสงบลงในปี พ.ศ. 2442 ด้วยการจับหัวหน้าผู้มีบุญชื่อ “บะวลา” ประหารชีวิต สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงดำรงราชานุภาพ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ได้เสด็จตรวจราชการภาคอีสาน ในปี พ.ศ. 2449

สาเกตนครมีความสำคัญมากขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ในรัชสมัยนี้ได้โปรดเกล้าฯ ให้แยกมณฑลอีสานออกเป็น 2 มณฑล คือมณฑลอุบล และมณฑลสาเกตนคร มณฑลสาเกตนครประกอบด้วย 3 เมือง คือสาเกตนคร เมืองมหาสารคามและเมืองกาฬสินธุ์ รวมทั้งอำเภอต่างๆ ที่ขึ้นกับเมืองเหล่านี้ ต่อมาในปี พ.ศ. 2465 ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้รวมมณฑลอุบล มณฑลอุดร และมณฑลสาเกตนคร เป็น “ภาคอีสาน”

สาเกตนครในอดีตเป็นเมืองใหญ่เมืองหนึ่งที่มีความเจริญกว่าหัวเมืองใหญ่ข้างเคียงอื่น ๆ เช่น เมืองมหาสารคาม เมืองกาฬสินธุ์ รวมทั้งเมืองต่าง ๆ ที่แยกออกไปหรือแม้แต่เมืองสุวรรณภูมิซึ่งมีกำเนิดก่อน สาเกตนคร

การติดต่อค้าขายของชาวสาเกตนคร

สาเกตนครในอดีตคงจะเป็นที่รวมสินค้าจากบริเวณลุ่มแม่น้ำชีตอนกลาง และยังตั้งอยู่บนเส้นทางการค้าอีกด้วย สาเกตนครเป็นเมืองที่ตั้งอยู่กึ่งกลางระหว่าง เมือง นครราชสีมาซึ่งเป็นต้นทางรับสินค้า กับเมืองอุบลราชธานีซึ่งเป็นเมืองปลายทางในการรับ สินค้า ในขณะที่เมืองสุวรรณภูมิอยู่ห่างจากเส้นทางคมนาคมดังกล่าว นอกจากนี้เหนือ สาเกต นคร คือเมืองกาฬสินธุ์และบริเวณใกล้เคียงยังเป็นป่าซึ่งมีสินค้าจากป่ามากมาย

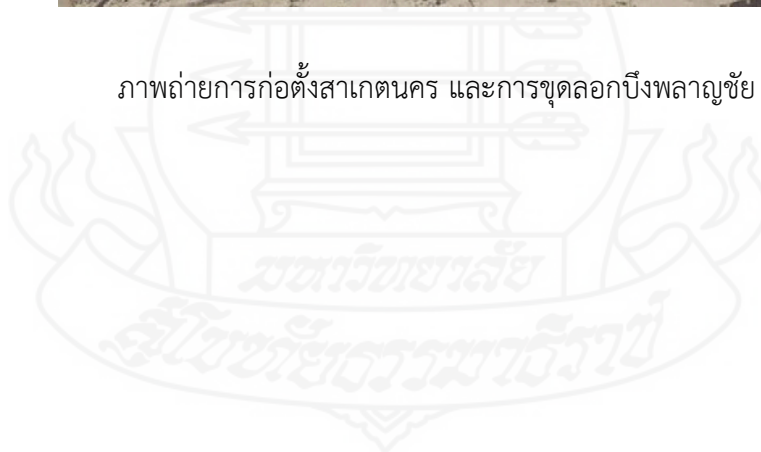
พระยาสุรเทพพิทักษ์ (ทอง จันทรางศุ)
ข้าหลวงสาเกตนคร ผู้ดำเนินการขุดลอก บึงปลาญชัย

ในปี พ.ศ. 2469 อำมาตย์เอกพระยาสุนทรเทพกิจจารักษ์ (ทอง จันทรางศุ) ข้าหลวงสาเกตนครเห็นว่า บึงพลาญชัย (เดิมชื่อว่าบึงพระลานชัย) ซึ่งตั้งอยู่ใจกลางสาเกตนครตื้นเขิน ถ้าปล่อยทิ้งไว้บึงก็จะหมดสภาพไป จึงได้ชักชวนชาวบ้านจากทุกอำเภอมาขุดลอกบึง เพื่อให้มีน้ำขังอยู่ได้ตลอดปี ได้ดำเนินการขุดลอกบึงทั้งกลางวันและกลางคืนอยู่ 2 ปี มีชาวบ้านมาร่วมขุดลอกบึงถึง 40,000 คน นับว่าเป็นผลงานที่ยิ่งใหญ่แห่งหนึ่งของไทยที่ควรจารึกไว้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ลูกหลานไทยต่อไปชั่วกาลนาน ต่อมาก็ได้มีการพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่องจนเป็นมรดกที่สำคัญของสาเกตนครมาตราบเท่าทุกวันนี้

ภาพถ่ายการก่อสร้างสาเกตนคร และการขุดลอกบึงพลาญชัย

กิจกรรมท้ายบทที่ 1

คำชี้แจง : หลังจากอ่านหนังสือเรื่อง สาเกตนคร ให้นักเรียนทำกิจกรรมต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ตอบคำถามจากเรื่องราวที่อ่านพร้อมให้เหตุผลประกอบ

1. นักเรียนเห็นด้วยหรือไม่กับการตั้งชื่อเมืองจากเมืองสาเกตนคร ที่เปลี่ยนมาเป็นเมืองร้อยเอ็ดในปัจจุบันจึงให้เหตุผล

.....

.....

2. นักเรียนมีความชื่นชมในสังคมความเป็นอยู่ของชาวเมืองสาเกตนครในอดีตในเรื่องใดมากที่สุด เพราะเหตุใด

.....

.....

3. นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานของชาวเมืองสาเกตอย่างไร จงอธิบาย

.....

.....

4. นักเรียนเห็นว่าการปกครองในสมัยอยุธยากับสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นในเมืองสาเกตนครมีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร จงอธิบาย

.....

.....

5. ข้อคิดจากการอ่านเรื่องนี้คืออะไร จงระบุ

.....

.....

ตอนที่ 2 ให้นักเรียนเขียนย่อความประวัติความเป็นมาของเมืองสาเกตนคร

บทที่ 2

สาเกตนครในปัจจุบัน

สาเกตนครในปัจจุบันเป็นเมืองที่ตั้งอยู่ตอนกลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสานตั้งอยู่บนที่ราบลุ่มแม่น้ำชี มีเนื้อที่ประมาณ 5,187,156 ไร่ มีอาณาเขตทิศเหนือติดต่อกับจังหวัดกาฬสินธุ์ ทิศใต้ติดต่อกับจังหวัดสุรินทร์และศรีสะเกษ ทิศตะวันออกติดต่อกับจังหวัดยโสธร ทิศตะวันตกติดต่อกับจังหวัดมหาสารคาม ในบทนี้จะกล่าวถึงสาเกตนครในปัจจุบันเป็นเรื่องเกี่ยวกับ ที่ตั้งสภาพภูมิอากาศ ตราสัญลักษณ์และคำขวัญของจังหวัด ประชากรและอาชีพ การปกครอง ดังรายละเอียดดังนี้

1. ที่ตั้งและสภาพทางภูมิศาสตร์

สาเกตนครตั้งอยู่ตอนกลางของภาคอีสานพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลาดเทจากทิศเหนือและตะวันตกเฉียงเหนือไปยังทิศตะวันออกเฉียงใต้ บางส่วนครอบคลุมไปถึงแนวเทือกเขาภูพาน จากแผนที่ธรณีวิทยาของกรมทรัพยากรธรณีโดยแยกสภาพที่ตั้งตามตามสภาพภูมิประเทศและสภาพภูมิอากาศดังนี้

เส้นทางสู่เขตสาเกตนคร

1.1 สภาพภูมิประเทศ

สาเกตนครตั้งอยู่ตอนกลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนสุดของพื้นที่ภาคอีสานตอนล่าง ซึ่งครอบคลุมที่ราบลุ่มแม่น้ำสองสาย คือแม่น้ำมูล และแม่น้ำชี มีเนื้อที่ประมาณ 5,187,156 ไร่ โดยมีอาณาเขตของเมือง ดังนี้ ด้านทิศเหนือมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดกาฬสินธุ์และมุกดาหาร ทิศใต้ติดต่อกับจังหวัดสุรินทร์และศรีสะเกษ ทิศตะวันออกติดกับจังหวัดยโสธร ทิศตะวันตกติดกับจังหวัดมหาสารคาม

แนวเทือกเขาภูพานที่เขตอำเภอนองพอก
ที่ติดต่อกับเขตจังหวัดมุกดาหารและจังหวัดกาฬสินธุ์

เนื่องจากสภาพพื้นที่ของ สาเกตนคร บางส่วนครอบคลุมแนวเทือกเขาภูพานจึงพบหินหน่วยต่างๆ เช่น หินหน่วยมหาสารคาม โคนกรวด ภูพาน เสาขรัว และพระวิหาร ลักษณะการแบ่งสภาพภูมิประเทศทางธรณีวิทยา แบ่งได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

- 1) พื้นที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำและลำน้ำ ส่วนใหญ่จะอยู่ถัดจากแม่น้ำและลำน้ำ ครอบคลุมพื้นที่ตอนล่างของจังหวัด ได้แก่ อำเภอบุณฑลรัตน์ อำเภอกะชวยวิสัย อำเภอสวรรณภูมิ อำเภโพนทราย อำเภพนมไพร และบางส่วนของอำเภอเมือง
- 2) พื้นที่ ลูกคลื่น ลอนลาดถึงค่อนข้างราบเรียบ อยู่บริเวณตอนกลางของสาเกตนคร เป็นแนวยาวตามทิศตะวันออกและทิศตะวันตก ได้แก่เขตอำเภอเสลภูมิ อำเภออาจสามารถ อำเภอเมืองสรวง อำเภอจตุรพักตรพิมาน อำเภอธวัชบุรี และอำเภอเมือง
- 3) พื้นที่ภูเขา และลูกคลื่นลอนลาด ได้แก่ บางส่วนทางตอนเหนือของอำเภอเสลภูมิ โพนทอง และอำเภอเมยวดี

พื้นที่ภูเขาที่มีพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดแถบอำเภอหนองพอกเมยวดี

แม่น้ำสายสำคัญในสาเกตนครที่ไหลผ่านพื้นที่เมือง มีดังนี้
แม่น้ำชี มีต้นกำเนิดจากจังหวัดชัยภูมิ ไหลผ่านด้านเหนือและย้อนมา
ทางด้านตะวันออกของตัวจังหวัด ผ่านเขตอำเภอเมือง รัชบุรี โพธิ์ชัย เสดภูมิ
อาจสามารถ และพนมไพร เข้าสู่จังหวัดยโสธร

แม่น้ำชีแม่น้ำสายหลักของสาเกตนคร

ลำน้ำยัง ไหลมาจากเทือกเขาภูพานทางตอนเหนือ ผ่านอำเภอโพนทอง
ลงสู่แม่น้ำชีในเขตอำเภอเสลภูมิ

แม่น้ำยัง

แม่น้ำมูล มีต้นกำเนิดมาจากจังหวัดนครราชสีมา ไหลผ่านทางด้านใต้
ของจังหวัด เป็นแนวแบ่งเขตระหว่างจังหวัดร้อยเอ็ดกับสุรินทร์

แม่น้ำมูล

ลำน้ำเสียว ไหลผ่านตอนล่างของจังหวัด ผ่านอำเภอปทุมรัตต์ เกษตรวิสัย และสุวรรณภูมิ ลงสู่มแม่น้ำมูลในเขตอำเภอพนทราย

แม่น้ำเสียว

ลำพลับพลา มีต้นกำเนิดจากเขตจังหวัดนครราชสีมา ไหลผ่านเขต อำเภอปทุมรัตต์ เกษตรวิสัย และสุวรรณภูมิ ทางตอนใต้ของตัวจังหวัด และเป็นแนวเส้นแบ่งเขตจังหวัดระหว่างร้อยเอ็ดกับสุรินทร์

ลำน้ำเตา ไหลผ่านอำเภอปทุมรัตต์ แหล่งน้ำประเภทบึงและหนองน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำอีกเป็นจำนวนมาก

1.2 สภาพภูมิอากาศ

จังหวัดร้อยเอ็ดมีสภาพภูมิอากาศเป็นแบบมรสุมเขตร้อน(Tropical monsoon climate,AM) ตามการจำแนก Koppen มีสถิติน้ำฝนเฉลี่ยทั้งจังหวัด 1404.8 มม. ต่อปี ภูมิอากาศเฉลี่ยของจังหวัด 27.1 องศาเซลเซียส สูงสุดเฉลี่ยในเดือนเมษายน ประมาณ 30.2 องศาเซลเซียส และต่ำสุดในเดือนธันวาคม เฉลี่ย ประมาณ 23.2 องศาเซลเซียส สภาพภูมิอากาศ สาเกตนครมีสภาพภูมิอากาศเป็นแบบมรสุมเขตร้อน มีสถิติน้ำฝนเฉลี่ยทั้งเมือง 1404.8 มิลลิเมตร ต่อปี

บรรยากาศยามเช้าโดยทั่วไปในสาเกตนคร

2. ตราสัญลักษณ์และคำขวัญของจังหวัด

ตราสัญลักษณ์และคำขวัญของ สาเกตนครได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของสถานที่ท่องเที่ยวทรัพยากรที่สำคัญ สัญลักษณ์ที่ประจำจังหวัด ล้วนมีความหมายสื่อให้เห็นความอุดมสมบูรณ์ของสาเกตนคร ส่วนคำขวัญของจังหวัดก็มีความหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรและสถานที่สำคัญในสาเกตนครที่จะเชิญชวนและดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวชมสาเกตนคร

2.1 ตราสัญลักษณ์ประจำจังหวัดและคำขวัญประจำจังหวัด

ตราประจำจังหวัดร้อยเอ็ด

ตราประจำจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วยสัญลักษณ์รูปบึงปลาญชัย ศาลหลักเมือง พระมหาเจดีย์ ชัยมงคล ตัวเลข 101 และรวงข้าวหอมมะลิ **บึงปลาญชัย** หมายถึง เป็นบึงน้ำใสสะอาดตั้งอยู่กลางเมือง บ่งบอกว่าประชาชนชาว จังหวัดร้อยเอ็ดมีน้ำใจโอบอ้อมอารี รักความสงบและมีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย รวมทั้ง เป็นแหล่งอาหารที่มีความอุดมสมบูรณ์ **ศาลหลักเมือง** หมายถึง สิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นที่เคารพสักการะและเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวร้อยเอ็ด **พระมหาเจดีย์ชัยมงคล** หมายถึง บ่งบอกถึงความเป็นเมืองแห่งพระพุทธศาสนาที่เจริญรุ่งเรือง **ตัวเลข 101** หมายถึง แสดงถึงความเป็นเมืองใหญ่ในอดีตสาเกตนคร เป็นจังหวัดเดียวที่สามารถเขียนชื่อเมืองเป็นตัวเลขได้ **รวงข้าวหอมมะลิ** หมายถึง เป็นผลิตผลทางการเกษตรชั้นเลิศที่มีชื่อเสียงไปทั่วโลก จากทุ่งกุลาร้องไห้จังหวัดร้อยเอ็ด

คำขวัญของสาเกตนคร

สิบเอ็ดประตูเมืองงาม เรืองนามพระสูงใหญ่ ผ้าไหมสาเกต บุญผะเหวดประเพณี มหาเจดีย์ชัยมงคล งามน่ายลบึงปลาญชัย เขตกว้างไกลทุ่งกุลา โลกลือชาข้าวหอมมะลิ

สัญลักษณ์ประจำจังหวัด

ดอกไม้ประจำจังหวัด
คอกอินทนิลบก

ดอกอินทนิลบก เป็นดอกไม้ประจำจังหวัด ปลูกอยู่ทั่วไปในเขตทางหลวง มีลักษณะเป็นไม้ยืนต้น ออกดอกในหน้าร้อน สีดอกเป็นสีม่วงที่เป็นช่อ ใช้เป็นสัญลักษณ์ของจังหวัด คู่กับเครื่องดนตรีโหวด

โหวด เครื่องดนตรีประจำสาเกตนคร

โหวด สัญลักษณ์ของสาเกตนคร

โหวด เป็นดนตรีพื้นบ้านที่ทำมาจากไม้ไผ่ลำเล็กๆ ใช้เป่า ในสาเกตนคร ถิ่นเอาสัญลักษณ์เครื่องดนตรีชนิดนี้ เป็นเครื่องดนตรีประจำจังหวัด

3. ประชากรและอาชีพ

ประชากรในสาเกตนครมีหลายเชื้อชาติ ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มไทยอีสาน เป็นกลุ่มพื้นเมืองที่ตั้งหลักแหล่งมาแต่เดิม ประกอบอาชีพทางการเกษตร ทำนาตามฤดูกาล มีการทำนากนอฤดูบ้างเฉพาะที่ริมฝั่งแม่น้ำที่มีการชลประทาน มีคลองส่งน้ำเท่านั้น นอกนั้นก็เป็นการทำเกษตรตามฤดูกาล

การทำเกษตรกรรม (การทำนาข้าว)

ประชากรส่วนใหญ่ของสาเกตนครนับถือศาสนาพุทธเกือบร้อยละ 95 มีศาสนาอื่น ๆ เช่น คริสต์ อิสลาม พราหมณ์ ฮินดู ซิกข์ ประมาณร้อยละ 5 เท่านั้น จะสังเกตได้จากมีวัดในพุทธศาสนาใน สาเกตนคร 1,214 แห่ง และที่ยังเป็นสำนักสงฆ์อยู่อีกจำนวนมากที่ยังไม่ขึ้นทะเบียนเป็นวัดในพุทธศาสนา

วัดกลางมิ่งเมืองในสาเกตนคร

4. การปกครอง

สภาเกษตรกรแบ่งการปกครองออกเป็นส่วนภูมิภาคและการปกครองส่วนท้องถิ่น การปกครองส่วนภูมิภาคแบ่งการปกครองออกเป็น 20 อำเภอ 193 ตำบล 2412 หมู่บ้าน มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 1,247,248 คน (จากฐานข้อมูลกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ปี พ.ศ. 2558)

ป้ายแสดงระยะทางระหว่างตัวเมืองกับอำเภอ

การปกครองของสภาเกษตรกรด้านการปกครองส่วนภูมิภาค แบ่งเขตการปกครองในระดับอำเภอ จำนวน 20 อำเภอ ดังนี้

1. อำเภอจังหาร เป็นอำเภอเล็กๆ ที่ตั้งขึ้นใหม่แยกตัวจากอำเภอเมือง ห่างจากตัวจังหวัดเพียง 10 กิโลเมตรเท่านั้น
2. อำเภอธวัชบุรี เป็นอำเภอเก่าแก่อีกอำเภอหนึ่งของสภาเกษตรกร ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของสภาเกษตรกร
3. อำเภอศรีสมเด็จ เป็นอำเภอเล็กๆ ที่ตั้งขึ้นใหม่อีกอำเภอหนึ่ง ห่างจากตัวจังหวัด 25 กิโลเมตร
4. อำเภอจตุรพักตรพิมาน เป็นอำเภอที่มีขนาดเล็ก ห่างจากตัวจังหวัด 26 กิโลเมตร
5. อำเภอเมืองสรวง เป็นอำเภอที่มีขนาดเล็กอีกอำเภอหนึ่งที่ตั้งขึ้นใหม่ จากกิ่งอำเภอมาเป็นอำเภอ ห่างจากตัวจังหวัด 26 กิโลเมตร
6. อำเภอเสลภูมิ เป็นอำเภอที่มีขนาดใหญ่ มีประวัติการก่อตั้งมานานพร้อม ๆ กับสภาเกษตรกร เป็นอำเภอที่มีความอุดมสมบูรณ์ เพราะมีพื้นที่อยู่ในลุ่มน้ำชี ห่างจากตัว

จังหวัด 34 กิโลเมตร เป็นอำเภอที่มีอาณาเขตติดกับจังหวัดยโสธรและมีเส้นทางผ่านไปยังจังหวัดยโสธร

แม่น้ำชีแม่น้ำสายหลักที่ไหลผ่านหลายอำเภอในสาเกตนคร

7. อำเภออาจสามารถ เป็นอำเภอที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีประวัติการก่อตั้งที่ยาวนาน พื้นที่ของอำเภอส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตลุ่มน้ำชี ห่างจากตัวจังหวัด 34 กิโลเมตร

8. อำเภอเกษตรวิสัย เป็นอำเภอเล็กๆ มีแหล่งโบราณคดีที่มีประวัติความเป็นมาเกี่ยวข้องกับสาเกตนคร ตัวอำเภอไม่ได้ตั้งอยู่บนเส้นทางสายหลักที่เชื่อมระหว่างตัวจังหวัดใหญ่ ๆ ห่างจากตัวจังหวัด 47 กิโลเมตร

กู่กาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย

9. อำเภอโพนทอง เป็นอำเภอเก่าแก่ที่มีขนาดใหญ่มีชื่อเดิมว่า อำเภอแวง ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อมาเป็นอำเภอโพนทอง พื้นที่ตัวอำเภอส่วนใหญ่ตั้งอยู่ที่ราบสูงมีความกั้นดารแห้งแล้ง ห่างจากตัวจังหวัด 47 กิโลเมตร

เส้นทางสู่อำเภอโพนทอง

10. อำเภอสุวรรณภูมิ เป็นอำเภอใหญ่ที่มีประวัติความเป็นมาคู่กับการเกิดสาเกตนคร มีความเจริญรุ่งเรืองในอดีต มีร่องรอยหลักฐานทางประวัติศาสตร์มากมาย มีแหล่งโบราณคดีหลายแห่ง ตั้งอยู่ห่างจากตัวจังหวัด 52 กิโลเมตร

ร่องรอยทางประวัติศาสตร์แหล่งโบราณคดีที่อำเภอสุวรรณภูมิ

11. อำเภอโพธิ์ชัย เป็นอำเภอที่ตั้งขึ้นโดยการแยกตัวจากอำเภอโพนทองพื้นที่ค่อนข้างแห้งแล้งไม่อุดมสมบูรณ์ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการทำไร่มันสำปะหลัง ตั้งอยู่ห่างจากตัวจังหวัด 58 กิโลเมตร

12. อำเภอพนมไพร เป็นอำเภอเก่าแก่ที่มีประวัติความเป็นมาคู่กับอำเภอสวรรณภูมิมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดยโสธรเป็นส่วนใหญ่ ตั้งอยู่ห่างจากตัวจังหวัด 64 กิโลเมตร

13. อำเภอหนองพอก เป็นอำเภอชายแดนที่ไกลจากตัวจังหวัดแยกตัวจากอำเภอโพนทอง พื้นที่ส่วนใหญ่จะอยู่ติดกับเทือกเขาภูพานซึ่งเป็นรอยต่อของจังหวัดมุกดาหารกับจังหวัดกาฬสินธุ์ จึงเป็นอำเภอที่ค่อนข้างแห้งแล้งไม่มีแม่น้ำสายหลักไหลผ่าน ตั้งอยู่ห่างจากตัวจังหวัด 73 กิโลเมตร

อ่างเก็บน้ำห้วยพุงอำเภอหนองพอกอยู่ระหว่างรอยต่อของจังหวัด

14. อำเภอเมยวดี เป็นอำเภอเล็กที่แยกตัวจากอำเภอหนองพอกลักษณะพื้นที่จึงคล้ายกับอำเภอหนองพอกตั้งอยู่เขตชายแดนที่เชื่อมต่อกับจังหวัดกาฬสินธุ์ ตั้งอยู่ห่างจากตัวจังหวัด 73 กิโลเมตร

15. อำเภอโพนทราย เป็นอำเภอเล็ก ๆ ที่เพิ่งแยกตัวจากอำเภอสวรรณภูมิ อยู่ในพื้นที่เขตทุ่งกุลาร้องไห้ ตั้งอยู่ห่างจากตัวจังหวัด 79 กิโลเมตร

ทุ่งกุลาร้องไห้ในเขตอำเภอโพนทราย

กิจกรรมท้ายบทที่ 2

คำชี้แจง : หลังจากอ่านหนังสือเรื่อง สาเกตนคร ให้นักเรียนทำกิจกรรมต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ตอบคำถามจากเรื่องราวที่อ่านพร้อมให้เหตุผลประกอบ

1. นักเรียนมีความพอใจกับสภาพพื้นที่ภูมิอากาศของเมืองสาเกตนครที่เป็นอยู่ปัจจุบันหรือไม่อย่างไร จงให้เหตุผล
.....
.....
2. นักเรียนมีความชื่นชมตราสัญลักษณ์ประจำเมืองสาเกตนครหรือไม่อย่างไร จงให้เหตุผล
.....
.....
3. นักเรียนมีความชื่นชมกับการเป็นจังหวัดที่มีชื่อเขียนเป็นตัวเลขได้ของเมืองสาเกตนครอย่างไรจงให้เหตุผล
.....
.....
4. เอกลักษณ์ของเมืองสาเกตนครที่นักเรียนชื่นชอบมากที่สุดคืออะไร จงให้เหตุผล
.....
.....
5. นักเรียนประทับใจอาชีพเกษตรกรของชาวสาเกตนครในอดีตหรือไม่อย่างไร จงอธิบายเหตุผลประกอบ
.....
.....

ตอนที่ 2 ให้นักเรียนรวบรวมชื่ออำเภอต่าง ๆ ในเมืองสาเกตนคร แล้วบันทึกไว้ในสมุดงาน

บทที่ 3

แหล่งศึกษาทางโบราณคดีในสาเกตนคร

แหล่งโบราณคดีในสาเกตนครได้รับการศึกษาค้นคว้าหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เริ่มแบ่งเป็นยุคสมัยก่อนประวัติศาสตร์และยุคของสังคมการเกษตรที่เกี่ยวข้องกับกับสภาพความเป็นอยู่ของผู้คนที่พอจะรวบรวมและเรียบเรียงตามลำดับความสำคัญที่นักโบราณคดีได้ศึกษา จากตามตำนานสาเกตนคร ที่จารึกในใบลาน อูรังคธาตุ ก่อนที่สาเกตนครจะมาเป็น จังหวัดร้อยเอ็ดในปัจจุบันได้มีนักโบราณคดีได้ทำการศึกษาอย่างจริงจังตามกระบวนการทางโบราณคดีแบ่งเป็นแหล่งศึกษาทางโบราณคดีก่อนประวัติศาสตร์และแหล่งโบราณคดีที่เกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในสังคมการเกษตร

1. แหล่งศึกษาทางโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่ปรากฏในสาเกตนคร

แหล่งโบราณคดีก่อนประวัติศาสตร์ที่สำคัญของสาเกตนคร มีนักโบราณคดีได้ทำการศึกษาตามกระบวนการทางโบราณคดีโดยได้ขุดค้นพบหลักฐานหลักฐานว่าได้มีการตั้งชุมชนในยุคก่อนประวัติศาสตร์ในแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อเป็นข้อมูลในการใช้เปรียบเทียบการตั้งชุมชนอยู่ในยุคสมัยใด

หลักฐานทางโบราณคดียุคก่อนประวัติศาสตร์
ปัจจุบันเก็บไว้ที่ศูนย์วัฒนธรรม

ภายในสาเกตนครส่วนใหญ่มีการขุดค้นพบหลักฐานทางโบราณคดีอยู่ในเขตอำเภอสุวรรณภูมิ อำเภอเกษตรวิสัย ซึ่งพอจะกล่าวถึงแหล่งสำคัญ ๆ ทางประวัติศาสตร์ภายในสาเกตนครได้ดังนี้

1.1 แหล่งศึกษาทางโบราณคดีโนนเต้อ ปรากฏการตั้งถิ่นฐานของชุมชน ประมาณ 2,500 – 1,000 ปีมาแล้ว พบเศษภาชนะดินเผาที่ตกแต่งด้วยลายเชือกทาบ แล้วทำให้เรียบ เขียนสีแดงเป็นแถบ ภาชนะดินเผาแบบนี้เรียกกันโดยทั่วไปว่า “ภาชนะดินเผาแบบร้อยเอ็ด” นอกจากนี้แล้วยังพบกระดูกวัวแลหมู พบเมล็ดข้าวอยู่ในส่วนผสมของ ภาชนะดินเผา อันเป็นหลักฐานที่แสดงถึงการทำนาข้าว

ภาชนะดินเผาแบบร้อยเอ็ด

1.2 แหล่งศึกษาทางโบราณคดีบ้านดอนตาพัน เป็นแหล่งโบราณคดีที่มีการ กำหนดตามวิธีทางวิทยาศาสตร์จากตัวอย่างถ่าน ทำให้ทราบว่า การตั้งถิ่นฐานของชุมชน แห่งนี้อยู่ระหว่าง 2,000 – 1,000 ปี มาแล้ว รูปแบบภาชนะดินเผาและการตกแต่งภาชนะ คล้ายกับที่พบที่แหล่งโนนเต้อ การพบเมล็ดข้าวในส่วนผสมของเนื้อดินของภาชนะดินเผา แทบทุกชนิด ทำให้เชื่อได้ว่า แหล่งศึกษาทางโบราณคดีบ้านดอนตาพัน จะต้องมีการทำนา ข้าวอย่างแน่นอน

1.3 แหล่งศึกษาทางโบราณคดีบ้านบ่อพันขัน เป็นแหล่งโบราณคดีที่มี ลักษณะเป็นเนินดินขนาดใหญ่ติดกับลำน้ำเสียว มีการตั้งชุมชนอยู่ระหว่าง 2,000 – 1,000 ปีมาแล้ว พบหลักฐานทางโบราณคดี ได้แก่ เศษภาชนะดินเผา ซึ่งเศษภาชนะดิน เฝ้านี้มีลักษณะคล้ายกับที่แหล่งโบราณคดีบ้านโนนเต้อและบ้านดอนตาพัน ตลอดจนพบ หลักฐานที่แสดงให้เห็นว่ามีการทำนาข้าวเพื่อเป็นอาหารหลักเลี้ยงชีพประชากรในชุมชน

ภาชนะดินเผาพบที่บ่อพันขันอำเภอสุวรรณภูมิ

นอกจากพบหลักฐานเกี่ยวกับรูปแบบของภาชนะดินเผาและหลักฐานที่แสดงถึงการปลูกข้าวในแหล่งโบราณคดีทั้ง 3 แห่งแล้ว ยังพบหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าคนในชุมชนเหล่านี้รู้จักทำเครื่องมือเหล็ก เป็นเครื่องมือเครื่องใช้และยังรู้จักการผลิตเกลือสินเธาว์ด้วย

ส่วนแหล่งโบราณคดีอื่น ๆ ที่มีการสำรวจและพบหลักฐานแสดงถึงกิจกรรมของผู้คนในอดีตจะกล่าวไว้แหล่งโบราณคดีที่เกี่ยวข้องกับสังคมการเกษตรกรรมต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการทำมาหากินที่เป็นเหล็ก

2. แหล่งศึกษาทางโบราณคดีที่เกี่ยวข้องกับสังคมการเกษตรและความเป็นอยู่ของชาว สาเกตนครในอดีต

การตั้งถิ่นฐานของชุมชนในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่แสดงให้เห็นว่ามีการดำรงชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรมถือว่าเป็นสังคมการเกษตร โดยมีการสำรวจและพบหลักฐานมากมายที่ชัดเจนว่าเป็นสังคมการเกษตรกรรมส่วนใหญ่แหล่งศึกษาทางโบราณคดีจะตั้งอยู่ตามแถบลุ่มแม่น้ำที่สำคัญในสาเกตนครที่พอรวบรวมหลักฐานได้ชัดเจนว่าเป็นสังคมแห่งการเกษตรกรรมได้ดังนี้

2.1 แหล่งศึกษาทางโบราณคดีบ้านนายเต็ง เป็นแหล่งโบราณคดีที่พบที่ถนนเสนาเริ่มคิด ตำบลในเมือง ลักษณะเป็นเนินดิน ตั้งอยู่ในเขตชุมชนหนาแน่นของสาเกตนคร โบราณวัตถุที่พบได้จากการขุดบ่อน้ำในที่ดินของนางกรรณิการ์ ไชยโชค ได้แก่ ภาชนะดินเผาแบบเนื้อหยาบ เเผาด้วยอุณหภูมิต่ำมีลายประทับรูปก้างปลา ลายเขียนสีแดง เศษภาชนะดินเผาเนื้อเครื่องหิน เคลือบผิวสีเขียวอ่อน นอกนั้นยังได้พบกระดูกมนุษย์ กระดูกสัตว์จำพวก วัว ควาย และกำไลสำริด ปัจจุบันหลักฐานเหล่านี้ถูกเก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑ์ของศูนย์วัฒนธรรมสาเกตนคร

เครื่องประดับที่ทำจากสำริด

2.2 แหล่งศึกษาทางโบราณคดีเมืองโบราณบ้านโนนแก้ว เป็นแหล่งศึกษาทางโบราณคดีที่พบที่ตำบลสีแก้ว อำเภอเมือง ลักษณะเป็นเนินดินค่อนข้างกลม อยู่ในเขตที่ราบลุ่มแม่น้ำชี บนเนินดินมีสภาพเป็นระนาบจนถึงลอนลูกคลื่น (ลักษณะของผิวดินที่ไม่เรียบมีเนินดิน สูง ๆ ต่ำ ๆ) พบเศษภาชนะดินเผาเนื้อหยาบ ทั้งมีลวดลายและไม่มีลวดลายเป็นจำนวนมาก และยังพบโครงกระดูกฝังรวมกับเครื่องมือเครื่องใช้ที่ทำจากโลหะสำริด

2.3 แหล่งศึกษาทางโบราณคดีบ้านเมืองทอง เป็นแหล่งศึกษาทางโบราณคดีที่พบที่ตำบลนาโพธิ์ อำเภอมือง ลักษณะเมืองเป็นรูปกลมรี ภายในเป็นเนินดินสูง มีคูน้ำคันดินล้อมรอบ ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 500 เมตร โบราณวัตถุที่พบ ได้แก่ภาชนะดินเผาและเศษดินเผาแบบเนื้อหยาบ และแบบเนื้อแกร่ง มีทั้งแบบผิวเรียบและทำเป็นลวดลายต่าง ๆ เช่น ลายเชือกทาบและแบบเคลือบปูนสีน้ำตาล เคลือบในผิวราบและเคลือบเขียวไขกา เครื่องปั้นดินเผารูปสัตว์เคลือบด้วยสีน้ำตาลเข้ม พระพิมพ์ดินเผา ใบเสมาศิลาแลง ภาชนะดินเผาบรรจุกระดูกก็พบที่แหล่งโบราณคดีแห่งนี้ด้วย

เครื่องปั้นดินเผาแบบเนื้อแกร่งที่เป็นลวดลายคล้ายสัตว์ที่บ้านเมืองทอง

2.4 แหล่งศึกษาทางโบราณคดีบ้านเมืองหงส์ เป็นแหล่งโบราณคดีที่พบที่ตำบลเมืองหงส์ อำเภोजตุรพักตรพิมาน ลักษณะเป็นเนินดินค่อนข้างกลม มีคูน้ำล้อมรอบบนเนินดินเป็นลอนลูกคลื่นไม่สม่ำเสมอ ปัจจุบันมีชุมชนใหม่ตั้งอยู่บนที่ลุ่มรอบเนินดิน ใช้ทำนา พบหลักฐานทางโบราณคดี ได้แก่ ภาชนะเนื้อหยาบ เผาด้วยอุณหภูมิต่ำ ภาชนะดินเผาบรรจุกระดูกอันเป็นพิธีกรรมการฝังศพ

ภาชนะดินเผาบรรจุกระดูกเป็นพิธีกรรมฝังศพ

นอกนั้นยังพบหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าชุมชนสังคมการเกษตรกรรมแห่ง นี้พัฒนาเข้าสู่สังคมเมืองในช่วงสมัยประวัติศาสตร์ที่เป็นวัฒนธรรมแบบทวารวดีด้วย คือได้ พบสถูปก่อด้วยอิฐนอกคูน้ำด้านทิศเหนือ พบพระพุทธรูปยืนสำริด ที่สามารถกำหนดอายุ ได้ในราวพุทธศตวรรษที่ 12 - 13

2.5 แหล่งศึกษาทางโบราณคดีบ้านดงเมืองจอก เป็นแหล่งโบราณคดีที่พบ อยู่ที่ตำบลศรีโคตร อำเภोजตรพัตร์พิมาน มีลักษณะเป็นชุมชนโบราณ ที่เป็นเนินดินสูง ๆ ต่ำ ๆ ขนาดใหญ่ ภายในเป็นที่ตั้งของตัวหมู่บ้าน จากการสำรวจพบเศษภาชนะดินเผาหลาย ชิ้น และเศษภาชนะดินเผาขนาดใหญ่ที่ใช้ในพิธีฝังศพครั้งที่สอง อยู่ลึกจากระดับชั้นดินเผา ประมาณ 2 - 2.5 เมตร

2.6 แหล่งศึกษาทางโบราณคดีบ้านเมืองบัว เป็นแหล่งโบราณคดีที่พบที่ ตำบลเมืองบัว อำเภอกษัตริย์ พบกู้ที่ใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาในสมัยโบราณ เป็นชุมชนโบราณที่มีลักษณะเป็นเนินดิน สูง ๆ ต่ำ ๆ มีคูน้ำคันดินล้อมรอบอยู่โดยรอบ ภายใน เป็นที่ตั้งของหมู่บ้านปัจจุบัน ห่างออกไปทางทิศเหนือ ประมาณ 300 เมตร มีลำน้ำเสียว ไหลใหญ่ไหลผ่าน และมีแนวร่องน้ำที่เชื่อมต่อกับตัวคูเมือง

หมู่บ้านเมืองบัว

ลักษณะเนินดินลอนลูกคลื่นที่บ้านเมืองบัว

จากการสำรวจพบเศษภาชนะดินเผากระจายอยู่บนเนินดินและผนังดินที่เป็นร่องน้ำบริเวณที่เป็นคูน้ำและคันดิน ที่สำคัญคือบริเวณวัดพบภาชนะดินเผาบรรจุ กระดูกอยู่เป็นจำนวนมาก ลักษณะเป็นภาชนะดินเผาขนาดใหญ่ ก้นกลม ตกแต่งด้วยลาย เชือกทาบ ขัดผิวมัน เขียนและทาดด้วยสีแดง นอกจากนี้ยังพบแห่งดินเผาและเบ้าที่ทำจาก เศษภาชนะดินเผาอีกด้วย

ภาชนะดินเผาก้นกลม ใช้บรรจุกระดูก

ตัวภาชนะดินเผาบรรจุกระดูกจะถูกฝังลึกจากผิวดินลงไปประมาณ 4 เมตร การจัดวางเรียงภาชนะ มีทั้งวางในแนวนอนเรียงปากต่อกัน 3 ใบต่อกัน และวางแนวตั้ง บางใบมีภาชนะดินเผาขนาดเล็กบรรจุอยู่ วิธีการดังกล่าวนี้ไม่เคยพบในแหล่งโบราณคดีอื่นใดมาก่อน

2.7 แหล่งศึกษาทางโบราณคดีโนนกระตอง แหล่งโบราณคดีแห่งนี้ พบที่อำเภอเกษตรวิสัย เป็นชุมชนโบราณ ปัจจุบันอยู่ด้านหลังของโรงพยาบาลอำเภอเกษตรวิสัย

ภาชนะดินเผาพร้อมฝาปิด พบที่อำเภอเกษตรวิสัย

มีลักษณะเป็นเนินดินขนาดใหญ่ถูกปรับพื้นที่โดยการไถรื้อ จากการสำรวจและการไถพรวนพื้นที่ ได้พบภาชนะดินเผาขนาดใหญ่ เนื้อหยาบภาชนะทรงกลม ลายเขียนสี และภาชนะดินเผาขนาดเล็กหลายรูปแบบรวมทั้งฝาปิดภาชนะดินเผา ซึ่ง

สันนิษฐานว่าใช้กับภาชนะในพิธีฝังศพ และโบราณวัตถุประเภทอื่น ๆ เช่น ตุ๊กตาดินเผา และขวานหิน

2.8 แหล่งศึกษาทางโบราณคดีบ้านตาหยวก เป็นโบราณคดีที่พบในตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ ลักษณะเป็นเนินดินรูปยาวรี รอบล้อมด้วยพื้นที่ลุ่ม ปัจจุบันใช้เป็นที่ทำนาตัวเนินดินสูงประมาณ 5 เมตร บนเนินดินพบหลักฐานที่เป็นภาชนะดินเผาเนื้อหยาบ ทั้งที่มีลายและไม่มีลายกระจายอยู่ทั่วไป ภาชนะที่ตกแต่งลวดลายส่วนใหญ่เป็นลายเชือกทาบและเขียนสี พบภาชนะดินเผาใส่กระดูกซึ่งเป็นหลักฐานสำคัญเกี่ยวกับพิธีกรรมฝังศพ

2.9 แหล่งศึกษาทางโบราณคดีบ้านสังข์ เป็นแหล่งโบราณคดีที่พบที่ตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ หมู่บ้านตั้งอยู่บนเนินดินลักษณะค่อนข้างกลม โดยรอบเนินดินเป็นที่ลุ่มต่ำ ปัจจุบันใช้เป็นนาข้าว ทางตอนใต้หมู่บ้านมีลำน้ำสาขาของแม่น้ำมูลไหลผ่านจากการตัดถนนภายในหมู่บ้าน พบเศษภาชนะดินเผาจำนวนมากตามผนังดินนอกจากนี้ยังพบหม้อดินเผาใส่กระดูก เครื่องมือเหล็ก และลูกปัดแก้ว

ลูกปัดแก้วเครื่องประดับหินพบที่อำเภอสุวรรณภูมิ

2.10 แหล่งศึกษาทางโบราณคดีบ้านจาน เป็นแหล่งโบราณคดีที่พบในตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ ลักษณะเป็นเนินดินขนาดใหญ่ สูงจากพื้นที่นาโดยรอบประมาณ 5 เมตร จากการตัดถนนภายในหมู่บ้านและจากการกัดเซาะของน้ำฝน ทำให้พบภาชนะดินเผาตามผิวดินจำนวนมาก

เศษภาชนะดินเผาส่วนใหญ่เนื้อหยาบเผาด้วยอุณหภูมิต่ำ ตกแต่งด้วยลายเชือกทาบและเคลือบน้ำโคลนสีแดง นอกจากนี้ชาวบ้านยังเคยพบภาชนะใบเล็ก ๆ เครื่องมือโลหะและลูกปัดโดยทั้งหมดบรรจุอยู่ในภาชนะดินเผาใบใหญ่ ซึ่งหลักฐานดังกล่าวแสดงถึงพิธีกรรมฝังศพในหม้อดินเผา

2.11 แหล่งศึกษาทางโบราณคดีบ้านสำโรง-บ้านหว่านไฟ แหล่งโบราณคดีแห่งนี้ มีการขุดค้นพบที่ ตำบลคู อำเภอบางบาล ลักษณะเป็นเนินดินปกคลุมด้วยป่าละเมาะ เคยมีร่องรอบคูน้ำคันดินล้อมรอบ แต่ปัจจุบันแหล่งน้ำตื้นเขินจนยากต่อการสังเกตจากการขุดสระน้ำของชาวบ้านพบเศษภาชนะดินเผาจำนวนมาก เป็นภาชนะดินเผาแบบเนื้อหยาบ ประเภทหม้อก้นกลม ปากผายออกเล็กน้อย ภาชนะประเภทชามอ่าง มีการตกแต่งผิวแบบลายเขียนสีแดง และแบบลายเชือกทาบขนาดเล็กทำด้วยสีน้ำตาลเข้ม แล้วขูดสีออกให้เป็นรอยเส้นคู่ขนานและแบบทาสีด้วยสีแดงตลอดทั้งใบ โบราณวัตถุอื่น ๆ ได้แก่ กำไลดินเผาทั้งแบบผิวเรียบและแบบทำควั่นเป็นข้อ ๆ กำไลสำริด หินดุนดินเผา เครื่องมือโลหะ ลูกปัดแก้ว ขี้แร่ เป็นต้น

กำไลดินเผา กำไลสำริด พบที่อำเภอบางบาล

2.12 แหล่งศึกษาทางโบราณคดีบ้านโนนม่วง แหล่งโบราณคดีแห่งนี้ พบที่บ้านข่อยตำบลหนองหิน อำเภอมืองสรวง ลักษณะเป็นเนินดินขนาดใหญ่ พื้นที่ประมาณ 600 ไร่ สูงกว่าระดับพื้นนาโดยรอบประมาณ 2 เมตร จากการสำรวจพบหลักฐานทางโบราณคดี ประเภทเศษภาชนะดินเผาเนื้อหยาบ เผาด้วยอุณหภูมิต่ำ

เครื่องมือเครื่องใช้และเครื่องประดับที่ทำจากสำริด เศษภาชนะดินเผาเคลือบสีน้ำตาล แบบเครื่องเคลือบเขมร กระปุกเคลือบสีน้ำตาล และไหทำว้าง

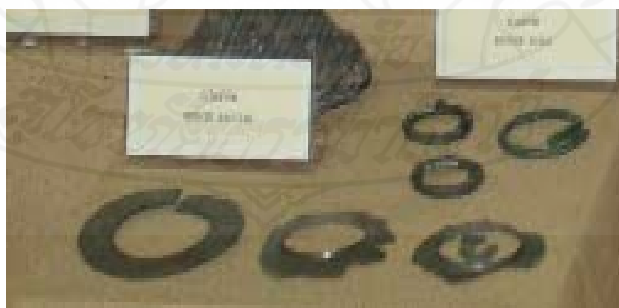
จากหลักฐานต่าง ๆ ข้างต้นพอสรุปได้ว่า แหล่งโบราณคดีวัดโนนม่วงเก่าแห่งนี้มีการตั้งชุมชนมาแล้วตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ สังคมการเกษตรที่มีรูปแบบทางวัฒนธรรมคล้ายคลึงกับแหล่งก่อนประวัติศาสตร์อื่น ๆ ในเขตลุ่มน้ำชีตอนกลางและตอนบน ของชุมชนแห่งนี้ อาจร้างไประยะหนึ่งแล้วมีผู้คนสมัยประวัติศาสตร์ เข้ามาอยู่อาศัยในระยะเวลาดต่อมา หรืออาจมีการอยู่อย่างต่อเนื่องจนพัฒนาเข้าสู่สังคมสมัยยุคประวัติศาสตร์ โดยรับวัฒนธรรมแบบทวารวดีและวัฒนธรรมแบบเขมรเข้ามา

ทับหลังหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่มีการรับวัฒนธรรมเขมรเข้ามา
พบที่อำเภอสวรรณภูมิ

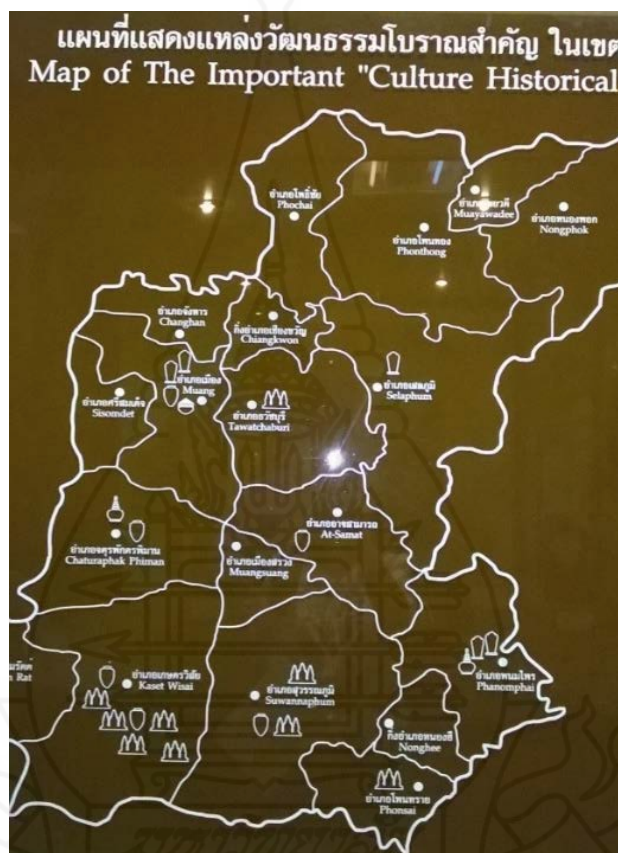
2.13 แหล่งศึกษาทางโบราณคดีดอนขาหลวง แหล่งโบราณคดีแห่งนี้ ค้นพบที่บ้านจาน ตำบลมะข่า อำเภอรวิชัยบุรี ลักษณะเป็นเนินดินขนาดใหญ่ ห่างจากบ้านจานไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ประมาณ 500 เมตร โดยรอบเนินดินเป็นที่ลุ่มต่ำปัจจุบันใช้เป็นพื้นที่ปลูกข้าว บนเนินดินมีลักษณะเป็นลอนลูกคลื่นปกคลุมด้วยป่าโปร่ง

ในปัจจุบันทางราชการได้เข้าไปขุดสระน้ำขนาดใหญ่ 2 แห่ง ในบริเวณเนินดิน ทำให้พบภาชนะดินเผาจำนวนมาก ซึ่งส่วนใหญ่เผาด้วยอุณหภูมิต่ำ มีทั้งที่ตกแต่งลวดลายและไม่ตกแต่งลวดลาย ลวดลายที่พบส่วนใหญ่เป็นลายเชือกทาบ บางชิ้นเขียนด้วยสีแดงและสีน้ำตาลเข้ม ชาวบ้านบางคนกล่าวว่า เคยพบกำไลสำริด เครื่องมือทำด้วยเหล็ก และเศษโครงกระดูก

ห่วงสำริดและกำไลสำริดพบที่อำเภอรวิชัยบุรี

การศึกษาชุมชนก่อนประวัติศาสตร์ในสาเกตนคร ทั้งโดยการขุดค้นทางโบราณคดีและการสำรวจทางภาคพื้นดิน อาจกล่าวได้ว่า การตั้งถิ่นฐานของชุมชนส่วนใหญ่กระจายอยู่บริเวณตอนล่างและตอนกลางของตัวเมือง เนื่องจากเป็นบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างมากกว่าพื้นที่อื่น ปัจจุบันหลักฐานทางโบราณคดีที่ขุดค้นพบที่เศษวัสดุโบราณต่าง ๆ ได้นำมาเก็บไว้ที่พิพิธภัณฑ์ของสาเกตนคร เพื่อให้ได้ศึกษาเกี่ยวกับแหล่งโบราณคดีของสาเกตนคร

แผนที่แสดงแหล่งโบราณคดีที่สำคัญ
ในสาเกตนคร แสดงอยู่ภายในศูนย์
วัฒนธรรมจังหวัด

กิจกรรมท้ายบทที่ 3

คำชี้แจง : หลังจากอ่านหนังสือเรื่อง สาเกตนคร ให้นักเรียนทำกิจกรรมต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ตอบคำถามจากเรื่องราวที่อ่านพร้อมให้เหตุผลประกอบ

1. แหล่งโบราณคดีในเมืองสาเกตนครมีคุณค่าอย่างไร ควรอนุรักษ์หรือไม่อย่างไร จงให้เหตุผล
.....
.....
2. นักเรียนเสนอแนวความคิดในการอนุรักษ์โบราณวัตถุ ของเมืองสาเกตนครว่าควรมีแนวทาง
อย่างไรบ้าง
.....
.....
3. นักเรียนชอบแหล่งโบราณคดีใดในเมืองสาเกตนครมากที่สุด เพราะเหตุใด
.....
.....
4. ถ้าจะประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวรู้จักเมืองสาเกตนครมากขึ้น จะมีวิธีใดบ้างจงเสนอ
แนวความคิดมา 2 วิธี
.....
.....
5. ข้อคิดที่ได้จากการอ่านเรื่องนี้เป็นอะไร จงระบุ
.....
.....

ตอนที่ 2 ให้นักเรียนเขียนคำขวัญที่เชิญชวนให้อนุรักษ์แหล่งโบราณคดีในเมืองสาเกตนคร คนละ 2
คำขวัญ นำเสนอหน้าชั้นเรียน

บทที่ 4

ประเพณี และพิธีกรรม

ประเพณี และพิธีกรรมในสาเกตนคร เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและความ เป็นอยู่ของชาวสาเกตนคร ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับชาวเมืองอื่นๆ ในภาคอีสานบางอย่าง ยังเป็นพิธีกรรมความเชื่อในท้องถิ่นที่ประกอบพิธีกรรมแตกต่างกันตามความเชื่อของผู้คน ในแต่ละพื้นที่ อาจจะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน บางพิธีกรรมก็ยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมา ยาวนานจนกลายเป็นประเพณีสำคัญ ในสาเกตนคร ที่กลายเป็นประเพณีประจำสาเกต นคร ยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมายาวนาน บางอย่างก็ยังเป็นพิธีกรรมตามความเชื่อในแต่ละท้องถิ่น ในหนังสือเล่มนี้ได้รวบรวมประเพณี พิธีกรรมความเชื่อตามหลักฐานที่พอจะ สืบค้นมาได้จากท้องถิ่นแยกเป็นประเภทได้ดังนี้

1. ประเพณีท้องถิ่น

1.1 บุญผะเหวด

บุญผะเหวด ในสาเกตนครถือว่าเป็นประเพณีประจำเมือง ที่ปรากฏอยู่ใน คำขวัญประจำสาเกตนคร คำว่า ผะเหวด เป็นการออกเสียงสำเนียงอีสาน มาจากคำว่า พระเวส ในภาคกลาง ซึ่งหมายถึงพระเวสสันดร งานบุญผะเหวด เป็นประเพณีหนึ่งใน ประเพณี 12 เดือน หรือฮีต 12 ของชาวอีสาน

การเทศน์มหาชาติในประเพณีบุญผะเหวด
ที่ปรากฏตามวัดในเมืองสาเกต

บุญผะเหวดเป็นประเพณีที่ทำกันในเดือนสี่ เหมือนคำกล่าวของคนเฒ่าคนแก่สมัยโบราณ ว่ากันเป็นคำคล้องจองว่า “เดือนสามบุญเข้าจีเดือนสี่บุญผะเหวด” หรือประมาณเดือนมีนาคม สารสำคัญของงานบุญผะเหวด อยู่ที่การฟังเทศน์ เรื่องเวสสันดรชาดก หรือเทศน์มหาชาติ ซึ่งมีจำนวน 13 กัณฑ์ ให้จบภายในวันเดียว เพื่อเป็นการรำลึกถึงพระเวสสันดร พระโพธิสัตว์ ผู้บำเพ็ญเพียรอันยิ่งใหญ่ด้วยวิธีบริจาคทานหรือทานบารมี อันเป็นการบำเพ็ญบารมีชาติสุดท้ายหรือมหาชาติของพระพุทธองค์ ก่อนที่จะมาเสวยชาติและตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า

ความนิยมในการฟังเทศน์มหาชาติในประเทศไทยมีมาแล้วแต่โบราณ ตามหลักฐานที่ปรากฏการแต่งวรรณกรรมเรื่องมหาชาติคำหลวงขึ้นในสมัยอยุธยา สำหรับภาคอีสานประเพณีดังกล่าวจะเริ่มขึ้นเมื่อใดไม่ปรากฏ แต่คงเป็นเวลานานมาก ด้วยเป็นประเพณีถือปฏิบัติสืบต่อกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ

งานประเพณีบุญผะเหวดของชาวสาเกตนคร (จังหวัดร้อยเอ็ด) ได้รับการฟื้นฟูให้เป็นประเพณีประจำจังหวัด โดยการนำของผู้ว่าราชการจังหวัดร้อยเอ็ด นายสุพร ศุภสร ร่วมกับคณะอนุกรรมการวัฒนธรรมจังหวัด เมื่อปี พ.ศ. 2533

ในปี พ.ศ. 2534 เป็นปีแรกของการจัดงานประเพณีประจำจังหวัด จัดขึ้น ณ สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ มีบรรดาพ่อค้าประชาชนทุกสาขาอาชีพเข้าร่วม ประเพณีกันอย่างคับคั่ง กำหนดการจัดงานยึดเอาวันเสาร์ – อาทิตย์แรกของเดือนมีนาคมของทุกปี โดยการกำหนดจัดงานบุญผะเหวดของสาเกตนคร (จังหวัดร้อยเอ็ด)

ภาพจำลองประเพณีบุญผะเหวด ที่ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดร้อยเอ็ด

ปัจจุบันงานบุญผะเหวดในสาเกตนครจะจัดขึ้นอย่างยิ่งใหญ่มีการแสดง แสง สี เสียง การแต่งกายที่งดงามของการแห่พระเวสสันดรเข้าเมือง และในหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้านจะมีการจัดงานบุญผะเหวดทั่วไปแทบทุกหมู่บ้านในสาเกตนคร แต่อาจไม่ได้ กำหนดให้จัดพร้อมกันแล้วแต่กรรมการแต่ละหมู่บ้านจะมีความพร้อมในวันไหน แต่ต้อง ภายเดือนสี่ของทุกปี

การแสดง แสง สี เสียง ในงานประเพณี บุญผะเหวด

1.2 บุญข้าวจี

บุญข้าวจีหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าบุญเดือนสาม ประเพณีนี้จะจัดทำขึ้น ในช่วงเดือน 3 แต่ไม่ได้กำหนดวันที่แน่นอนแล้วแต่ความสะดวกของหมู่บ้านว่าจะจัดทำใน วันไหน แต่มีข้อจำกัดว่าจะต้องจัดทำประเพณีนี้ภายในเดือนสามเท่านั้น

การจัดดอกไม้บูชา
หลักบ้านในงานบุญข้าวจี

ประเพณีนี้มีความเชื่อกันว่าเป็นการจัดขึ้นเพื่อบูชาหลักบ้านหรือภูมิเจ้าที่ของหมู่บ้านเป็นการบูชาที่ทำให้หมู่บ้านอุดมสมบูรณ์มีข้าวปลาอาหารที่อุดมสมบูรณ์ประชาชนในหมู่บ้านจะนำเอาข้าวเปลือกที่ได้จากการทำนามาบูชาหลักบ้าน

ข้าวจี๋

ในตอนเช้าจะมีการทำบุญตักบาตรโดยการจี๋ข้าวเหนียวมาบูชาพระ และมีการทำข้าวโป่งซึ่งเป็นอาหารที่ทำมาจากข้าวเหนียวที่ตำละเอียดทำเป็นแผ่นตากให้แห้งแล้วจี๋ด้วยไฟมาบูชาพระในตอนเช้าด้วย

ถ้าเปรียบเทียบกับประเพณีของภาคกลางก็คงคล้ายกับการทำบุญขวัญข้าว

ข้าวเปลือกที่ชาวบ้านนำมาบูชาหลักบ้าน

1.3 บุญข้าวประดับดิน

ข้าวประดับดินหรือห่อข้าวน้อยเป็นประเพณีความเชื่อของชาวอีสาน ที่กล่าวไว้ใน พระธรรมบท สุต 12 ครองสิบสี่ ชาวสาเกตนครเชื่อกันว่าเป็นการนำส่งห่อข้าว ห่อน้ำ ให้ดวงวิญญาณของญาติผู้ล่วงลับ ซึ่งประเพณีนี้ได้ถูกกำหนดให้ทำในช่วงเข้าพรรษา ต้องเป็นข้างแรม 15 ค่ำ เดือน 9 เชื่อกันว่าผู้ควบคุมดวงวิญญาณของคนที่ตายแล้วไปอยู่ในนรก วิญญาณจะถูกปลดปล่อยให้มารับข้าวปลาอาหารจากลูกหลาน

การวางข้าวประดับดิน

การจัดเทียนในการส่งข้าว

การนำข้าวประดับดินไปส่งให้กับดวงวิญญาณของญาติผู้ล่วงลับจะทำตอนกลางคืนหลังเที่ยงคืนซึ่งเป็นเช้าวันใหม่ ต้องเป็นแรม 15 ค่ำ เดือน 9

อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำข้าวประดับดิน ก็คือ ใบตองเย็บเป็นกระทง มีสามประเภท คือกระทงใหญ่สำหรับใส่อาหารคาวหวาน ในกระทงเดียวกัน จะทำกี่กระทงก็ได้ ตามแต่ลูกหลานจะทำ กระทงขนาดกลางใช้สำหรับใส่น้ำ ทำจำนวนเท่ากับห่อข้าว กระทงขนาดเล็กสำหรับใส่หมากพลู และยาเส้น ทำกระทงเดียว เทียนสำหรับบอกกล่าวให้วิญญาณผู้ล่วงลับ มารับเอาอาหารคาวหวานที่ลูกหลานนำมาส่ง ส่วนเทียนเป็นการจุดส่องนำทางตามความเชื่อ การกรวดน้ำ กรวดลงในกระทงใบตองที่เตรียมมา

การเตรียมอาหารสำหรับทำ
ข้าวน้อย หรือข้าวประดับดิน

การนำข้าวประดับดินไปส่งต้องไปที่
วัด ตามไต้ร่มไม้ ข้างโบสถ์ หรือข้างเจดีย์
วางไว้ตามพื้นดิน แต่ต้องภายในบริเวณวัด
เท่านั้น พระท่านทำพิธี ก่อนตีหนึ่ง ของวัน
แรม 15 ค่ำเดือน 9 ถือว่าเป็นวันดับที่ดวง
วิญญาณ ถูกปลดปล่อย ให้มารับอาหาร
จาก ลูกหลาน ตอนเช้าก็มีพิธีทำบุญตัก
บาตร ที่วัดเพื่ออุทิศส่วนบุญส่วนกุศลไปหา

ปัจจุบันคนที่ทำข้าวประดับดินเริ่มมีการใช้โฟมและแก้วน้ำพลาสติกในการ
ใส่อาหารมากขึ้น แต่ส่วนใหญ่ผู้คนที่ยังยึดเอาภาชนะที่ทำจากใบตองอยู่เป็นจำนวนมาก
มากกว่าการใช้โฟมและพลาสติก เพราะผู้นำหมู่บ้านก็เข้ามารณรงค์ การใช้วัสดุจาก
ธรรมชาติเพื่อรักษาสภาพแวดล้อม

1.4 บุญข้าวสาก

ประเพณีบุญข้าวสาก หรือบุญเดือนสิบ ถูกกำหนดขึ้นตรงกันข้ามกับข้าว
ประดับดินโดยสิ้นเชิง แต่ด้านความเชื่อยังคงมีความเชื่อที่ว่าทำเพื่อส่งอาหารแก่ดวงวิญญาณ
ของญาติผู้ล่วงลับ ข้าวสากเป็นภาษาอีสานมักจะออกเสียงว่าบุญข้าวสาก(มาจากคำว่า
สลากภัทร) ซึ่งถูกกำหนดขึ้นในช่วงฤดูเข้าพรรษาการจัดทำมักจะจัดทำเป็นห่อข้าวที่
ประกอบด้วยอาหารการกินคาวหวาน ข้าวสากจะทำในข้างขึ้นโดยเป็นขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10
และลักษณะการทำข้าวสาก จะมีการส่งห่อข้าวในเวลากลางวัน

อุปกรณ์ในการทำข้าวสาก เหมือนกันกับการทำข้าวประดับดิน คือการใช้
ใบตอง (ใบกล้วย) แต่ทำเป็นห่อ ไม่ได้เย็บเป็นกระทง เย็บห่อเป็นคู่ ๆ ลักษณะการวางข้าว
สาก จะเสียบไว้ตามต้นไม้ จึงเย็บเป็นห่อสำหรับเสียบไว้ตามกิ่งไม้ ไม่เหมือนข้าวประดับดิน
ที่วางบนพื้นดิน

ในการทำพิธี พระสงฆ์จะตักลงโสม (รวม) ญาติโยมจะนำห่อข้าวสากมา
รวมกัน ส่วนน้ำจะทำพิธีก่อน โดยพระสงฆ์ นำกล่าวกรวดน้ำก่อนนำไปยาย (ภาษาอีสาน
หมายถึงการนำไปวางในที่ต่าง ๆ กัน) ในบริเวณวัดก็ได้ หรือตามเรือกสวน ไร่นาของตน
เพื่อให้วิญญาณที่เฝ้า นา เฝ้าไร่ได้มารับอาหารด้วย

ลักษณะของการห่อข้าวสาก

พระสงฆ์ทำพิธีก่อนยายข้าวสาก

การยายข้าวสากตามต้นไม้

2 พิธีกรรมในท้องถิ่น

2.1 พิธีกรรมแห่นางแมว

แห่นางแมวเป็นพิธีกรรมที่มีอยู่ทั่วไปในประเทศไทยปัจจุบันนี้เริ่มจางหายไป นอกจากปีไหนที่เกิดฝนแล้งพิธีกรรมการแห่นางแมวจะเกิดขึ้น โดยมีอุปกรณ์ที่ใช้แห่คือ ชะลอมหรือตะกร้าที่สานด้วยไม้ไผ่ แล้วใช้ไม้สอดเพื่อทำการหาม ส่วนในสาเกตนครจะใช้กระทอ (ลักษณะคล้ายชะลอมแต่ไม้ได้มัดปาก ทำเหมือนตะกร้าทรงสูง) สองคนหาม มีคายนหันห้าแล้วกล่าวสัคเคเทวดาให้ลงมา อธิษฐานขอฝน หามแห่แมวไปทุกครัวเรือน เมื่อไปถึงเรือนใด ให้เทน้ำให้ แต่ไม่ให้ถูกตัวแมว มีหัวหน้าทีมเป็นผู้นำเชิงให้ลูกน้องว่าตาม ส่วนแมวที่ใช้แห่จะต้องเป็นแมวตัวเมียที่มีลักษณะดี เป็นแมวสีสวาดยิ่งดี ผู้เฒ่าผู้แก่จะเป็นผู้ดูแลลักษณะของนางแมวที่จะใช้แห่

การแห่นางแมวเพื่อขอฝน

2.2 พิธีกรรมเซ็งเซียงซ้อง

การเซ็งเซียงซ้องเป็นพิธีกรรมที่ทำการเสี่ยงทายหาสิ่งของที่หาย ภาชนะที่ใช้คือซ้อง พญาซ้องจะใช้ผู้ชายในการเสี่ยงทาย ในพิธีนี้จะใช้ในการเสี่ยงทายลักษณะฝนฟ้าอากาศว่าจะตกต้องตามฤดูกาลหรือไม่ พญาซ้องจะสะพายซ้องแล้วร้ายรำเสี่ยงทาย

ลักษณะของซ้องที่ใช้ในการเสี่ยงทาย

2.3 พิธีกรรมเซ็งนางดั่ง

การเซ็งนางดั่ง เป็นพิธีกรรมที่คล้ายกันกับเซ็งเซียงซ้องแต่ใช้ผู้หญิงภาวนาที่ใช้คือกระดั่ง การเซ็งนางดั่งใช้ในพิธีกรรมการเสี่ยงทายของหาย

2.4 พิธีกรรมซ้อนขวัญ

เป็นพิธีกรรมที่เกิดจากความเชื่อเรื่องขวัญ ชาวสาเกตนครเชื่อว่าขวัญคือมิ่งขวัญ ทุกคนจะมีมิ่งขวัญประจำกาย เมื่อเกิดอุบัติเหตุขวัญประจำกายตกใจออกจากร่างไปไม่ยอมกลับเข้าร่าง และจะหลงทางอยู่ที่ตนเองเกิดอุบัติเหตุ คนเฒ่าคนแก่ของหมู่บ้านจะทำพิธีซ้อนขวัญ

อุปกรณ์ที่เตรียมในการไปซ้อนขวัญ ได้แก่ หมากพลู ยาเส้น อาหารคาวหวาน สวิง เทียน ธูปสำหรับใส่ขวัญ และที่สำคัญที่จะขาดไม่ได้คือไข่ไก่ต้มสุกสำหรับเรียกขวัญกลับเข้าร่าง

เมื่อไปถึงสถานที่เกิดเหตุ ผู้ทำพิธีซ้อน จะจุดเทียนบอกกล่าวเทวดาอารักษ์ประจำท้องที่ แล้วทำพิธีเรียกขวัญก่อนเสร็จการทำพิธี แม่นางขวัญก็จะบอกตำแหน่งที่ขวัญอยู่ ให้ญาติๆ ที่ไปด้วยไล่ต้อนขวัญ มาเข้าสวิงที่เตรียมไว้แล้ว นำใส่ถุงผ้ามัดปากกลับบ้านโดยไม่พูดไม่จากับผู้ที่มาทักทายตลอดทางจนกว่าจะถึงบ้าน เจ้าของขวัญที่หาย แล้วทำพิธีเรียกขวัญเข้าร่าง โดยให้เจ้าของร่างรับประทานไข่ต้มสุกที่เตรียมไว้ตอนเดินทางไปซ้อนขวัญ เป็นอันเสร็จพิธีซ้อนขวัญ

การซ้อนขวัญหรือการเรียกขวัญ

กิจกรรมท้ายบทที่ 4

คำชี้แจง : หลังจากอ่านหนังสือเรื่อง สาเกตนคร ให้นักเรียนทำกิจกรรมต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ตอบคำถามจากเรื่องราวที่อ่านพร้อมให้เหตุผลประกอบ

1. นักเรียนชอบประเพณีใดในท้องถิ่นของเมืองสาเกตนครมากที่สุด จงระบุเหตุผล

.....

2. นักเรียนเห็นว่าควรอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นของนักเรียนอย่างไรจงอธิบาย

.....

3. นักเรียนเห็นว่าประเพณีหรือพิธีกรรมใดควรเร่งอนุรักษ์ให้เร็วที่สุดก่อนที่จะสูญไป จงระบุมา 1 อย่างพร้อมให้เหตุผลประกอบ

.....

4. ข้อคิดที่ได้จากการอ่านเรื่องนี้เป็นอะไร จงระบุ

.....

ตอนที่ 2 ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มศึกษา เรื่อง ประเพณีในท้องถิ่น พิธีกรรมในท้องถิ่น ความเชื่อ จากผู้รู้ในท้องถิ่นว่ามีพิธีกรรมอะไรบ้างที่แตกต่างจากในหนังสือเล่มนี้แล้วนำมาอภิปรายร่วมกัน

บทที่ 5

แหล่งท่องเที่ยวในสาเกตนคร

แหล่งท่องเที่ยวในสาเกตนครมีอยู่ไม่มากนักเมื่อเปรียบเทียบกับเมืองอื่น ๆ เป็นผลมาจากสาเกตนคร ไม่ได้เป็นเส้นทางผ่านที่สำคัญของภาคอีสาน ไม่มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ขาดแหล่งโบราณสถานที่น่าสนใจ ส่วนใหญ่แหล่งโบราณสถานเป็นแหล่งเล็ก ๆ แต่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเล็ก ๆ ที่มีอยู่ไม่มากนัก ส่วนมากเป็นแหล่งท่องเที่ยวสร้างขึ้นจากสถาปัตยกรรมทางด้านศาสนา แหล่งท่องเที่ยวที่เกิดตามธรรมชาติมีน้อยมาก ส่วนมากจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างขึ้นให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ อาจเป็นปัจจัยมาจากสาเกตนครมีประเพณีวัฒนธรรมต่างจากเมืองอื่น ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพราะเป็นเมืองที่ตั้งอยู่กึ่งกลางของภาคก็เป็นได้ ในหนังสือเล่มนี้ได้แบ่งลักษณะแหล่งท่องเที่ยวดังนี้ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวที่สถาปัตยกรรมทางศาสนา และแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่น่าสนใจ

1. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

1.1 สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ราชชนนี

สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ราชชนนี ตั้งอยู่ใจกลางเมืองสาเกต ตรงข้ามกับศาลากลาง สาเกตนคร เปิดใช้เมื่อ พ.ศ. 2529 มีพื้นที่ประมาณ 25 ไร่ ตกแต่งสถานที่และบริเวณต่างๆ โดยรอบอย่างสวยงามด้วยไม้ดอกไม้ประดับนานาพันธุ์ รวมทั้งต้นไม้ขนาดใหญ่ที่ให้ความร่มรื่น สวนสาธารณะแห่งนี้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของชาวจังหวัดและเป็นที่ยึดงานเทศกาลสำคัญและพิธีการต่าง ๆ ของจังหวัด

สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ราชชนนี

ภายในสวน

1.2 บึงพลาญชัย

บึงพลาญชัยเป็นบึงน้ำขนาดใหญ่ตั้งอยู่ใจกลางสาเกตนคร เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของชาวสาเกตนคร ตลอดจนนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวสาเกตนคร เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่เชื่อมต่อกับสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ราชชนนี มีถนนรอบบึงพลาญชัย กั้น ก่อนเข้าไปจะเป็นประตูเมืองขนาดใหญ่ที่เขียนไว้ว่า สาเกตนคร

เกาะกลางบึงพลาญชัย

สะพานข้ามบึงพลาญชัยเข้าไปยังเกาะกลางบึง

ศาลหลักเมืองของชาวสาเกตนคร

1.3 สวนพฤกษศาสตร์และวรรณคดี

สวนพฤกษศาสตร์และวรรณคดีเป็นสวนป่าขนาดใหญ่ที่มีพันธุ์ไม้นานาชนิด เป็นโครงการประจำภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ต้องการรักษาพื้นที่ป่าไม้ที่ตั้งอยู่ในเขตบริเวณป่าสงวนแห่งชาติดงมะอี ตำบลผาน้ำย้อย อำเภอหนองพอก ตั้งห่างจากสาเกตนคร ประมาณ 85 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 1,000 ไร่ เป็นเนื้อที่สำหรับปลูกต้นไม้แบ่งตามวรรณคดีเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวรรณคดีไทย เช่น เรื่องพระเวสสันดรชาดก ลิลิตพระลอ ลิลิตตะเลงพ่าย เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีสมุนไพรที่ปลูกแยกตามสรรพคุณ ในสวนป่าแห่งนี้ตั้งอยู่บนเทือกเขาที่ต่อเนื่องจากวัดเจดีย์ใหญ่ชัยมงคล เลยเข้าไปจากภูเขาสูงเดียวกัน ในป่าแห่งนี้จะจัดเป็นสวนปามีแผ่นป้ายที่ให้ความรู้เกี่ยวกับต้นไม้ต่าง ๆ ว่าเกี่ยวข้องกับวรรณคดีไทย

จัดได้ว่าสวนป่าแห่งนี้เป็นสวนป่าที่ให้ทั้งความรู้และมีความสวยงามตามธรรมชาติมีบริเวณที่มีสภาพภูมิประเทศที่ร่มรื่นสวยงามแห่งหนึ่ง

สวนพฤกษศาสตร์และวรรณคดี

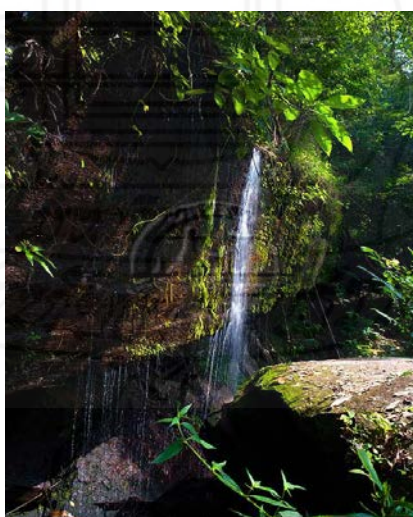
1.4 วนอุทยานผาน้ำน้อย

วนอุทยานผาน้ำน้อยจะอยู่ในบริเวณเขตวัดผาน้ำทิพย์เทพประสิทธิ์วินา
ราม อยู่ด้านล่างของ เจดีย์ใหญ่ชัยมงคลเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่น้ำอศจรร์มี
น้ำน้อยลงมากคล้ายกับน้ำหยดจากหลังคาบริเวณนั้นเป็นหน้าผาสูง ส่วนน้ำที่น้อยลงมายน้อย
มาจากซอกหินระหว่างหน้าผาที่สูงชัน ไม่ทราบว่ามีแหล่งน้ำมาจากไหน เพราะบนยอดเขา
ไม่มีแหล่งน้ำ ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์ที่น้อยมาจากสวรรค์บริเวณหน้าผาแห่งนี้มีหิน
งอกหินย้อยที่งดงามตามธรรมชาติ มีหลืบหินที่พระรูดงค์ ใช้เจริญจิตภาวนาก็มักมีภูฐานมีน้ำ
น้อยที่ใช้ดื่มเพื่อรักษาอาการเจ็บป่วยที่ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นน้ำอมฤต

หลืบหินที่พระรูดงค์ใช้เจริญจิตภาวนา

ทางเดินบริเวณหลืบหินของผาน้ำน้อย

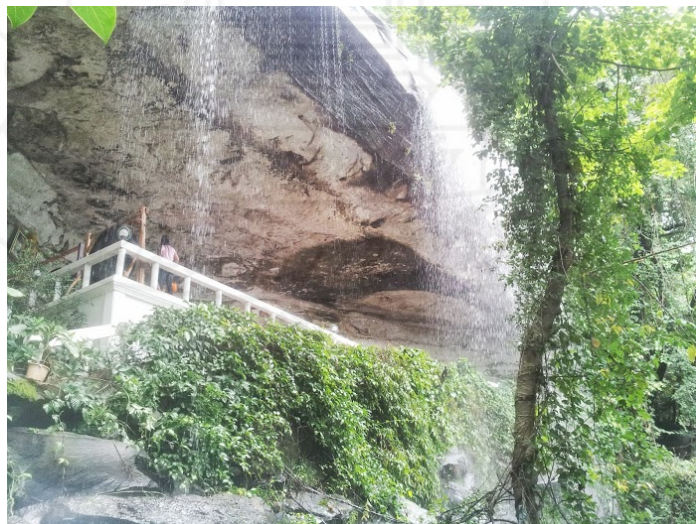
น้ำน้อยจากซอกหิน

1.5 วัดถ้ำไธดา

วัดถ้ำไธดา ตั้งอยู่ ตำบลหนองแขวงบึงงาม อำเภอหนองพอก ซึ่งเป็นอำเภอหนึ่งในสกลนคร เส้นทางจากตัวอำเภอหนองพอก ก่อนที่จะถึงวัดเจติยใหญ่ชัยมงคล เลี้ยวซ้ายที่บ้านหนองแขวงบึงงาม เข้าไปประมาณ 13 กิโลเมตร ตัวถ้ำจะอยู่บนภูเขาที่เป็นเทือกเขาภูพานต่อเนื่องจากเทือกเขาของวัดเจติยใหญ่ชัยมงคล วัดถ้ำไธดาเป็นสำนักสงฆ์ที่มีความสวยงามในฤดูฝนจะมีน้ำตกอยู่หน้าถ้ำเป็นม่านที่สวยงาม โดยสำนักสงฆ์ถ้ำไธดาอยู่ด้านล่าง เกิดเป็นม่านน้ำตกที่สวยงาม ไปที่เดียวเที่ยวได้ทั้งน้ำตก และถ้ำไปพร้อม ๆ กัน ร่มรื่นเย็นสบาย เป็นแหล่งท่องเที่ยว ที่ต่อเนื่องกันกับพระมหาเจติยชัยมงคล

ม่านน้ำตกที่สำนักสงฆ์วัดถ้ำไธดา

ด้านนอกของวัดถ้ำไธดา

1.6 บึงเกลือ

บึงเกลือเป็นบึงน้ำจืดขนาดใหญ่ มีเนื้อที่ ประมาณ 7,500 ไร่ เป็นบึงน้ำที่ ถูกกักเก็บน้ำจากลำน้ำชี ริมบึงมีหาดทรายขาวสะอาดกว้างขวาง เป็นสถานที่ท่องเที่ยวของ สาเกตนคร ที่ขึ้นชื่อว่าเป็นทะเลอีสานแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่นักท่องเที่ยว ได้หลบไปพักผ่อน ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ มีร้านอาหารอีสานริมบึงไว้บริการมากมาย อยู่บนเส้นทางเชื่อมระหว่างจังหวัดยโสธรกับสาเกตนคร ห่างจากอำเภอเสลภูมิ ประมาณ 10 กิโลเมตร บึงเกลือ ตั้งอยู่บ้านน้ำจั้นน้อย ตำบลเมืองไพร อำเภอเสลภูมิ

ประตูทางเข้าบึงเกลือ

เรือที่ใช้ในการออกจับปลาในบริเวณบึงเกลือ

ร้านอาหารรอบ ๆ บึงเกลือ

1.7 ทุ้งกุลาร้องไห้

ทุ้งกุลาร้องไห้เป็นทุ้งกว้างขนาดใหญ่ มีเนื้อที่ประมาณ 2 ล้านไร่ มีอาณาเขตครอบคลุมถึง 5 จังหวัด ได้แก่ สาเกตนคร (ร้อยเอ็ด) สุรินทร์ มหาสารคาม ยโสธร และบุรีรัมย์ สาเหตุที่ทุ้งกว้างแห่งนี้ได้ชื่อว่าทุ้งกุลาร้องไห้ นั้นมีเรื่องเล่าขานกันมาว่า พ่อค้าชาวกุลาซึ่งเป็นนักเดินทางค้าขาย ได้เดินทางไปค้าขายยังเมืองต่าง ๆ ในสมัยโบราณ ชาวกุลาได้ขึ้นชื่อว่าเป็นนักเดินทางค้าขาย ที่มีความอดทน เข้มแข็ง แต่พอเดินทางมาถึงทุ้งกว้างแห่งนี้ได้รับความลำบาก ทุกข์ยากหาทางกลับบ้านไม่ได้ ในหน้าแล้งทุ้งแห่งนี้ไม่มีน้ำ ไม่มีต้นไม้ใหญ่ พื้นดินแตกระแหง ทำให้ชาวกุลาถึงกับร้องไห้ จึงได้รับการขนานนามว่าทุ้งกุลาร้องไห้ ปัจจุบันทุ้งกว้างแห่งนี้ได้รับการพัฒนาจากส่วนราชการและหน่วยงานต่าง ๆ พัฒนาให้เป็นพื้นที่เกษตรกรรม จนกลายเป็นแหล่งผลิตข้าวหอมมะลิที่ใหญ่ที่สุดในภาคอีสาน บางพื้นที่ใช้เป็นที่เลี้ยงสัตว์จึงนับได้ว่าทุ้งกุลาร้องไห้เป็นทุ้งกว้างที่มีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น ปัจจุบันศูนย์พัฒนาทุ้งกุลาดั้งอยู่ที่อำเภอสุวรรณภูมิ ห่างจากตัวอำเภอไปประมาณ 6 กิโลเมตร

ทุ้งกุลาในฤดูฝน

พื้นดินของทุ้งกุลาในหน้าแล้ง

2. แหล่งท่องเที่ยววสสถาปัตยกรรมทางพุทธศาสนา

2.1 วัดสระทอง

วัดสระทองเป็นวัดเก่าแก่ของสาเกตนคร ตั้งอยู่ในตัวเมือง เป็นที่ประดิษฐานหลวงพ่อสังกัจจายน์ ซึ่งเป็นพระพุทธรูปที่ชาวสาเกตนครเคารพสักการบูชา สร้างในสมัยใดไม่ปรากฏ เมื่อ ปี พ.ศ. 2325 พระยาขัติยวงษา (ท้าวธน) ซึ่งเป็นเจ้าเมืองสาเกตนครคนแรก ได้พบพระองค์นี้เห็นว่ามีความเก่าแก่และศักดิ์สิทธิ์มาก จึงได้นำมาประดิษฐานที่วัดสระทองและยกให้เป็นพระคู่บ้านคู่เมือง ในอดีตข้าราชการทุกคนที่เข้ารับราชการจะต้องทำพิธีสาบานตนต่อหน้าองค์พระหลวงพ่อสังกัจจายน์ ว่าจะซื่อสัตย์ต่อบ้านเมือง เป็นประจำทุกปี

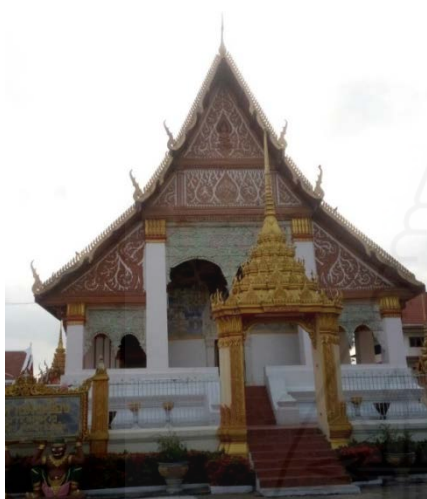
หลวงพ่อสังกัจจายน์ พระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมือง

โบสถ์ที่ประดิษฐานหลวงพ่อสังกัจจายน์

2.2 วัดกลางมิ่งเมือง

วัดกลางมิ่งเมืองตั้งอยู่ใจกลางสาเกตนคร เป็นวัดเก่าแก่ที่สร้างขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย สันนิษฐานว่าก่อตั้งขึ้นก่อนที่สาเกตนครจะเปลี่ยนชื่อเป็นร้อยเอ็ด ในอดีตโบสถ์ของวัดเคยใช้เป็นสถานที่ประกอบพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยา ปัจจุบันวัดแห่งนี้ใช้เป็นสถานที่ศึกษาปริยัติธรรมและใช้เป็นสถานที่สอบธรรมสถาน ชื่อว่าโรงเรียนสุนทรธรรมปริยัติ ที่วัดแห่งนี้มีความสวยงามน่าสนใจคือบริเวณผนังรอบอุโบสถมีลวดลายภาพวาดแสดงเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติที่มีคุณค่าสวยงามทางศิลปะที่น่าชมอีกแห่งหนึ่ง และยังมีปราสาทเก็บวัตถุโบราณที่เกี่ยวข้องกับศาสนามากมาย

โบสถ์วัดกลางมิ่งเมือง

พระประธานในโบสถ์สร้างในสมัยอยุธยา

ปราสาทที่เก็บวัตถุโบราณในวัดกลางมิ่งเมือง

2.3 เจดีย์ใหญ่ศรีชัยมงคล วัดผาน้ำทิพย์เทพประสิทธิ์วราราม

เจดีย์ใหญ่ศรีชัยมงคล เป็นเจดีย์ที่สร้างขึ้นอย่างยิ่งใหญ่สวยงามตั้งอยู่ในบริเวณเขตวัดผาน้ำทิพย์เทพประสิทธิ์วราราม(วัดผาน้ำน้อย) ซึ่งมีเนื้อที่ในการก่อสร้างวัดแห่งนี้รวมทั้งบริเวณที่สร้างเจดีย์ศรีชัยมงคลมีเนื้อที่ทั้งหมด 28,000 ไร่ เป็นสัญลักษณ์การทองเที่ยวประจำสาเกตนคร ที่ขึ้นชื่อมีความยิ่งใหญ่อลังการ ก่อตั้งขึ้นโดยพระอาจารย์หลวงปู่ศรี มหาวิโรที่มีประวัติความเป็นมาในการก่อตั้งมากมายดังนี้

วัดผาน้ำทิพย์เทพประสิทธิ์วราราม ตั้งอยู่บนเส้นทางถนนสายหนองพอก-เลิงนกทา ห่างจากอำเภอนองพอก 13 กิโลเมตร เดิมหลวงปู่ศรี มหาวิโร ได้เดินทางมาเจริญสมณกัมมัฏฐาน เพื่อแสวงหาความสงบ และได้พาพระภิกษุซึ่งเป็นศิษย์มาปฏิบัติธรรมในสถานที่ป่าแห่งนี้แต่ก่อนยังเป็นพื้นที่ป่า สวยงามตามธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีสัตว์ป่านานา ชนิดอาศัยอยู่ บนภูเขาสูงชันมีน้ำตกไหลย่อยตลอดทั้งปีคล้ายน้ำตกจากชายคาบ้านซึ่งชาวบ้านพยายามหาว่าน้ำน้อยมาจากไหน ชาวบ้านเรียกสถานที่แห่งนี้ว่าผาน้ำน้อย ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์ที่มาจากสวรรค์ ชาวบ้านที่เจ็บป่วยก็จะมาดื่มกินน้ำในจุดนี้ เพื่อใช้รักษาโรคตามความเชื่อ

องค์เจดีย์ศรีชัยมงคล

สาเหตุที่มีการตั้งวัดผาน้ำทิพย์เทพประสิทธิ์วราราม เนื่องจากสภาพป่าที่อุดมสมบูรณ์แห่งนี้ถูกบุคคลบางกลุ่มเข้ามาลักลอบตัดไม้เพื่อแปรรูปไม้拿去ขาย บางกลุ่มเข้าไปเพื่อไปอาศัยปฏิบัติตามอุดมการณ์ของตนเอง ทางราชการพยายามปราบปรามอยู่ตลอดเวลา ต่อมาได้เห็นความสำคัญของพุทธศาสนา ในปี พ.ศ. 2517 น.อ. ประสิทธิ์ทองใบใหญ่ รองผู้ว่าราชการสาเกตนคร จึงได้กราบบังคมทูลขอพระอาจารย์หลวงปู่ศรี มหาวิโร วัดประชาคมวนาราม ตำบลศรีสมเด็จ อำเภอสรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด ให้พิจารณาก่อตั้งวัดขึ้นอย่างถาวรเพื่อใช้เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม หลวงปู่ศรีได้ส่งพระภิกษุมาจำพรรษาที่วัดแห่งนี้จำนวน 5 รูปรวมทั้งหลวงปู่ศรี เองด้วย

ภายในบริเวณวัดแห่งนี้มีการก่อสร้างศาลาปฏิบัติธรรมขนาดใหญ่เรียกว่า ศาลาพันห้อง มีขนาดกว้าง 40 เมตร ยาว 80 เมตร หน้าศาลามีการสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่อยู่ด้านล่างภูเขา ส่วนด้านบนภูเขาเหนือบริเวณผาน้ำน้อยได้ก่อสร้างเจดีย์ขนาดใหญ่ เรียกว่า เจดีย์ชัยมงคล มีความกว้าง 101 เมตร สูง 109 เมตร มีเจดีย์เล็ก 8 องค์ รายรอบ ทั้ง 8 ทิศ รอบๆ องค์เจดีย์มีการกำแพงที่ประกอบไปด้วยห้องน้ำ ห้องส้วมรายรอบตามกำแพงเจดีย์ จำนวน 1,000 แห่ง ทิวกำแพง

รูปปั้นของเกจิอาจารย์ภายในองค์เจดีย์

ระเบียงคตรอบองค์เจดีย์

เจดีย์ศรีชัยมงคลเป็นสถานที่ท่องเที่ยวประจำสาเกตนคร ที่มีความอลังการงดงามราวกับได้ชื่นชมเมืองสวรรค์ที่บรรยายความงดงามไม่หมดต้องได้ไปชมด้วยตนเองในการเดินชมต้องใช้เวลาอย่างน้อย 2 ชั่วโมงจึงจะสามารถชมความงามขององค์เจดีย์ได้ทั่วถึง ส่วนบริเวณรอบๆ องค์เจดีย์ต้องใช้เวลาอย่างน้อย 1 ชั่วโมง ในการชมความอลังการที่ยิ่งใหญ่รอบองค์เจดีย์

ปัจจุบันการก่อสร้างก็ยังดำเนินอยู่เรื่อยๆ แม้ว่าหลวงปู่ศรี มหาวิโร จะมรณภาพไปแล้ว การก่อสร้างกำแพงรอบวัดยังดำเนินไปอยู่เรื่อย ๆ เพื่อเป็นการรักษาผืนป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ในเขตสาเกตนคร

2.4 พระพุทธรัตนมงคลมุนี วัดบูรพาภิราม

เป็นวัดที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลสาเกตนครหรือร้อยเอ็ดในปัจจุบัน วัดนี้เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปยืนปางประทานพรที่สูงที่สุดในโลก คือ พระพุทธรัตนมงคลมุนี เอกลักษณ์ของเมืองร้อยเอ็ดมีความสูง 101 เมตร สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2514 ด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก ใช้เวลาก่อสร้างรวม 3 ปี ด้านนอกองค์พระ บุด้วยกระเบื้องโมเสคสีเนื้อ ด้านหลังที่ใช้เป็นฐานพระพุทธรูป มีเจดีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุที่ได้อัญเชิญมาจากประเทศอินเดีย

พระพุทธรูปพระพุทธรัตนมงคลมุนี

รูปปั้นเกี่ยวกับพุทธประวัติที่มีอยู่ภายในวัด

2.5 เจดีย์ทรายวัดป่ากุง

เจดีย์ทรายวัดป่ากุง ตั้งอยู่ในบริเวณวัดประชาคมวนาราม หรือวัดหลวงปู่ศรีมหาวิโร ผู้ก่อตั้งวัดผาน้ำทิพย์เทพประสิทธิ์วนาราม อยู่ห่างจากสาเกตนครประมาณ 28 กิโลเมตร ตั้งอยู่ในเขตอำเภอศรีสมเด็จ เจดีย์ทรายวัดป่ากุง เป็นสิ่งมหัศจรรย์ที่สวยงามทำจากหินทรายธรรมชาติแห่งแรกในประเทศไทย นับเป็นแหล่งท่องเที่ยวทาง ศาสนสถานที่สวยงามยิ่งใหญ่มาก โดยการสร้างแบบจำลองมาจากการก่อสร้างบุโรพุทโ ประเทศอินโดนีเซีย การก่อสร้างเจดีย์ทรายแห่งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นอนุสรณ์ครบรอบ 90 ปี 60พรรษาของหลวงปู่ศรี มหาวิโร เกจิอาจารย์ฝ่ายกัมมัฏฐานชื่อดังของภาคอีสาน ก่อสร้างเมื่อ 5 มีนาคม 2547 โดยการสร้างเจดีย์จากแรงศรัทธาของคณะศิษยานุศิษย์ของหลวงปู่

เจดีย์ทรายวัดป่ากุง เป็นเจดีย์ที่มีความงดงามภายในมีภาพแกะสลักที่แสดงให้เห็นถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสมัยพุทธองค์และแสดงประวัติของพระพุทธเจ้าในอดีตชาติ เป็นภาพแกะสลักทั้งนูนสูง นูนต่ำที่มีความประณีตงดงามละเอียดอ่อน น่าดูชมมาก ใช้งบประมาณทั้งสิ้น 40 ล้านบาท

องค์เจดีย์ที่ก่อด้วยหินทรายทั้งองค์

ทางขึ้นด้านหน้าเจดีย์ทรายวัดป่ากุง

3. แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่น่าสนใจ

3.1 พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำ

พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสาเกตนครเป็นสถานที่แสดงพันธุ์สัตว์น้ำตั้งอยู่ที่ถนนสุนทรเทพ ข้างวัดบึงพลาญชัย ตำบลในเมือง ลักษณะเป็นอาคารสองอาคารเชื่อมต่อกัน อาคารด้านหน้าเป็นห้องโถง ห้องบรรยายนิทรรศการ สำนักงาน ห้องจำหน่ายบัตรเข้าชม และจำหน่ายของที่ระลึก ส่วนอาคารที่ 2 เป็นอาคารสองชั้น ชั้นล่างเป็นส่วนที่จัดแสดงพันธุ์สัตว์น้ำประกอบด้วยตู้ปลาขนาดเล็กที่ฝังอยู่ในผนังรอบ ๆ อาคาร จำนวน 24 ตู้ กลางอาคารเป็นตู้ปลาขนาดใหญ่ 1 ตู้ กว้าง 8 เมตร ยาว 16 เมตร สับเปลี่ยนหมุนเวียนกับตู้แสดงพันธุ์สัตว์น้ำที่ป่วย ด้านนอกของตัวอาคารจะมีการจัดภูมิทัศน์ให้เหมาะสมกับตัวอาคาร โดยจัดเป็นสวนหย่อมและปลูกไม้ดอกไม้ประดับโดยรอบตัวอาคารพร้อมทั้งจัดให้มีลานจอดรถสำหรับผู้เข้ามาเยี่ยมชมได้อย่างใกล้ชิด ชั้นบนของตัวอาคารเป็นบ่อพักน้ำล้างกรองน้ำและสำรองพันธุ์สัตว์น้ำ

ด้านหน้าของสถานที่แสดงพันธุ์สัตว์น้ำ
ของสาเกตนคร

ตู้ปลาขนาดใหญ่
ภายในสถานที่แสดงพันธุ์สัตว์น้ำ

3.2 ศูนย์วัฒนธรรมร้อยเอ็ด

ศูนย์วัฒนธรรมร้อยเอ็ด จัดตั้งขึ้นตามโครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติประจำสาเกตนคร เป็นสถานที่ที่จัดแสดงและรวบรวมเรื่องราวความรู้เกี่ยวกับสาเกตนครทุกด้าน เดิมทีเคยมีพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติแห่งนี้จัดตั้งขึ้นตามดำริของท่านศาสตราจารย์ ดร.ก่อ สวัสดิ์พานิชย์ ให้เป็นพิพิธภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมอีสาน โดยเฉพาะผ้าไหมและผ้าพื้นเมือง ต่อมากรมศิลปากรมีนโยบายในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติประจำเมือง จึงได้ทำการปรับปรุงเพิ่มเติมในการจัดแสดงให้ครอบคลุมเรื่องราวทุกด้านในสาเกตนคร ทั้งทางด้านภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ โบราณคดี ทรัพยากรธรณี บุคคลสำคัญ วิถีชีวิต ประเพณีและศิลปหัตถกรรม ศูนย์วัฒนธรรมแห่งก่อตั้งขึ้นเมื่อ ปี พ.ศ.2536 แล้วเสร็จสมบูรณ์จริง ๆ ในปี 2540 ภายในตัวอาคารมีการจัดแสดงข้อมูลของสาเกตนคร ทั้งในอดีตและปัจจุบัน มีการจัดแสดงนิทรรศการทั้งภาพจำลอง การใช้สื่อทางเทคโนโลยี ในการนำเสนอเรื่องราวต่าง ๆ เป็นพิพิธภัณฑ์ ที่ทันสมัยแห่งหนึ่งที่อยู่ในความดูแลของกรมศิลปากร

ศูนย์วัฒนธรรมร้อยเอ็ดตั้งอยู่ถนนแจ้งสนิท ตรงข้ามกับโรงเรียนร้อยเอ็ดศึกษาซึ่งเป็นโรงเรียนประจำจังหวัดที่มีชื่อเสียงในด้านการศึกษา

ห้องนอนจำลองของชาวสาเกตนครในอดีต

เครื่องมือที่ใช้ทอผ้าสมัยก่อน

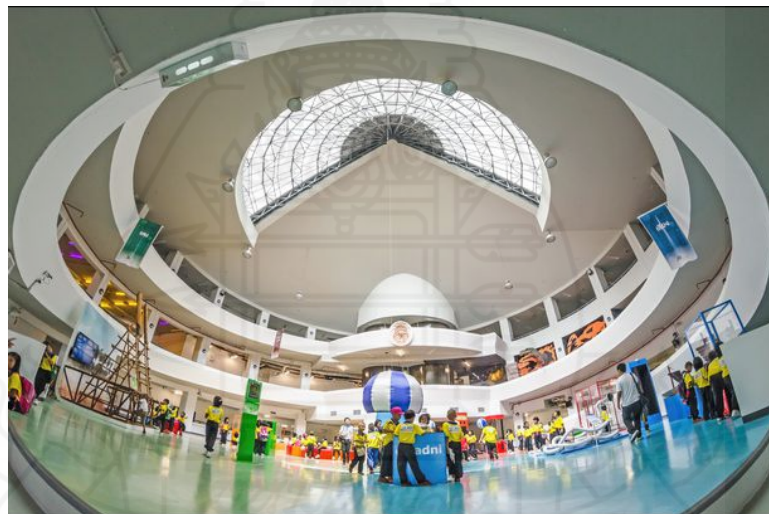
ร้านค้าจำลองของคนจีนในเมืองสาเกตนคร

3.3 ศูนย์วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมร้อยเอ็ด

ศูนย์วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมร้อยเอ็ด เป็นสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใหม่ ของสาเกตนครที่ถูกสร้างขึ้นใหม่เพิ่งเปิดให้ใช้เมื่อไม่นานมานี้ เป็นสถานที่ที่น่าสนใจแห่ง ใหม่ตั้งอยู่ในตัว อำเภอธวัชบุรี ห่างจากสาเกตนครประมาณ กิโลเมตรที่ 10 ตั้งอยู่บน เส้นทาง ร้อยเอ็ด - ยโสธร

ด้านหน้าของศูนย์วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมร้อยเอ็ด

ภายในศูนย์วิทยาศาสตร์

กิจกรรมท้ายบทที่ 5

คำชี้แจง : หลังจากอ่านหนังสือเรื่อง สาเกตนคร ให้นักเรียนทำกิจกรรมต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ตอบคำถามจากเรื่องราวที่อ่านพร้อมให้เหตุผลประกอบ

1. นักเรียนชอบแหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับศาสนา แหล่งใดมากที่สุด เพราะเหตุใดจงอธิบาย
เหตุผล.....

2. นักเรียนมีวิธีการที่จะอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างไรจงอธิบาย

3. ถ้าให้นักเรียนเลือกไปทัศนศึกษาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในเมืองสาเกตนคร สถานที่
แรกที่นักเรียนอยากไปคือสถานที่ใด จงระบุเหตุผล

4. นักเรียนมีแนวทางที่จะอนุรักษ์ให้แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติของเมืองสาเกตนคร อย่างไร
จงเขียนแสดงแนวความคิด

5. จงบอกสถานที่ท่องเที่ยวที่นักเรียนรู้จักนอกเหนือจากการอ่านในหนังสือเล่มนี้มา 1 แห่ง
พร้อมบอกสถานที่ตั้ง และความน่าสนใจ

ตอนที่ 2 ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มศึกษาแหล่งท่องเที่ยวในเมืองสาเกตนครที่น่าสนใจกลุ่มละ 1 แห่ง แล้ว
นำมาเล่าสู่เพื่อนในชั้นเรียนฟัง

บทที่ 6

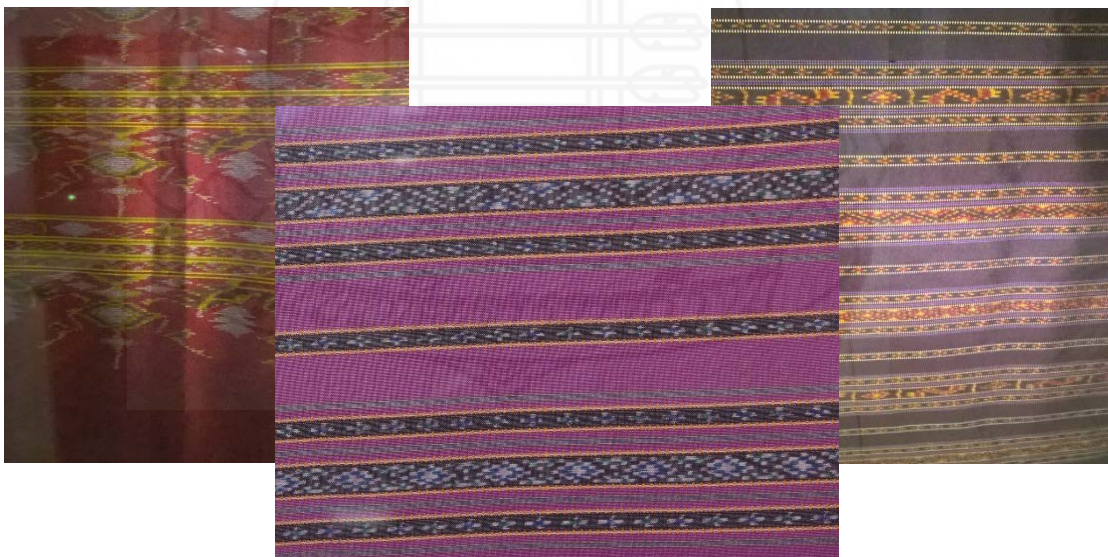
ของดีในสาเกตนคร

ของดีในสาเกตนคร เป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัดที่ขึ้นชื่อของชาวสาเกตนคร และเป็นสินค้าประจำจังหวัดที่จดทะเบียนเป็นสินค้า โอท็อป ของสาเกตนครสำหรับนักท่องเที่ยวที่จะมาเยือนสาเกตนครได้ซื้อเป็นของฝากกลับบ้านด้วยดังนี้

1. ของฝากจากสาเกตนคร

1.1 ผ้าไหมลายสาเกต

ผ้าไหมทอลายสาเกตนครเป็นผ้าที่ทอลวดลายเป็นเอกลักษณ์ของสาเกตนคร เป็นผ้ามัดหมี่ที่มีลวดลายสวยงามแปลกตาโดยเฉพาะสีสันทึที่ใช้เป็นพื้นส่วนมากจะใช้โทนสีชมพูเข้มที่เป็นสัญลักษณ์ของดอกไม้ประจำจังหวัดคือดอกอินทนิลบกซึ่งออกโทนสีชมพูบานเย็นปัจจุบันมีการออกแบบลวดลายและพื้นสีสันทึหลากหลายสี แต่เส้นใยที่ใช้ทอ ยังคงประกอบด้วยสีชมพูบานเย็นแทรกอยู่ ผ้าไหมสาเกต ที่ขึ้นชื่อและผลิตเป็นมาตรฐานอยู่ที่ตำบลห้วยหลิม อำเภอเสลภูมิ มีการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านจัดจำหน่ายทั่วประเทศ นอกจากนี้ยังมีการผลิตผ้าไหมสาเกต ที่อำเภอสุวรรณภูมิ อำเภอพนมไพร นอกนั้นก็เป็นการผลิตการทอผ้าในครัวเรือน

ผ้าไหมทอลายสาเกตนคร

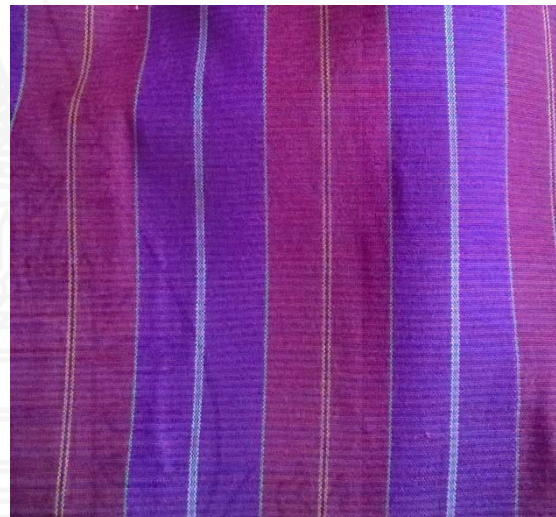

1.2 ผ้าทอลายสาเกต

ผ้าทอลายสาเกตเป็นผ้าที่ทอจากผ้าฝ้ายหรือด้ายส่วนใหญ่การทอผ้าลายสาเกตมักจะคงเอกลักษณ์ของผ้าคือใช้พื้นโทนสีชมพูบานเย็นซึ่งเป็นโทนสีของดอกไม้ประจำจังหวัด หรือบางที่ก็ทอเป็นสีพื้นแล้วพิมพ์ลวดลายที่เป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัดคือรูปดอกอินทนิลบกและเครื่องดนตรีประจำจังหวัดคือโหวดลงในลวดลายผ้า หรือบางที่ก็ทำเป็นผ้าลายขีดที่งดงาม ส่วนใหญ่ข้าราชการหรือนักเรียนในโรงเรียนจะนำผ้าทอลายสาเกตไปตัดเป็นเสื้อที่ใช้ประจำโรงเรียน บางที่ก็มีการแปรรูปผ้าทอลายสาเกตเป็นของใช้อื่น ๆ เช่น กระเป๋าถือ ที่รองจาน ผ้าปูโต๊ะ เป็นต้น สามารถใช้เป็นของฝากได้ โดยหาซื้อได้จาก ร้านสินค้าโอท็อป ประจำจังหวัด กลุ่มแม่บ้านที่ทอผ้าลายสาเกตที่ขึ้นชื่ออยู่ที่ กลุ่มแม่บ้าน ตำบลห้องแซง ตำบลเขวานางาม อำเภอเสลภูมิ

ผ้าพิมพ์ลายสาเกตนคร

ผ้าทอของสาเกตนคร

1.3 เสื้อกกลายสาเกต

เสื้อกกลายสาเกต เป็นเสื้อกทที่ทอลวดลายสีเส้นจากเส้นกทที่ย้อมเป็นสีสัญลักษณ์ดอกไม้ประจำจังหวัด ทอเป็นรูปช้าง เป็นลวดลายที่งดงาม บางพื้นที่มีการออกแบบลวดลายโดยใช้วิธีการ ักบขีดให้เกิดเป็นลวดลาย ที่พบมาในการทำเป็นอุตสาหกรรมครัวเรือนผลิตเสื้อกออกจำหน่ายมากที่สุดและขึ้นชื่อในเมืองสาเกตนคร คือ กลุ่มแม่บ้านทอเสื้อก บ้านดงกลาง บ้านโคกกกม่วง อำเภอโพนทอง และที่ กลุ่มแม่บ้าน ตำบลนาแซง อำเภอเสลภูมิ

เสื่อกกที่ทอเป็นลวดลายและเป็นสีพื้นธรรมชาติ
ของกลุ่มแม่บ้าน บ้านนาแซง อำเภอเสลภูมิ

1.4 ผ้าขิดตีนจกและซิ่นคั่น

ผ้าขิดตีนจกและซิ่นคั่นเป็นผ้าทอพื้นเมืองของชาวสาเกตนครที่ทำเป็นลวดลายจากการทอเก็บขิดให้เกิดเป็นลวดลายต่าง ๆ อย่างประณีตสวยงาม ส่วนซิ่นคั่นเป็นการทอลายผ้าขิดสลับกับลายมัดหมี่ ผ้าชนิดนี้ใช้ตกแต่งตามชายผ้าถุงในสมัยโบราณ ปัจจุบันนี้ผ้าขิดตีนจกใช้ตกแต่งเสื้อผ้าอย่างเช่น ชายเสื้อ ชายกระโปรง ผ้าขิดตีนจกและซิ่นคั่นเป็นผ้าที่ทำยาก จะมีจำหน่ายในกลุ่มแม่บ้านหรือกลุ่มคนสูงอายุที่ทำลวดลายผ้าชนิดนี้ไว้ และที่พบมากอยู่ที่กลุ่มชาวภูไท ที่ตำบลบุงเลิศ อำเภอเมยวดี

ผ้าขิดตีนจกสำหรับแต่งชายผ้าถุงหรือเสื้อ

ผ้ามัดหมี่ทอลายสลับลายขิดที่เรียกว่า ซิ่นคั่น

ผ้าขิดตีนจก ใช้ประดับตกแต่งชายผ้าหรือผ้าถุง

2. อาหารที่ขึ้นชื่อของเมืองสาเกต

2.1 ข้าวหอมมะลิ

ข้าวหอมมะลิที่ขึ้นชื่อของสาเกตนครคือข้าวหอมมะลิทุ่งกุลารัองไห้ มีการอนุรักษ์และจดทะเบียนลิขสิทธิ์พันธุ์ข้าวหอมมะลิที่ปลูกในพื้นที่ทุ่งกุลารัองไห้ ได้รับความนิยมไปทั่วโลกว่าเป็นข้าวที่มีกลิ่นหอม รสชาตินุ่มกลมกล่อม ซึ่งแตกต่างจากข้าวหอมมะลิจากที่อื่น

ข้าวหอมมะลิทุ่งกุลารัองไห้

2.2 แหนมเห็ด

แหนมเห็ดในเมืองสาเกตนครทำมาจากเห็ดนางรม ที่ขึ้นชื่อในเมืองสาเกต นครที่ควรซื้อเป็นของฝากคือแหนมเห็ดจากกลุ่มแม่บ้านอำเภอเชียงขวัญ รสชาติอร่อย มีจำหน่ายที่ร้านสินค้าโอท็อปประจำจังหวัดและอำเภอทั่วไป

แหนมเห็ดผลิตภัณฑ์แปรรูปอาหาร
ของกลุ่มแม่บ้านอำเภอเชียงขวัญ

2.3 เห็ดสวรรค์

เห็ดสวรรค์เป็นสินค้าที่ขึ้นชื่อที่ทำแปรรูปจากเห็ดนางรมเช่นกันโดยนำเอ ้ไปทอดกรอบแล้วปรุงรสโรยด้วยงาขาวเป็นสินค้าโอท็อปที่ขึ้นชื่อในเมืองสาเกต โดยกลุ่ม แม่บ้านอำเภอเชียงขวัญ

เห็ดสวรรค์สินค้าโอท็อปของ กลุ่มแม่บ้านอำเภอเชียงขวัญ

2.4 ข้าวโป่ง

ข้าวโป่ง เป็นสินค้าที่ขึ้นชื่อในสาเกตนครที่มีต้นกำเนิดการผลิตอยู่ที่บ้านนาสีไผ่ ตำบลพรหมสวรรค์ อำเภอโพธารอง ปัจจุบันมีการทำกันหลายหมู่บ้านเป็นสินค้าส่งออกที่สร้างรายได้ให้กับชาวบ้านจนประกอบเป็นอาชีพหลักในหมู่บ้านนาสีไผ่ ทำเป็นสินค้าส่งออกแทบทุกครัวเรือน

ข้าวโป่งทำจากข้าวเหนียวที่นึ่งสุกแล้วนำมาตำคลุกเคล้ากับน้ำตาลไข่แดง ต้มสุกแล้วนำไปรีดเป็นแผ่น ๆ ผึ่งให้แห้งเก็บไว้ได้นาน สาเหตุที่เก็บไว้ได้นานคือน้ำมันที่ใช้ทำแผ่นข้าวโป่งต้องใช้เป็นน้ำมันหมู ก่อนรับประทานจะนำไปปิ้งไฟอ่อน ให้พองสุกทั่วแผ่นรสชาติ กรอบหอมอร่อย ปัจจุบันมีการพัฒนารูปแบบให้เป็นข้าวโป่งสมุนไพร มีการผสมงาดำ สีจากธรรมชาติ เช่น สีเขียวจากใบเตย สีเหลืองจากฟักทอง สีม่วงจากดอกอัญชัน และมันข้าวกล้า

ข้าวโป่งจากกลุ่มแม่บ้าน บ้านนาสีไผ่
ตำบลพรหมสวรรค์ อำเภอโพธารอง

ข้าวโป่งที่ปิ้งไฟเสร็จแล้ว

กิจกรรมท้ายบทที่ 6

คำชี้แจง : หลังจากอ่านหนังสือเรื่อง สาเกตนคร ให้นักเรียนทำกิจกรรมต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ตอบคำถามจากเรื่องราวที่อ่านพร้อมให้เหตุผลประกอบ

1. นักเรียนชอบ ของดีของเมืองสาเกตนครประเภทใดมากที่สุด เพราะเหตุใด

.....

2. นักเรียนมีวิธีการอนุรักษ์การทำเสื่อกกอย่างไร จงอธิบาย

.....

3. นักเรียนคิดว่าสินค้าใดเป็นเอกลักษณ์ประจำเมืองสาเกตนคร จงระบุและแสดงเหตุผลประกอบ

.....

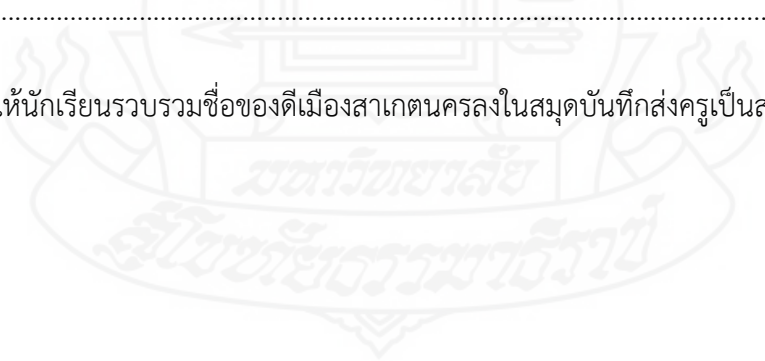
4. นักเรียนคิดว่าสินค้าใดในเมืองสาเกตนคร ที่ควรพัฒนาให้เป็นสินค้าเด่นประจำจังหวัดมากกว่าที่มีอยู่

.....

5. ข้อคิดที่ได้จากการอ่านเรื่องนี้เป็นอะไร จงระบุ

.....

ตอนที่ 2 ให้นักเรียนรวบรวมชื่อของดีเมืองสาเกตนครลงในสมุดบันทึกส่งครูเป็นสมุดบันทึกงาน

บทที่ 7

ภาษาถิ่น วัฒนธรรม และวรรณกรรมท้องถิ่น

ภาษาถิ่นในสาเกตนครส่วนใหญ่จะเป็นภาษาถิ่นไทยอีสาน จะแตกต่างกันบ้าง ตรงสำเนียงที่พูดออกเสียง สำเนียงการพูดในแต่ละพื้นที่จะแตกต่างกันบ้างแต่การสื่อภาษา ความหมายจะเหมือนกันจะมีแตกต่างกันบ้างตามสภาพพื้นที่ที่ติดกับต่างจังหวัดจะมีภาษาถิ่นภูไท ทางเขตชายแดนที่ติดต่อกับจังหวัดกาฬสินธุ์เป็นต้น วัฒนธรรมของผู้คนในสาเกตนครจะมีการดำเนินชีวิต ความเชื่อที่แตกต่างกันไปตามประเพณีความเชื่อในแต่ละท้องถิ่น ในหนังสือเล่มนี้จะกล่าวถึงกลุ่มคนในแต่ละท้องถิ่น ที่ใช้ภาษาถิ่นแตกต่างกันโดยแยกให้เห็น อย่างชัดเจนจากประเพณีความเชื่อและวัฒนธรรมการแต่งกายของชาวสาเกตนคร จาก ภาษาและวัฒนธรรมแต่ละท้องถิ่นด้วย

การแต่งกายในงานบุญประเพณีโดยใช้ผ้าประจำจังหวัด

1. ภาษาถิ่นและวัฒนธรรมของชนกลุ่มต่างๆ ในสาเกตนคร

ภาษาถิ่นและวัฒนธรรมการแต่งกายความเป็นอยู่ของชาวสาเกตนครที่รวบรวม ได้มีดังนี้

1.1 ภาษาถิ่นและวัฒนธรรมไทยอีสาน

ภาษาถิ่นไทยอีสานและวัฒนธรรมไทยอีสานจากการสำรวจของคุณัย วัฒนธรรมจังหวัดของสาเกตนคร พบว่ามีกลุ่มผู้ใช้ภาษาถิ่นที่เรียกว่ากลุ่มไทยอีสาน มีผู้ใช้

ภาษาถิ่นไทยอีสานอยู่เป็นจำนวนมากแทบจะเรียกได้ว่าพื้นที่ส่วนใหญ่ของสาเกตนคร ส่วนใหญ่จะอยู่ในเขต อำเภอเมือง อำเภอโพธิ์ทอง อำเภอหนองพอกบางส่วน อำเภอสุวรรณภูมิ อำเภอเสลภูมิ

ส่วนกลุ่มที่แสดงออกชัดเจนว่าเป็นกลุ่มวัฒนธรรมไทย อีสาน ในสาเกตนครจะพบกลุ่มไทยอีสาน ปรากฏชัดเจนด้านวัฒนธรรมการแต่งกายที่เป็นชาวอีสานโดยแท้จริง ที่ บ้านดอนสำราญ ตำบลยางคำ อำเภอโพธิ์ทราย บ้านเตย ตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ บ้านหวายหลิม อำเภอทุ่งเขาหลวง บ้านดงกลาง ตำบลดงกลาง อำเภอจตุรพักตรพิมาน

การแต่งกายแบบกลุ่มไทยอีสาน ที่ยังปรากฏในงานประเพณีของชาวสาเกตนคร

ภาษาถิ่นไทยอีสานกับกลุ่มภาษาถิ่นไทยลาวจะมีลักษณะคำและความหมายใกล้เคียงกันสามารถสื่อสารกันได้โดยไม่ต้องอธิบายความหมายแต่ที่แยกกลุ่มได้ชัดเจนมาจากสำเนียงการพูดค่อนข้างจะแตกต่าง การเปรียบเทียบภาษาอีสานกับความหมายในภาษาไทย

ตัวอย่างคำ ภาษาอีสาน	เมียบ้าน	หมายถึง	กลับบ้าน
	คิดฮอด	หมายถึง	คิดถึง
	ฮอดไส	หมายถึง	ถึงไหน
	ฮู้	หมายถึง	ไม่รู้
	ย่าง	หมายถึง	เดิน
	แล่นหัน	หมายถึง	วิ่งเร็ว
	ผู้ไต่	หมายถึง	ใคร

1.2 ภาษาภูไทและวัฒนธรรมชาวภูไท

ภาษาภูไทและวัฒนธรรมชาวภูไทจากการสำรวจของวัฒนธรรมสาเกตนคร พบว่า กลุ่มที่ใช้ภาษาถิ่นภูไทและมีวัฒนธรรมการแต่งกายที่ชัดเจนว่าเป็นภูไท พบที่บ้านบุงเลิศ ตำบลบุงเลิศ อำเภอมะยงดี กลุ่มนี้ยังมีวัฒนธรรมการใช้ภาษาเป็นภาษาถิ่นภูไท ส่วนใหญ่จะออกเสียงสระ เออ มีความเชื่อแบบกลุ่มภูไท มีวัฒนธรรมการแต่งกายที่ชัดเจนว่าเป็นกลุ่มภูไท

การแต่งกายแบบภูไท พบที่บ้านบุงเลิศ อำเภอมะยงดี

ตัวอย่าง คำภาษาภูไท เช่น	ไปสึเลอ	หมายถึง	ไปไหน
	เผอ	หมายถึง	ใคร
	ผ้อ	หมายถึง	พ่อ
	เมื้อ	หมายถึง	แม่
	เห้อ, เฮ้อ	หมายถึง	ให้
	เอาเซ้อ	หมายถึง	เอาใส่
	ลูกเม	หมายถึง	ลูกเมีย
	เก้อ	หมายถึง	เกลือ
	เจ้าละไปเผอ, เจ้าบะไปสึเลอ	หมายถึง	คุณจะไปไหน

1.3 ภาษาและวัฒนธรรมไทยส่วย

กลุ่มไทย-ส่วย ในสาเกตนครที่น่าสนใจ พบภาษาที่ใช้มักจะทำเสียงสำเนียง รัว ๆ และเร็ว คล้ายกลุ่มไทยเขมร และวัฒนธรรมการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ และชัดเจน พบที่ บ้านจวน ตำบลทุ่งกุลา อำเภอสวรรณภูมิ บ้านเตยหมู่ 5 หมู่ 12 ตำบลทุ่งกุลา อำเภอสวรรณภูมิ บ้านแลง บ้านแก บ้านสระแก้ว ตำบลสระแก้ว อำเภอมโนไพร

กลุ่มนี้จะมีเชื้อสายไทยส่วย เนื่องจากเป็นเมืองที่ติดต่อกับเขตจังหวัด สุรินทร์ที่ส่วนใหญ่มีการใช้ภาษาส่วยซึ่งเป็นภาษาถิ่นของชาวสุรินทร์

1.4 ภาษาถิ่นและวัฒนธรรมไทยเขมร

กลุ่มที่ใช้ภาษาถิ่นไทยเขมรจะมีเชื้อสายมาจากเขมรและอยู่ปะปนกับกลุ่ม ไทยลาว ลักษณะการออกเสียงสั้น ๆ และมีคำสระ เอียะ เช่นคำว่า ปะเตียะ หมายถึง กลับบ้าน ปัจจุบันคำที่ใช้จะมีความหมายเหมือนกันกับไทยลาว ต่างกันตรงสำเนียงเท่านั้น ที่พูด รัวและเร็ว และมีกออกเสียง ร ควบกกล้า กรินเช่า หมายถึง กินข้าว กลุ่มนี้อพยพมาจากอำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ พบมากที่บ้านตาหยวก บ้านสาหร่าย บ้านพันขัน บ้านสว่าง ตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ และที่บ้านแจ่มอารมณ์ ตำบลครั้งใหญ่ อำเภอเกษตรวิสัย

พบที่บ้านแจ่มอารมณ์เป็นหมู่บ้านที่มีกลุ่มเชื้อสายชาวเขมรและลาวปะปน กันมานาน โดยจะพบจากวัฒนธรรมการแต่งกายจากผ้าทอลายแบบชาวเขมรและแบบลาว สำหรับกลุ่มไทยลาวอพยพมาจากจังหวัดอุบลราชธานีแล้วไปอยู่บ้านไพรกะหลา อำเภอชุมพล จังหวัดสุรินทร์ก่อน แล้วจึงมาตั้งหลักแหล่งอยู่ที่บ้านแจ่มอารมณ์

การแต่งกายผู้ชายที่บ้านแจ่มอารมณ์ มีทั้งนุ่งโสร่ง นุ่งโจงกระเบนและ กางเกงขาก๊วย มีผ้าขาวม้าหรือสไบลายปลาชะโตะ สวมเสื้อผ่าอก ส่วนผู้หญิงนุ่งผ้าซิ่น เป็นผ้าซิ่นคั่นแบบผ้าซิ่นชาวลาว นอกจากนี้ยังมีผ้าซิ่นลายปล้องอ้อยซึ่งเป็นผ้าซิ่นที่ชาว ไทยเขมรนิยมทอ

ลักษณะการแต่งกายของชายของกลุ่ม
คนเชื้อสาย ไทย - เขมร

ที่บ้านตาหยวกเป็นกลุ่มเชื้อสายเขมรที่อพยพมาจากอำเภอท่าตูม จังหวัด สุรินทร์ มีการทอผ้าที่มีลายหมี่คั่น ที่ชาวเขมรเรียกว่า อันลูลุซิม ซึ่ง ซิม หมายถึงเสียมหรือ สยาม นั่นเอง การแต่งกายของกลุ่มคนเชื้อสายไทย – เขมร ที่หมู่บ้านตาหยวก ผู้ชายแต่ง กายแต่งกายคล้ายกับผู้ชายชาวอีสานถิ่นอื่น ๆ คือนุ่งโจงกระเบนไหมคูป(ไหมควบสองเส้น) ที่เรียกว่า สมปรดปรีอ สวมเสื้อนอกโจงกระเบน มีผ้าสไบพาดไหล่ ถ้าเป็นคนแก่จะพาด สไบจรดที่ทอด้วยไหมเส้นเล็ก ถ้าเป็นคนหนุ่มจะพาดสไบสไม นอกจากนี้ยังมีผ้าปุมที่ทอ ด้วยไหมมีการตกแต่งชายผ้าด้วยการสอดดิ้น มีการใช้ผ้าขาวม้าไหมที่ใช้เป็นผ้าอาบน้ำ เรียกว่า สไบงูดิก ผ้าที่ทอจากฝ้ายก็มีเช่นกัน

ผู้หญิงในหมู่บ้านตาหยวกจะนุ่งซิ่นไหม เรียกว่า สมปตสเรีย เวลานุ่งจะ นุ่งซ้อนกัน 2 – 3 ผืน เพราะผ้าซิ่นไหมที่ใช้เป็นผ้าซิ่นไหมที่ทอจากไหมเปลือกไน ที่บาง และเบา จึงต้องนุ่งผ้าซิ่นซ้อนกัน การทอลายมักทอเป็นลายตารางเล็กๆ มีการตกแต่งด้วย การสอดดิ้นทองด้วย ผ้าซิ่นที่ใช้ทอเป็นลายตารางนี้ มีทั้งผ้าละเบิก ผ้าอัมปรม ผ้าสะกูล ผ้าซิ่นลายริ้วเป็นลายประเพณีของกลุ่มไทยเขมร ส่วนผ้าซิ่นอีกชนิดหนึ่งเป็นผ้าซิ่นหมี่ โฮลหรือหมี่คั่น ผ้าหมี่โฮลนึ่งเปรย(หมี่ลายปล้องอ้อย) และผ้าอัมปะชวล หรือลายจะ ปะชวลซึ่งเป็นผ้าลายริ้วอีกแบบหนึ่ง ผู้หญิงจะสวมเสื้อผ่าหน้า คอตั้งเล็กน้อยแล้วห่มสไบทับ

การแต่งกายของกลุ่มไทยเขมร
พบที่บ้านโพนทัน อำเภอเกษตรวิสัย

ที่บ้านโพนทัน ตำบลคงครั้งใหญ่ อำเภอเกษตรวิสัย เป็นหมู่บ้านไทยเขมร อีกแห่งหนึ่งในเมือง สาเกตนคร ที่มีการทอผ้าแบบชาวไทยเขมร ผู้ชายใส่ผ้าโสร่งมีผ้าคาด ไหล่หรือสไบจรด ส่วนผู้หญิงนุ่งซิ่นโฮลนึ่งเปรย หรือหมี่ปล้องอ้อย หรือผ้าลายตารางลาย ไตลายหนึ่ง เช่น ผ้าอัมปรม ผ้าสะกูล ผ้าโฮล และผ้าอัมปะชวล

1.5 ภาษาถิ่นและวัฒนธรรมการแต่งกายไทยลาว

กลุ่มไทยลาว เป็นกลุ่มที่มีวัฒนธรรมทางด้านภาษาและการแต่งกาย มีเชื้อสายจากลาว การใช้ภาษาส่วนใหญ่คำที่ใช้จะคล้ายกับไทยอีสานต่างกันตรงสำเนียงที่ออกห้วน ๆ สั้น ๆ พูดเร็ว พบที่บ้านตาหยวก ตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ ลักษณะการแต่งกายผู้ชายจะนุ่งผ้าโจงกระเบนที่ทอมาจากผ้าไหม ส่วนผู้หญิงนุ่งผ้ามัดหมี่ขอและหมี่คั้นที่บ้านสังข์น้อย ตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ เป็นหมู่บ้านที่ทอผ้าไหม ทั้งผ้าซิด ผ้าสไบ ผ้าคลุมไหล่ ส่วนผ้าฝ้ายใช้ทอเป็นผ้าขาวม้า ปัจจุบันได้รับการสนับสนุนจากกรมการพัฒนาอุตสาหกรรมให้ทอผ้าแบบใหม่ ๆ ใช้ทำผ้ารองจาน กระเป๋าและย่าม การย้อมผ้าใช้วัสดุจากธรรมชาติ เช่น ผาง ครั่ง แก่นขนุน เปลือกยูคาลิปตัส เป็นต้น การแต่งกายผู้ชายนุ่งโสร่งไหม คาดผ้าขาวม้าตาตาราง พาดคลุมไหล่ทอซิดเป็นลาย ผู้หญิงนุ่งผ้าซิ่นมัดหมี่ หรือซิ่นคั้นฝ้าย

ตัวอย่าง คำภาษา ลาว	ไต่ข้าว	หมายถึง	ไต่สะพาน
	บ่วง	หมายถึง	ทัพพี หรือช้อน
	ผักบัว	หมายถึง	ต้นหอม
	ชะน้อย	หมายถึง	ข้าพเจ้า ฉันทัน
	โดย	หมายถึง	คะ ครับ
	เอ้อย	หมายถึง	พี่สาว
	ท้าว	หมายถึง	คำนำหน้าผู้ชาย เช่น นาย
	ละอ่อน	หมายถึง	เด็กเล็ก

การแต่งกายแบบไทยลาว ที่บ้านสังข์น้อย
ตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ

2. วรรณกรรมท้องถิ่น

วรรณกรรมท้องถิ่นที่พบในสาเกตนครที่พอจะรวบรวมข้อมูลจากผู้รู้ ที่เป็นชาวสาเกตนครทั้งยังมีใช้ในปัจจุบันและที่กำลังจะถูกเปลี่ยนแปลงในรูปแบบอื่น ที่พอจะเป็นข้อมูลให้ได้อ่านในหนังสือเล่มนี้ มีดังนี้

2.1 ผญา

ผญา เป็นวรรณกรรมท้องถิ่นของชาวอีสานมีอยู่ทั่วไป ผญา ที่เป็นตำนานของชาวอีสานส่วนใหญ่มาจากคำสอนของคณโบริช จากความเชื่อทางพุทธศาสนา ที่ลูกหลานจะต้องเคารพคำสั่งสอนของบิดามารดา ผญาอีกอย่างหนึ่งก็คือใช้เกี่ยวพาราสิระหว่างหนุ่มสาว ปัจจุบันผญาจะเป็นการแต่งคำที่สัมผัสคล้องจองกันเป็นสำนวนชาวอีสาน คล้ายการแต่งกลอนในภาษาไทย ในสาเกตนคร จะพบเห็นคำผญา จากแผ่นป้ายคำสอนตามวัดวาอาราม การกล่าวต้อนรับแขก เป็นภาษาอีสาน การแต่งคำไว้อาลัยในงานศพ

คุณยายทองดี รัตนวงศ์ อายุ 87 ปี
ผู้ให้ความรู้เรื่องคำผญา

ป้ายคำผญาพบที่วัดเหนือ

ตัวอย่าง ญาคำสอน ญาภาษิต ที่ให้คติสอนใจใช้สอนลูกหลาน มีดังนี้

คำญาที่เป็นคำสอน	ความหมาย
คั้นเจ้าได้ซี่ข้างกึ่งห่มเป็นพะยา อย่าสลิ้ม คนทุกผู้ควยคอนก้า”	ถ้าได้เป็นใหญ่เป็นโตแล้วอย่าลืมคนจนที่ เคยเป็นเพื่อนกัน
“เข้าเต็มเล้าเว้าหยังกะคือ เงินเต็มมือเว้า หยังกะได้”	คนที่มีเงินทองพุดให้คนเชื่อถือได้
“เชื้อชาติแั้งหมั้นสาบกันเอง ปุสอนปูให้ หย่างตรงจั่งได้สืทำได้”	คนที่มีความรู้เท่ากันจะสอนความรู้กันยอม ไม่ได้ผล
“ความตายนี้แขวนคอทุกบาดหย่าง ใผ่กะ แขวนอ้อนต้อนเสมอตำดั่งเดียว	ความตายติดตามเป็นเงาทุกก้าวทุกคน เท่ากัน
“ ทุกข์บมีเสื่อผ้า ผาเฮือนเพกะ พออยู่ ทุกข์บมีเข้าอยู่ห้องนอนลื้ออยู่บ่เป็น	ทุกข์ไม่มีเสื่อผ้าไม่มีบ้านใส่สามารถทนได้ แต่ถ้าไม่มีข้าวกินเราจะทนอยู่ไม่ได้
“ อัจจรรยี้ใจกึ่ง สิกุมกินปลาใหญ่ อัจจรรยี้ไก่อักใจัน กินน้ำเงี้ยวบ่เป็น”	ความอัจฉรรยี้ที่กึ่งจะพยายามกินปลาใหญ่ ไก่อัดน้ำแต่ปีสภาวะไม่เป็น
“ อัจจรรยี้ใจแ่ง หางยาวกะบ่ได้ฮองนั้ง บาดกระต่ายหางก้อม ก้อม สะมาได้นั้ง เต็ง”	เปรียบเทียบความอัจฉรรยี้ที่จระเข้มีหาง แต่ใช้รองนั้งไม่ได้ กระต่ายหางสั้นๆแต่ สามารถรองนั้งได้
ทั้งหลายเฟิ่นแพงซิ่น ปุปลายามอิตอยาก ความปากเว้าบ่ได้ซื่อ แพงไว้เฮ็ดอียัง”	เปรียบเทียบว่าคนเราควรจะประหยัดเรื่อง อาหารยามทุกข์ยากหาซื้อไม่ได้ แต่กลับ ประหยัดคำพุดที่ไม่ได้ซื้อ
ตีเจ็บแล้วแสนลือออยกะปานด่า แมนว่า เว้าจ้อย จ้อย กะปานไม้แตกตา”	ตีเจ็บแล้วจะปลอบอย่างไรก็ไม่หายโกรธ พุดปลอบอย่างไรก็ยังเจ็บใจอยู่

2.2 หมอลำ

หมอลำ ที่พอจะหาข้อมูลได้ เป็นคำประพันธ์ชนิดหนึ่งของชาวอีสาน ที่เรียกว่า กลอนลำ ซึ่งแยกประเภทการลำเป็น ลำเรื่องต่อกลอนที่ต้องแสดงเป็นคณะใหญ่ ๆ มีตัวแสดงครบตามเนื้อเรื่อง ผู้ที่ได้แสดงลีลาการลำคือตัวเอกของเรื่องที่มีบทบาทสำคัญในเรื่อง การแต่งกลอนลำต้องแต่งเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับวรรณคดีไทย นิทานพื้นบ้าน ลักษณะการแต่งกลอนลำจะผูกเป็นเรื่องราวให้ผู้แสดงหมอลำ ได้ดำเนินเรื่องราวตามกลอนลำ คล้าย ๆ กลอนบทละครในภาษาไทย

การแสดงหมอลำกลอน

หมอลำอีกประเภทหนึ่งคือลำกลอน หมอลำประเภทนี้ไม่ต้องใช้ตัวแสดง
 แค่มีหมอลำที่เป็นชายหนึ่ง หญิงไม่มีเวทีที่ใหญ่โต จัดเป็นเวทีเล็กที่ใช้เฉพาะหมอลำชาย –
 หญิง ส่วนดนตรีก็ใช้แคนอย่างเดียว นักดนตรีเรียกว่า หมอแคน การลำชนิดนี้เป็นการใช้
 กลอนลำในการตอบโต้ระหว่างชายหญิง หมอลำชายหญิงจะต้องใช้ไหวพริบกกลอนลำตอบ
 โต้กันอย่างสนุกสนาน

การแสดงลำกลอนในงานมหรสพต่าง ๆ เจ้าภาพงานจะเป็นผู้ค้นหาหมอลำ
 ลำเองว่าจะเลือกหมอฝ่ายชายผู้ใด หมอลำฝ่ายหญิงผู้ใด ที่ลำเก่งๆ สามารถแก้กลอนลำ
 และมีเสียงไพเราะภาษาอีสานเรียกว่า ลำม่วน

ตัวอย่างกลอนลำ ของ ฉวีวรรณ ดำเนิน ที่เรียกว่า ลำลา มักจะขึ้นต้นด้วยคำโอ
 “โอละนอ ฟ้าเอ๋ยฟ้าฮ้องฮ่วนคั่นไผอยากม่วนให้เจ้าป่าเมียมา คั่นป่าเมียมาแล้ว
 ฉวีวรรณ บให้แต่ง ถึงยามแลงน้องสืออ ออมอ้อยออยอ้ายเข้าบ่อนนอน อวสานสุดสิ้น
 การลำสิได้จาก พาก พ่อแม่พี่น้องลุงป้าคุณ สู้คน นาฬิกาตีห้า ถึงเวลาแจ้สว่าง ท้องฟ้า
 สาง ไก่กะโจ๊ก โจ๊ก จัน โต้นตุ้มเขี่ยขี้ดิน ผักตำนินกะพวมเลี่ยม แสงทองใกล้สี่สอง เด็ก
 น้อยนอนจ่องง่องให้ปลุกน้องกะเกี้ยเมีย ปูกันสาเด้อหล่า วันดีสี่สว่าง ให้ลูกหาอม
 ต้ม ของควารพร้อมกะพ่องหวาน หลานขอลาเด้อ ฉวีลาไปก่อน ยามตะเวนลอน ๆ สิไป
 ยืนที่ลีเอามีอี่ใส่ฝูได้ ฉวีมาเสียใจตั้งแต่บ้านห่างบ้าน คนที่ตำบล ช่างบ่วนเวียนมาอยู่
 นำกันพี่ อันฉวีวรรณนี้บ่อยากไกลพากห่าง แต่หลานรอบได้งานหน้าหากจนมา ปี
 หน้าพุ่นสิคั้งอวยมาหา ขอให้สัททาเฮ็ด แต่งบุญหนุนไว้ คั่นลุงไปหาหล่า หลานสิมาให้
 ก่อน สิมาโอฉลองให้ค่าบ่แพง มีอนี้สัททาเจ้าทำบุญแจกจ่ายตาวันสายสองแจ้มาแล้วสิ
 ห่างหนี บ่อยากพลัดพรากเว้น เวรหันจองจำไป บ่อยากไกลสายคอกแม่เวรหากมาเว้น
 มั่นหากเป็นไปแล้ว เวลาหากมาไล่ ขอลาพ่อแม่พี่น้อง ลาท่านผู้ฟัง”

ฉวีวรรณ ดำเนิน ผู้เชี่ยวชาญด้านหมอลำ

2.3 บทเชิงบั้งไฟ

บุญบั้งไฟในสาเกตนครยังเป็นประเพณีที่จัดกันทั่วไปเกือบทุกหมู่บ้าน เพราะเป็นประเพณีที่ชาวเมืองสาเกตเชื่อเป็นบุญบูชาพญาแถน เพื่อให้ฝนตกต้องตามฤดูกาลหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าบุญเดือนหก ในหนังสือเล่มนี้จะกล่าวถึงการเชิงบั้งไฟ หรือ บทเชิงบั้งไฟ ที่เป็นการแต่งขึ้นมาจากคนเฒ่าคนแก่ เพื่อบูชาแถน หรือบางทีเป็นการเล่าเรื่องราวตำนานผาแดงนางไอ่ ซึ่งยกมาเป็นตัวอย่างการเชิงบั้งไฟที่เป็นบทบุชชากลอง พอสังเขปดังนี้

ตัวอย่างบทเชิงบั้งไฟ ในการแห่ขบวนบั้งไฟ

“โอมพุทโธ นะโมเป็นเจ้า ข่อยสิว่าเรื่องเก่าโบราณ เป็นตำนานผาแดงนางไอ่ มีผู้ใหญ่ คือพะยาขอม เพ็นเป็นจอมกะษัตริย์เมืองนี้ เพ็นกล่าวชี้ ให้แข่งบั้งไฟ เผื่อเอาใจแถนอยู่ เท็งฟ้า ให้เพ็นพาฝนท่าใหญ่ใหญ่ ตกมาใส่ข้าวปลาพวกเฮา เลยจัดเอาบุญบั้งไฟใหญ่ ไผมีใจอยากเข้าแข่งขัน มาประชันจุดบั้งไฟใหญ่ ประกาศให้รู้ทั่วแผ่นดิน หูได้ยินถึง เมืองนาคเพ็น”

บทเชิงบั้งไฟที่ยกมานี้เป็นบทเชิงบั้งไฟที่ใช้ในประเพณีแห่บั้งไฟ แต่งถ้ากรณีเชิงขอกินเหล้าหรือขอสิ่งของที่ตัวเองต้องการจะมีบทเชิงต่างจากเชิงในขบวนแห่บั้งไฟ เรียกว่าเชิงขอกินเหล้า เชิงขอขนมแม่ค้ำ

การแต่งกายสำหรับคนเซ็งบั้งไฟในประเพณีบุญบั้งไฟ
ของชาวสาเกตนคร

2.4 บทสุดท้าย

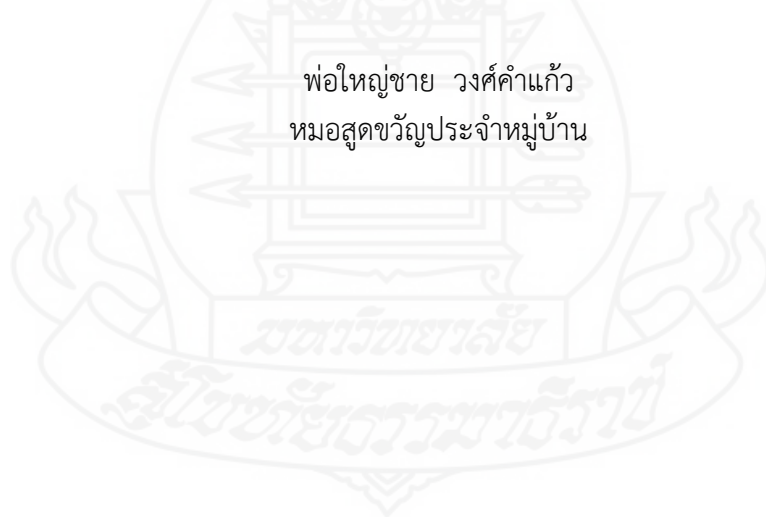
บทสุดท้ายเป็นบทสวดที่ใช้ในการทำพิธีบายศรี เรื่องตามภาษาอีสานว่า บทสุดท้าย คำขึ้นต้นจะใช้คล้ายกันโดยบูชาเทวดาก่อนแล้วค่อยแต่งตามพิธีต่าง ๆ เช่น งานแต่งงาน งานทำพิธีสู่ขวัญนาค งานสู่ขวัญเพื่อเป็นสิริมงคล โดยมีตัวอย่างบทสวดดังนี้

ศรีศรีสิทธิพระพร บวรแวนวิเศษ วันนี้เป็นวันดี ขวัญหัวเจ้าหนี่จ๊กเข้ามาสู่ มาอยู่เนื่อ
อุ้นคิงควร สามสิบขวัญเจ้าไปอยู่ดอมเสื่อคีนมา ขวัญหนึ่งฝีบอบเชื้อเอาคีนมา ขวัญ
เกศาเกษเกล้าคีนมา ขวัญหุต้าไปดอมนาคคีนมา ขวัญคิ้วปากไปอยู่ดอมแถนคีนมา
ขวัญหุต้าไปอยู่ดอมแลนในช่งคีนมา ขวัญไปอยู่แหงหุงดอมฝีกะให้คีนมา ขวัญไปอยู่ใน
ม่งสองตางกะให้คีนมา ขวัญหัวไปอยู่ภูเถื่อนข้างกะให้คีนมา ขวัญหัวไปอยู่ดอมเงือก
สองหางกะให้คีนมา ขวัญเจ้าไปอยู่ดอมหม่นางฝี่ ก็ให้มาวันนี้ มาเยอขวัญเอย มาพะลัน
อย่าซ่า คันเจ้ามาฮอดแล้วจงให้อยู่สวัสดิ มีสีใสบ่เศร้า ทรายบเท่าห้าพันพระวัสสา ก็เข้า
เทอญ ว่ามาเยอขวัญเอย

ที่ยกมานี้เป็นบทเรียกขวัญแบบย่อ ๆ จริง ๆ แล้ว บทสูตขวัญจะมีหลายรูปแบบแล้วแต่จุดประสงค์ของผู้ที่ทำพิธีบางทีเป็นการเรียกขวัญเจ้าของบ้าน ในกรณีขึ้นบ้านใหม่ บางทีสูตขวัญคู่บ่าวสาวที่แต่งงานบทสูตขวัญที่พูดแตกต่างกันไปตามพิธีที่เจ้าภาพต้องการ

พ่อใหญ่ชาย วงศ์คำแก้ว
หมอสูดขวัญประจำหมู่บ้าน

กิจกรรมท้ายบทที่ 7

คำชี้แจง : หลังจากอ่านหนังสือเรื่อง สาเกตนคร ให้นักเรียนทำกิจกรรมต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ตอบคำถามจากเรื่องราวที่อ่านพร้อมให้เหตุผลประกอบ

1. นักเรียนคิดว่าภาษาถิ่นของชาวเมืองสาเกตนคร มีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

.....

.....

2. นักเรียนคิดว่าเราควร มีการอนุรักษ์การใช้ภาษาถิ่นในแต่ละท้องถิ่นหรือไม่อย่างไร

.....

.....

3. นักเรียนคิดว่าควรมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นอย่างไร จงอธิบาย

.....

.....

4. นักเรียนชอบวรรณกรรมท้องถิ่นในเมืองสาเกตนคร เรื่องใดมากที่สุด เพราะเหตุใด

.....

.....

5. นักเรียนเคยพบเห็นการพูดภาษาถิ่นในเมืองสาเกตนคร ที่มีลักษณะแตกต่างจากนักเรียนหรือไม่ ถ้าเคยพบเห็นนักเรียนคิดว่าเป็นการใช้ภาษาถิ่นลักษณะใด จงยกตัวอย่างประกอบ

.....

.....

ตอนที่ 2 ให้นักเรียนไปรวบรวมวรรณกรรมท้องถิ่นในหมู่บ้านของนักเรียนจากผู้รู้นำมาเสนอในชั่วโมงต่อไป

บทที่ 3

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องสาเกตนคร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนบ้านสว่าง จังหวัดร้อยเอ็ด สรุปผลได้ดังนี้

1. สรุปผลการศึกษา

1.1 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.1.1 เพื่อสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง สาเกตนคร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนบ้านสว่าง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

1.1.2 เพื่อตรวจสอบคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง สาเกตนคร ที่สร้างขึ้น

1.2 ขอบเขตของการศึกษา

1.2.1 หนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง สาเกตนคร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนบ้านสว่าง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นหนังสือที่มีเนื้อหาประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับเมืองสาเกตนครหรือจังหวัดร้อยเอ็ดในปัจจุบัน ซึ่งได้รวบรวมความเป็นมาของเมืองสาเกตนครจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่น รวม 7 เรื่อง ซึ่งนักเรียนสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ แต่ละเรื่องมีบทบาท กิจกรรมท้ายบท และมีภาพประกอบ

1.2.2 การตรวจสอบคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้น ตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน เป็นบุคคลที่มีความรู้ด้านภาษาไทย ด้านการอ่านเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม และด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ตรวจสอบและประเมินคุณภาพหนังสือโดยใช้แบบประเมินเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) แล้วนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข นำหนังสือที่ได้รับการปรับปรุงแล้วให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนบ้านสว่าง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 10 คน ประเมินโดยใช้แบบสอบถามมาตราประมาณค่า

1.3 การสร้างและการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม

ผู้ศึกษาได้วางแผนในการสร้างหนังสือ 2 ขั้นตอนดังนี้

1.3.1 กำหนดลักษณะหนังสือ ผู้ศึกษาได้กำหนดลักษณะหนังสืออ่านเพิ่มเติมคือเป็นหนังสือสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งมีอายุระหว่าง 12 – 15 ปี แหล่งที่มาของเรื่องคือสภาพทั่วไปของจังหวัดร้อยเอ็ด โดยการแบ่งเนื้อหาออกเป็น 7 บท ดังนี้ บทที่ 1 ความเป็นมาของสาเกตนคร บทที่ 2 สาเกตนครในปัจจุบัน บทที่ 3 แหล่งศึกษาทางโบราณคดีของสาเกตนคร บทที่ 4 ประเพณี และพิธีกรรม บทที่ 5 แหล่งท่องเที่ยวในสาเกตนคร บทที่ 6 ของดีในสาเกตนคร บทที่ 7 ภาษา วัฒนธรรม และวรรณกรรมท้องถิ่น แต่ละบทมีรูปภาพคำอธิบายรูปภาพเนื้อหา และมีกิจกรรมท้ายบท บางบทที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรม ประเพณี จะมีการยกตัวอย่างคำภาษาล้านนาใช้ประกอบโดยเฉพาะ

ภาษาถิ่นอีสาน มีการบูรณาการทักษะการใช้ภาษาให้สอดคล้องกับตัวชีวิตในวิชาภาษาไทยของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1.3.2 การสร้างและการพัฒนาหนังสือ การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม มีขั้นตอนดังนี้คือ ขั้นตอนการสร้างหนังสือ ขั้นตอนปรับปรุงคุณภาพหนังสือโดยอาศัยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและขั้นตอนการตรวจคุณภาพหนังสือ โดยนำหนังสือที่ปรับปรุงแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินอีกครั้ง โดยดำเนินการดังนี้

- 1) ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้นแล้ววิเคราะห์ความสอดคล้องของมาตรฐานการเรียนรู้เนื้อหาหนังสือ กิจกรรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับวัยของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
- 2) ศึกษาเอกสารตำรา แนวทางการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม
- 3) ศึกษาประวัติความเป็นมา สภาพทั่ว ๆ ไปของจังหวัดร้อยเอ็ด ในชื่อของสาเกตนคร โดยศึกษาจาก เอกสาร ตำรา ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสาเกตนคร จากหนังสือ นำมาเป็นแนวทางในการสร้างหนังสือ
- 4) กำหนดชื่อเรื่องให้สอดคล้องกับเนื้อหา
- 5) กำหนดโครงสร้างของหนังสือ โดยนำผลการศึกษาค้นคว้าและกรอบแนวคิดมาเป็นแนวทางในการกำหนดวัตถุประสงค์
- 6) เรียบเรียงเนื้อหาที่ได้จากการศึกษา จากตำรา และเอกสารต่าง ๆ เพื่อเขียนหนังสือในแนวสารคดีเชิงความรู้
- 7) จัดพิมพ์เป็นรูปเล่มขนาดหนังสือ 18.5 x 26 เซนติเมตร ซึ่งเป็นขนาดที่เหมาะสม โดยมีภาพประกอบ และกิจกรรมท้ายบทที่บูรณาการทักษะทางภาษาเพื่อฝึกให้นักเรียนรู้จักคิดวิเคราะห์
- 8) สร้างแบบประเมินคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม 2 ชุด ชุดที่ 1 เป็นแบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องสำหรับผู้เชี่ยวชาญ ชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นสำหรับนักเรียน
- 9) นำหนังสืออ่านเพิ่มเติมเสนอผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความชำนาญด้านการสอนภาษาไทย จำนวน 3 คน พิจารณาประเมินคุณภาพหนังสือ พร้อมให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงหนังสือ
- 10) นำหนังสือมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คน แล้วนำไปทดลองให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนบ้านสว่าง จำนวน 10 คน อ่านและสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม
- 11) จัดทำรายงานสรุปผลการจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง สาเกตนคร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนบ้านสว่าง จังหวัดร้อยเอ็ด

1.4 สรุปผลการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม

1.4.1 ลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติม คือหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งมีอายุระหว่าง 12 – 15 ปี แหล่งที่มาของเรื่องคือ ประวัติความเป็นมาของสาเกตนคร ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และสภาพทั่ว ๆ ไปของจังหวัด

ร้อยเอ็ด โดยแบ่งเนื้อหา ออกเป็น 7 บท ดังนี้ บทที่ 1 ความเป็นมาของสาเกตนคร บทที่ 2 สาเกตนคร ในปัจจุบัน บทที่ 3 แหล่งศึกษาทางโบราณคดีของสาเกตนคร บทที่ 4 ประเพณีและพิธีกรรม บทที่ 5 แหล่งท่องเที่ยวในสาเกตนคร บทที่ 6 ของดีในสาเกตนคร บทที่ 7 ภาษา วัฒนธรรมและ วรรณกรรมท้องถิ่น แต่ละบทมีรูปภาพคำอธิบายรูปภาพเนื้อหา และมีกิจกรรมท้ายบท บางบทที่เป็น เรื่องเกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรม ประเพณี จะมีการยกตัวอย่างคำภาษาถิ่นมาใช้ประกอบโดยเฉพาะ ภาษาถิ่นอีสาน มีการบูรณาการทักษะการใช้ภาษาให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดในวิชาภาษาไทยของชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 แนวการเขียนเป็นแบบ สารคดีรูปเล่มหนังสือใช้รูปเล่มมาตรฐานทั่วไปขนาด 18.5 × 26 เซนติเมตร

1.4.2 ผลการตรวจคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม

1) การตรวจหนังสือโดยผู้เชี่ยวชาญ

ผลการตรวจคุณภาพหนังสือโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน โดยใช้แบบ ประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ที่ระดับ 1.00 ซึ่งมีรายการประเมิน 5 ด้านดังนี้

- (1) ด้านการจัดทำรูปเล่มในภาพรวม
- (2) ด้านเนื้อหา
- (3) ด้านการใช้ภาษา
- (4) ด้านภาพประกอบ
- (5) ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ

2) การตรวจคุณภาพหนังสือโดยนักเรียน

การตรวจคุณภาพหนังสือโดยนักเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน ประเมิน โดยใช้แบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า โดยมีคุณภาพรวมทุกด้านมีความเหมาะสมมากที่สุดมี รายการ 5 ด้านดังนี้

- (1) ด้านการจัดทำรูปเล่มในภาพรวม
- (2) ด้านเนื้อหา
- (3) ด้านการใช้ภาษา
- (4) ด้านภาพประกอบ
- (5) ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ

2. การอภิปรายผล

ผลการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง สาเกตนคร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนบ้านสว่าง จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและนักเรียน ได้เห็นว่า หนังสือมีความเหมาะสมมาก โดยแสดงความคิดเห็นดังนี้

2.1 ด้านการจัดรูปเล่มและการพิมพ์

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าในด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์ การออกแบบปก หนังสือสวยงามน่าสนใจมีความเหมาะสมโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ระดับ 1.00 ความคิดเห็น ดังกล่าวสอดคล้องกับนักเรียนที่มีความคิดเห็นว่าการออกแบบปกหนังสือสวยงามน่าสนใจ ว่ามีความ

เหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$) สอดคล้องกับความเห็นของ จินตนา ไบกาชุยี (2536, น. 204) หน้าปกเป็นหัวใจของเรื่อง เป็นสิ่งแรกที่ชักจูงให้ผู้อ่านอยากอ่าน อยากเปิดหนังสือดูภายใน จึงควรออกแบบให้หน้าปกมีสีสันสะดุดตาโดยดึงหัวใจของเรื่องออกมา หรือนำตอนใดตอนหนึ่งของเนื้อเรื่องที่ น่าสนใจ เร้าใจให้อยากเปิดดูภายใน เน้นความสะดุดตา อ่านง่าย ดูแปลก มีชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงชนิดและขนาดตัวอักษรของข้อความบนปกด้วย

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าขนาดตัวอักษรเหมาะสมกับวัยโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ระดับ 1.00 สอดคล้องกับความเห็นของนักเรียนว่าขนาดตัวอักษรเหมาะสมกับวัยมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$) สอดคล้องกับความเห็นของ จินตนา ไบกาชุยี (2542, น. 17) ตัวอักษรควรเลือกขนาดตัวอักษรที่อ่านง่าย ขึ้นอยู่กับปริมาณของเนื้อเรื่อง ความยาวของเรื่อง รูปเล่มหนังสือและวัยของผู้อ่าน

2.2 ด้านเนื้อหา

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าในด้านเนื้อหา การแบ่งเนื้อหาแต่ละบทมีความเหมาะสมโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ระดับ 1.00 ความเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับนักเรียนที่มีความเห็นว่า การแบ่งเนื้อหาแต่ละบทมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$) ความเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับ เจตจิต คุชฤทธิ์ (2554, น. 134) กล่าวว่าด้านเนื้อหา หากพิจารณาหนังสือสำหรับเด็กควรมีเนื้อหาที่ตรงกับความ ต้องการและความสนใจของเด็กไม่ควรจะยาวเกินไป

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า เนื้อหาของหนังสือให้ความรู้เกี่ยวกับความเป็นมาของท้องถิ่นที่มีความเหมาะสมโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ระดับ 1.00 ความเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับนักเรียนที่มีความเห็นว่าเนื้อหาของหนังสือให้ความรู้เกี่ยวกับความเป็นมาของท้องถิ่นมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$) ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ จินตนา ไบกาชุยี (2542, น. 134) ให้ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติมว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวนักเรียน เป็นเรื่องทีก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นตนเองและส่งผลให้ช่วยกันอนุรักษ์ท้องถิ่นได้อีกด้วย

2.3 ด้านการใช้ภาษา

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าในด้านการใช้ภาษา การใช้ภาษามีความชัดเจน เข้าใจง่ายมีความเหมาะสมโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ระดับ 1.00 ความเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับนักเรียนที่มีความเห็นว่าการใช้ภาษามีความชัดเจนเข้าใจง่าย ว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$) ซึ่งสอดคล้องกับความเห็น ของสมพร จารุณี (2538, น. 23-28) กล่าวว่าการใช้ภาษา ถูกต้องชัดเจน สละสลวยเข้าใจง่ายและการอธิบายกะทัดรัดไม่วกวน

2.4 ด้านภาพประกอบ

ในด้านภาพประกอบผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า ภาพประกอบมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง มีความเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ในระดับ 1.00 ความเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับนักเรียนที่มีความเห็นว่าการประกอบมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่องภาพประกอบช่วยให้เข้าใจเนื้อเรื่องดีขึ้นว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$) ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ เจตจิต คุชฤทธิ์ (2554, น. 162) ได้กล่าวไว้ว่า ภาพประกอบเป็นหัวใจสำคัญ เป็นสิ่งดึงดูดความสนใจเด็ก โดยปกตินี้หนังสือสำหรับเด็กมักมีภาพประกอบที่สวยงาม สีสันสดใสสามารถอธิบายเรื่องได้ และ ถวัลย์ มาศจรัส (2535,

น. 79-80) กล่าวไว้ว่าภาพประกอบควรมีลักษณะเสริมเนื้อหาให้เด่นชัดยิ่งขึ้น ช่วยดึงดูดความสนใจและช่วยเสริมสร้างจินตนาการ

2.5 ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ

ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ หนังสือเล่มนี้ช่วยให้รักภาคภูมิใจในเมืองสาเกตนครโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ระดับ 1.00 ความคิดเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับความคิดเห็นของนักเรียน หนังสือนี้ช่วยให้รักภาคภูมิใจในเมืองสาเกตนครซึ่งมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$) สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560, น. 29) ได้กล่าวถึงวรรณกรรมเป็นกระจุกเงาที่สะท้อนภาพทางสังคมและวิถีคิดของคนในสังคมและยังเป็นดัชนีชี้แนวของกระบวนการทางวัฒนธรรม ตลอดจนเสนอให้เห็นการยึดถือคุณค่าต่าง ๆ ของคนในสังคมแต่ละยุคสมัย

ผู้เชี่ยวชาญหนังสือช่วยให้เกิดการส่งเสริมให้อนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของเมืองสาเกตนครโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ระดับ 1.00 ความคิดเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับความคิดเห็นของนักเรียนหนังสือช่วยให้เกิดการส่งเสริมให้อนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของเมืองสาเกตนครเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$) สอดคล้องกับ จินตนา ไบกาซูยี (2534, น. 50) กล่าวถึงรายงานการสำรวจความต้องการหนังสืออ่านเพิ่มเติมของท้องถิ่นภาคเหนือ ระบุว่าในท้องถิ่นดังกล่าวไม่มีหนังสือที่เกี่ยวกับ เหตุการณ์สำคัญในท้องถิ่น นาฏศิลป์พื้นเมือง ดนตรีและจิตรกรรมพื้นเมือง การประดิษฐ์เศษวัสดุหรือวัสดุที่หาง่ายในท้องถิ่นเป็นของที่ระลึก

ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าหนังสือช่วยให้รู้จักแหล่งท่องเที่ยวและของดีเมืองสาเกตนครมากขึ้นโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ระดับ 1.00 ความคิดเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับความคิดเห็นของนักเรียนหนังสือช่วยให้รู้จักแหล่งท่องเที่ยวและของดีเมืองสาเกตนครเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$) สอดคล้องกับ จินตนา ไบกาซูยี (2534, น. 50) ที่กล่าวถึงสภาพท้องถิ่นว่า เนื้อเรื่องที่น่าสนใจมาจากท้องถิ่นยังอาจนำเที่ยวจังหวัดหรือท้องถิ่นที่ตนอยู่เป็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ท้องถิ่นได้รู้จัก

ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าหนังสือช่วยให้นักเรียนนำความคิดไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ระดับ 1.00 ความคิดเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับความคิดเห็นของนักเรียนหนังสือส่งเสริมให้นักเรียนนำความคิดไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$) จินตนา ไบกาซูยี (2542, น. 8) ที่กล่าวถึงประโยชน์ในการเขียนหนังสือสำหรับเด็ก ช่วยให้เด็กรู้จักเลือกหนังสือ อ่านหนังสือเป็น อ่านหนังสือเก่ง

ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าหนังสือช่วยให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ระดับ 1.00 ความคิดเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับความคิดเห็นของนักเรียนหนังสือช่วยให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$) สอดคล้องกับความคิดเห็นของเจตต์ คชฤทธิ์ (2554, น. 134) กล่าวไว้ว่า เนื้อหาที่ตื้นจะช่วยให้เด็กมีการพัฒนาการและความคิดที่สร้างสรรค์มีความรู้ความเข้าใจในการใช้ชีวิตร่วมกับคนอื่น

สรุปได้ว่าการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง สาเกตนครมีความเหมาะสมมากที่สุด เนื่องจากเป็นเรื่องราวที่ใกล้ตัวนักเรียนที่ควรได้รับการส่งเสริมให้เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่มีคุณค่าควรแก่การส่งเสริมลักษณะนิสัยรักการอ่าน

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการสร้างหนังสือครั้งต่อไป

3.1.1 ครูควรรวบรวมข้อมูลด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นของนักเรียน วิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องที่เกี่ยวกับท้องถิ่นของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเกิดความรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง

3.1.2 ควรมีการส่งเสริมการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมในลักษณะอื่น ที่ทันสมัย เช่น หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนรักการอ่านมากขึ้น

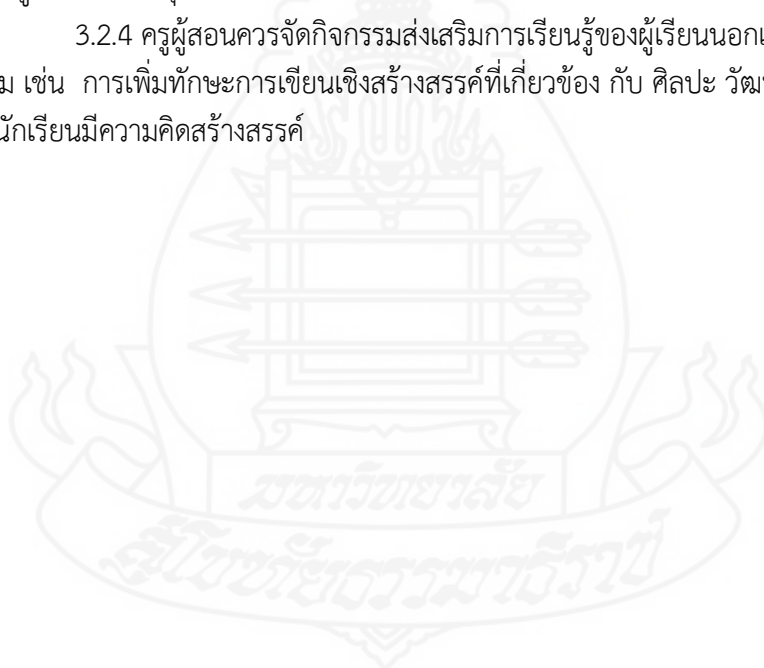
3.2 ข้อเสนอแนะในการนำหนังสือไปใช้

3.2.1 ครูควรทำความเข้าใจวัตถุประสงค์และเนื้อหาของหนังสือให้เข้าใจชัดเจนเพื่อให้สามารถแนะนำผู้เรียนให้ใช้หนังสือได้อย่างถูกต้อง

3.2.2 การใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมเล่มนี้ ผู้เรียนต้องมีความสามารถในการอ่านเขียนภาษาไทยอย่างน้อยในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

3.2.3 ครูผู้สอนควรเน้นเรื่องทำกิจกรรมท้ายบทตามที่ระบุไว้ เพื่อตรวจสอบความรู้เบื้องต้นของผู้เรียนตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

3.2.4 ครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนนอกเหนือจากในหนังสืออ่านเพิ่มเติม เช่น การเพิ่มทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้อง กับ ศิลปะ วัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัย

สกลนครราชภัฏ

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2540). *คู่มือการปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ: การศาสนา.
- _____. (2544). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ: พัฒนาคุณ
ภาพการศึกษา (พว.).
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*.
(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2553). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. (พิมพ์ครั้งที่ 3).
กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จันทร์ ทงสมัคร. (2541). *การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง ประเพณีท้องถิ่นนครศรีธรรมราช
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดนครศรีธรรมราช*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- จินตนา ไบกาชุย. (2534). *แนวทางการจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2536). *การเขียนสื่อการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2542). *เทคนิคการเขียนหนังสือสำหรับเด็ก*. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- _____. (2542). *หลักเกณฑ์ในการจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติม. ใน เอกสารประกอบการประชุม
การจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติม*. กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ.
- จิรนนท์ ชมชื่น. (2556). *การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง ของดีเมืองสี่แคว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
จังหวัดนครสวรรค์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- เจด็จ คชฤทธิ์. (2554). *เด็กกับหนังสือ “คู่มือเพื่อความเข้าใจเด็กและหนังสือสำหรับเด็ก”*. นนทบุรี:
บ้านหนังสือ.
- ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. (2527). *บทสคริปต์การทำหนังสือสำหรับเด็ก*. กรุงเทพฯ: เจริญรัตน์.
- ชุตินา สัจจานนท์ และคนอื่นๆ. (2543). *การพัฒนาหลักเกณฑ์การประเมินค่าวรรณกรรมไทย*.
กรุงเทพฯ: สถาบันการศึกษาไทย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- ถวัลย์ มาศจรัส. (2535). *การเขียนหนังสือส่งเสริมการอ่านและหนังสืออ่านเพิ่มเติม*. กรุงเทพฯ: ต้นอ่อน.
- _____. (2540). *การเขียนหนังสือส่งเสริมการอ่านและหนังสืออ่านเพิ่มเติม*. กรุงเทพฯ: ต้นอ่อน.
- _____. (2548). *เทคนิคและตัวอย่างการเขียนหนังสือส่งเสริมการอ่านและหนังสืออ่านเพิ่มเติม*.
กรุงเทพฯ: มิตรใหม่.
- พระธรรมราชานุวัตร. (2530). *อรัญคันทาน ตำนานพระธาตุพนม (พิสดาร)*. (พิมพ์ครั้งที่ 9).
มหาสารคาม: สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พระปลัดอำพร สมอาษา. (2543). *ตำราอีสาน : ตำนานร้อยเอ็ด*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณ์ราช
วิทยาลัย.
- พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ร้อยเอ็ด. (2548). *เมืองร้อยเอ็ด*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). ขอนแก่น: คลังนา
วิทยา.

- ลักขณา รอดสน. (2540). *การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้าน เรื่อง เรือ... สายน้ำ...และชีวิตชาวประมง กับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดปทุมธานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ลูก ส.ธรรมภักดี. (ม.ป.ป.). *ประเพณีโบราณอีสาน*. กรุงเทพฯ: ลูก ส. ธรรมภักดี.
- ศุภารัตน์ นันตะรี. (2558). *การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง แก้งสนามนางบ้านเอ่ง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดนครราชสีมา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สนั่น มีชันหมาก. (2537). *วิจารณ์วรรณกรรมสำหรับเด็ก*. กรุงเทพฯ: เท็คแรมโซ่เอ็นแอนด์แอดเวอร์ไทซิ่ง.
- สมพร จารุณัฐ. (2538). *คู่มือการเขียนบันทึกคดีและสารคดีสำหรับเด็ก*. กรุงเทพฯ: สถาบันภาษาไทย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2540). *คู่มือการเขียนบันทึกคดีและสารคดีสำหรับเด็ก หนังสือชุดความรู้ภาษาไทย อันดับ 4 กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ*. กรุงเทพฯ: ศุภสภาลาดพร้าว.
- สรัญญา ทับเคลือบ. (2546). *การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง เมืองหลังสวน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดชุมพร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สาธิตา สายบัว. (2552). *การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง เสน่ห์บ้านคา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดราชบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *เรียนรู้เข้าใจวรรณคดีไทยของชาติ*. กรุงเทพฯ: เอกพิมพ์ไทย.
- _____. (2560). *วารสารวิชาการ*. กรุงเทพฯ: สกสค. ลาดพร้าว.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *วารสารวิทยาจารย์*. กรุงเทพฯ: ออนป้าการพิมพ์.
- สิริวัฏ วงศ์โกษย์. (2537). *การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง เยือนแดนดินถิ่นดอกบัวงาม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดอุบลราชธานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สุรางค์ เข้าเจริญ. (2554). *คู่มือการใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านเพื่อการพัฒนาการเรียนและการพัฒนาผลงานวิชาการ*. กรุงเทพฯ: ชารอักษร.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัย

สกลนครราชภัฏ

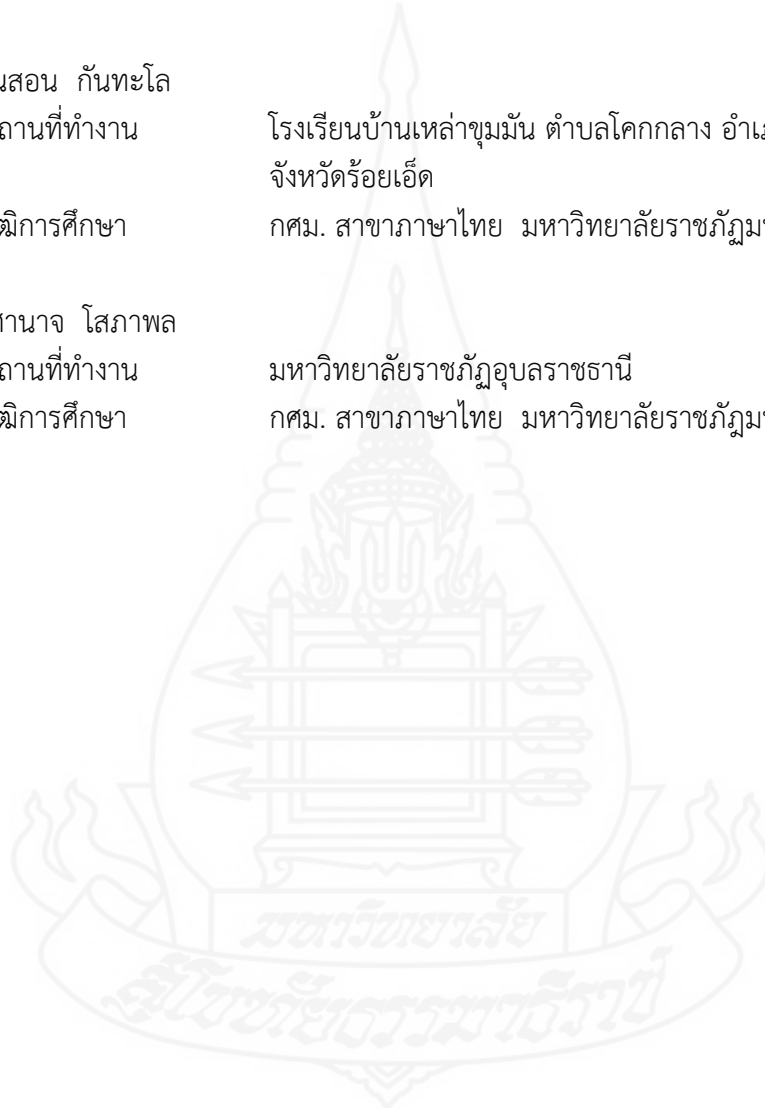
ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. นายอนันต์ศักดิ์ พลแก้วเกษ
 สถานที่ทำงาน มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
 วุฒิการศึกษา กศม. การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย
 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2. นายอินสอน กันทะโล
 สถานที่ทำงาน โรงเรียนบ้านเหล่าชุมมัน ตำบลโคกกกลาง อำเภอนองพอก
 จังหวัดร้อยเอ็ด
 วุฒิการศึกษา กศม. สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

3. นางนิศานาจ โสภภาพล
 สถานที่ทำงาน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
 วุฒิการศึกษา กศม. สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ภาคผนวก ข
สำเนาหนังสือเรียนเชิญผู้เชี่ยวชาญ

ที่ ศธ0522. 16 (บ)/

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

พศจิกายน 2559

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย
เรียน นายอินสอน กันทะโล
สิ่งที่แนบมาด้วย โครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน 1 ชุด

ด้วย นางอุทัยทิพย์ วิไลลักษณ์ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาหลักสูตรและ
การสอน วิชาเอกภาษาไทย สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับอนุมัติให้
ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่องการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง สาเกตนคร ตามโครงการ
การศึกษาค้นคว้าอิสระที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บ
รวบรวมข้อมูลและได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาไว้ขั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้
เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและ
กระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้านภาษาไทย
ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาผู้นี้ด้วย
สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี
จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรุณพ จินะวัฒน์)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา
โทร. 0-2504-8505
โทรสาร. 0-2503-3566-7
เบอร์โทรนักศึกษา 0616945498

ที่ ศธ0522. 16 (บ)/

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

สิงหาคม 2559

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย
เรียน นายอนันตศักดิ์ พลแก้วเกษ
สิ่งที่แนบมาด้วย โครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน 1 ชุด

ด้วย นางอุทัยทิพย์ วิไลลักษณ์ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาหลักสูตรและ
การสอน วิชาเอกภาษาไทย สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับอนุมัติให้
ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่องการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง สาเกตนคร ตามโครงการ
การศึกษาค้นคว้าอิสระที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บ
รวบรวมข้อมูลและได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาไว้ขั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้
เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและ
กระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้านภาษาไทย
ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาผู้นี้ด้วย
สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี
จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรุณพ จินะวัฒน์)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา
โทร. 0-2504-8505
โทรสาร. 0-2503-3566-7
เบอร์โทรนักศึกษา 0616945498

ที่ ศธ0522. 16 (บ)/

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

สิงหาคม 2559

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย
เรียน นางนิศานาจ โสภภาพล
สิ่งที่แนบมาด้วย โครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน 1 ชุด

ด้วย นางอุทัยทิพย์ วิไลลักษณ์ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาหลักสูตรและ
การสอน วิชาเอกภาษาไทย สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับอนุมัติให้
ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง สาเกตนคร ตามโครงการ
การศึกษาค้นคว้าอิสระที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บ
รวบรวมข้อมูลและได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาไว้ขั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้
เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและ
กระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้านภาษาไทย
ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาผู้นี้ด้วย
สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี
จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรณพ จินะวัฒน์)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา
โทร. 0-2504-8505
โทรสาร. 0-2503-3566-7
เบอร์โทรนักศึกษา 0616945498

ภาคผนวก ค

แบบประเมินคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมของผู้เชี่ยวชาญ

แบบประเมินคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับผู้เชี่ยวชาญ

เรื่อง สาเกตนคร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนบ้านสว่าง จังหวัดร้อยเอ็ด

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน
ตามระดับการประเมินดังนี้

- 1 หมายถึง เหมาะสม
0 หมายถึง ไม่แน่ใจ
-1 หมายถึง ไม่เหมาะสม

วิธีการประเมิน

พิจารณาคูณค่าของหนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยประเมินประเด็นย่อยแต่ละข้อแล้วเลือกระดับการประเมิน

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน			ระบุประเด็นที่ต้องแก้ไข
	1	0	-1	
ด้านที่ 1 การจัดทำรูปเล่ม การพิมพ์				
1. การออกแบบปกหนังสือสวยงามน่าสนใจ				
2. การออกแบบปกหนังสือสอดคล้องกับเนื้อหา				
3. ส่วนประกอบหนังสือครบถ้วน				
4. ขนาดของเล่มเหมาะสมกับระดับชั้นและวัย ของผู้อ่าน				
5. จำนวนหน้าของหนังสือเหมาะสมกับวัยของ ผู้อ่าน				
6. ขนาดตัวอักษรเหมาะสมกับวัย				
7. การพิมพ์ตัวสะกดการันต์ถูกต้อง				
ด้านที่ 2 เนื้อหา				
1. การแบ่งเนื้อหาแต่ละบทมีความเหมาะสม				
2. การนำเสนอเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอนเข้าใจง่าย				
3. เนื้อหาของหนังสือเหมาะสมกับระดับชั้นเรียน				
4. เนื้อหาของหนังสือให้ความรู้เกี่ยวกับความ เป็นมาของท้องถิ่น				
5. กิจกรรมท้ายบทสอดคล้องกับเนื้อหาใน หนังสือ				
ด้านที่ 3 การใช้ภาษา				
1. การใช้ภาษา มีความชัดเจนอ่านเข้าใจง่าย				
2. มีการใช้ภาษาถิ่นในการนำเสนอ				
3. มีการนำคำศัพท์มาภาษาถิ่นมาประกอบ				

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน			ระบุประเด็นที่ต้องแก้ไข
	1	0	-1	
ด้านที่ 4 ภาพประกอบ				
1. ภาพประกอบมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง				
2. ภาพประกอบมีสีสันสวยงามชัดเจนน่าสนใจ				
3. การจัดวางภาพมีความเหมาะสมกับเนื้อหาในหนังสือ				
4. ภาพประกอบช่วยให้เข้าใจเนื้อเรื่องดีขึ้น				
5. จำนวนภาพประกอบเหมาะสมกับเนื้อหา				
6. ภาพประกอบมีความดึงดูดใจให้อยากอ่านหนังสือ				
ด้านที่ 5 คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ				
1. หนังสือเล่มนี้ช่วยให้รักภาคภูมิใจในเมืองสาเกตนคร				
2. หนังสือช่วยให้เกิดการส่งเสริมให้อนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของเมืองสาเกตนคร				
3. หนังสือช่วยให้รู้จักแหล่งท่องเที่ยวและของดีเมืองสาเกตนครมากขึ้น				
4. หนังสือช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน				
5. หนังสือส่งเสริมให้นักเรียนนำความคิดไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน				
6. หนังสือช่วยให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์				

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
(.....)
ตำแหน่ง.....

ภาคผนวก ง

ผลการประเมินคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมโดยผู้เชี่ยวชาญ

การแสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยผู้เชี่ยวชาญ

ตารางที่ 1 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือ ด้านที่ 1 การจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์

รายการประเมิน	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ระดับ
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	IOC
1. การออกแบบปกหนังสือสวยงามน่าสนใจ	1.00	1.00	1.00	1.00
2. การออกแบบปกหนังสือสอดคล้องกับเนื้อหา	1.00	1.00	1.00	1.00
3. ส่วนประกอบหนังสือครบถ้วน	1.00	1.00	1.00	1.00
4. ขนาดของเล่มเหมาะสมกับระดับชั้นและวัยของผู้อ่าน	1.00	1.00	1.00	1.00
5. จำนวนหน้าของหนังสือเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน	1.00	1.00	1.00	1.00
6. ขนาดตัวอักษรเหมาะสมกับวัย	1.00	1.00	1.00	1.00
7. การพิมพ์ตัวสะกดการันต์ถูกต้อง	1.00	1.00	1.00	1.00
รวม				1.00

ตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ระดับ 1.00 โดยมีรายละเอียดดังนี้ การออกแบบปกหนังสือสวยงามน่าสนใจ การออกแบบปกหนังสือสอดคล้องกับเนื้อหา ส่วนประกอบของหนังสือครบถ้วน ขนาดของเล่มเหมาะสมกับระดับชั้นและวัยของผู้อ่าน ขนาดตัวอักษรเหมาะสมกับวัย การพิมพ์สะกดการันต์ถูกต้อง มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ในระดับ 1.00

ตารางที่ 2 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือ ด้านที่ 2 เนื้อหา

รายการประเมิน	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ระดับ
	คนที่1	คนที่ 2	คนที่ 3	IOC
1. การแบ่งเนื้อหาแต่ละบทมีความเหมาะสม	1.00	1.00	1.00	1.00
2. การนำเสนอเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอนเข้าใจง่าย	1.00	1.00	1.00	1.00
3. เนื้อหาของหนังสือเหมาะสมกับระดับชั้นเรียน	1.00	1.00	1.00	1.00
4. เนื้อหาของหนังสือให้ความรู้เกี่ยวกับความเป็นมาของท้องถิ่น	1.00	1.00	1.00	1.00
5. กิจกรรมท้ายบทสอดคล้องกับเนื้อหาในหนังสือ	1.00	1.00	1.00	1.00
รวม				1.00

ตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นด้านเนื้อหา มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ในระดับ 1.00 โดยมีรายละเอียดดังนี้ การแบ่งเนื้อหาแต่ละบทมีความเหมาะสม การนำเสนอเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอนเข้าใจง่าย เนื้อหาหนังสือเหมาะสมกับระดับชั้นเรียน เนื้อหาหนังสือให้ความรู้เกี่ยวกับความเป็นมาของท้องถิ่น กิจกรรมท้ายบทสอดคล้องกับเนื้อหาในหนังสือ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ในระดับ 1.00

ตารางที่ 3 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือ ด้านที่ 3 การใช้ภาษา

รายการประเมิน	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ระดับ
	คนที่1	คนที่ 2	คนที่ 3	IOC
1. การใช้ภาษามีความชัดเจนอ่านเข้าใจง่าย	1.00	1.00	1.00	1.00
2. มีการใช้ภาษาถิ่นในการนำเสนอ	1.00	1.00	1.00	1.00
3. มีการนำคำศัพท์มาภาษาถิ่นมาประกอบ	1.00	1.00	1.00	1.00
รวม				1.00

ตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นด้านการใช้ภาษา มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ในระดับ 1.00 โดยมีรายละเอียดดังนี้ การใช้ภาษามีความชัดเจนอ่านเข้าใจง่าย มีการใช้ภาษาถิ่นในการนำเสนอ มีการนำคำศัพท์ภาษาถิ่นมาประกอบ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ในระดับ 1.00

ตารางที่ 4 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือ ด้านที่ 4 ภาพประกอบ

รายการประเมิน	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ระดับ
	คนที่1	คนที่ 2	คนที่ 3	IOC
1. ภาพประกอบมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง	1.00	1.00	1.00	1.00
2. ภาพประกอบมีสีสันสวยงามชัดเจนน่าสนใจ	1.00	1.00	1.00	1.00
3. การจัดวางภาพมีความเหมาะสมกับเนื้อหาในหนังสือ	1.00	1.00	1.00	1.00
4. ภาพประกอบช่วยให้เข้าใจเนื้อเรื่องดีขึ้น	1.00	1.00	1.00	1.00
5. จำนวนภาพประกอบเหมาะสมกับเนื้อหา	1.00	1.00	1.00	1.00
6. ภาพประกอบมีความดึงดูดใจให้อยากอ่านหนังสือ	1.00	1.00	1.00	1.00
รวม				1.00

ตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่าผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นด้านภาพประกอบ โดยมีรายละเอียดดังนี้ ภาพประกอบมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง ภาพประกอบมีสีสันสวยงามชัดเจนน่าสนใจ การจัดวางภาพมีความเหมาะสมกับเนื้อหาในหนังสือ ภาพประกอบช่วยให้เข้าใจเนื้อเรื่องดีขึ้น จำนวนภาพประกอบเหมาะสมกับเนื้อหา ภาพประกอบมีความดึงดูดใจให้อยากอ่านหนังสือ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ในระดับ 1.00

ตารางที่ 5 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือ ด้านที่ 5 คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ

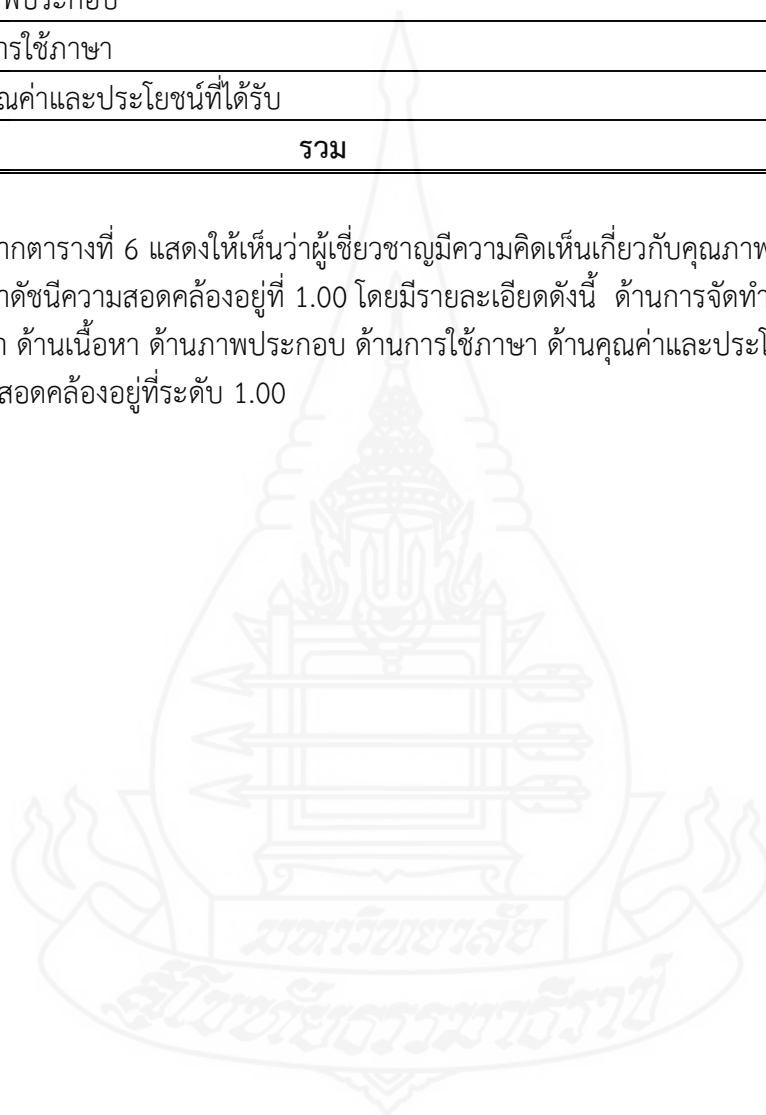
รายการประเมิน	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ระดับ
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	IOC
1. หนังสือเล่มนี้ช่วยให้รักภาคภูมิใจในเมือง สาเกตนคร	1.00	1.00	1.00	1.00
2. หนังสือช่วยให้เกิดการส่งเสริมให้อนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีของเมืองสาเกตนคร	1.00	1.00	1.00	1.00
3. หนังสือช่วยให้รู้จักแหล่งท่องเที่ยวและของดีเมือง สาเกตนครมากขึ้น	1.00	1.00	1.00	1.00
4. หนังสือช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน	1.00	1.00	1.00	1.00
5. หนังสือส่งเสริมให้นักเรียนนำความคิดไป ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	1.00	1.00	1.00	1.00
6. หนังสือช่วยให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	1.00	1.00	1.00	1.00
รวม				1.00

ตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่าผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ในระดับ 1.00 โดยมีรายละเอียดดังนี้ หนังสือเล่มนี้ช่วยให้รักภาคภูมิใจในเมืองสาเกตนคร หนังสือช่วยให้เกิดการส่งเสริมให้อนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของเมืองสาเกตนคร หนังสือช่วยให้รู้จักแหล่งท่องเที่ยวของดีเมืองสาเกตนครมากขึ้น หนังสือช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน หนังสือส่งเสริมให้นักเรียนนำความคิดไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน หนังสือช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ในระดับ 1.00

ตารางที่ 6 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยรวม โดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมิน	ค่า IOC
1. ด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์	1.00
2. ด้านเนื้อหา	100
3. ด้านภาพประกอบ	1.00
4. ด้านการใช้ภาษา	1.00
5. ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ	1.00
รวม	1.00

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่าผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพของหนังสือในด้านต่าง ๆ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ 1.00 โดยมีรายละเอียดดังนี้ ด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์ ด้านเนื้อหา ด้านเนื้อหา ด้านภาพประกอบ ด้านการใช้ภาษา ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ระดับ 1.00

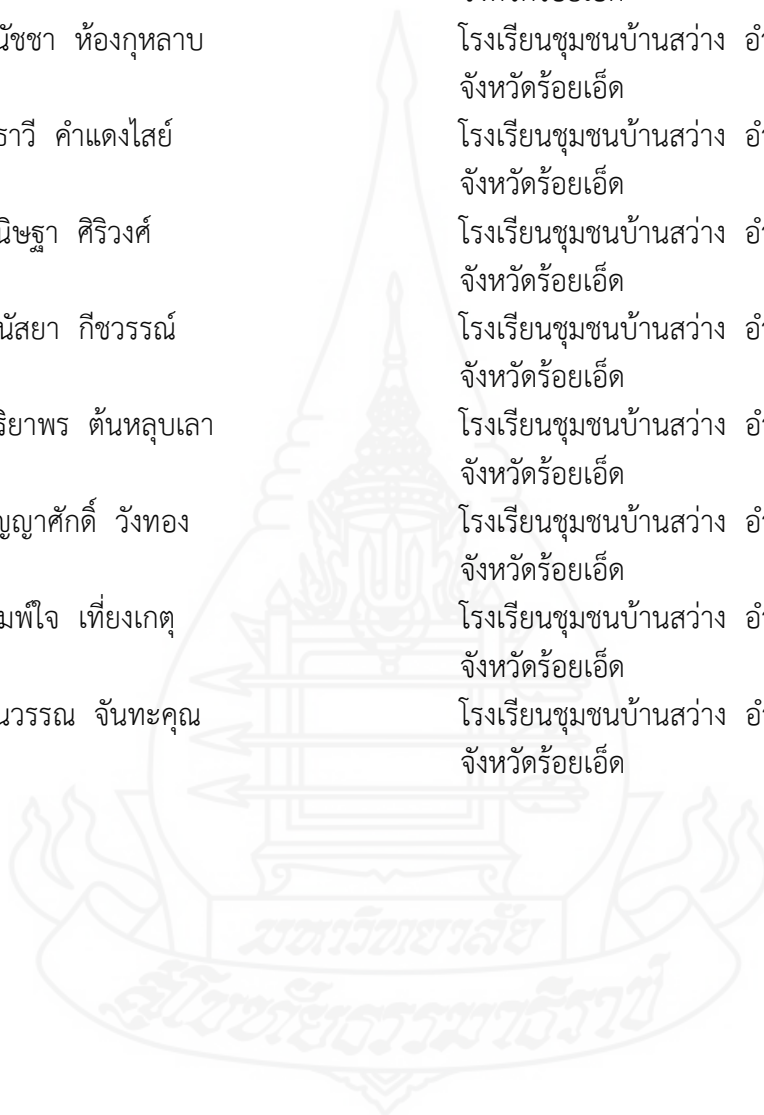

ภาคผนวก จ

รายชื่อนักเรียนที่ร่วมประเมินหนังสือ

รายนามนักเรียนผู้ตรวจสอบคุณภาพหนังสือ

เด็กหญิงโกศทรัพย์ ลาตภูเขียว	โรงเรียนชุมชนบ้านสว่าง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด
เด็กชายนนธวัธ หล้ากำ	โรงเรียนชุมชนบ้านสว่าง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด
เด็กหญิงธันชชา ห้างกุลลาบ	โรงเรียนชุมชนบ้านสว่าง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด
เด็กหญิงสุธาวิ คำแดงไสย์	โรงเรียนชุมชนบ้านสว่าง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด
เด็กหญิงชนิษฐา ศิริวงศ์	โรงเรียนชุมชนบ้านสว่าง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด
เด็กหญิงปณัสยา กิซวรรณ	โรงเรียนชุมชนบ้านสว่าง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด
เด็กหญิงจริยาพร ต้นหลบลู	โรงเรียนชุมชนบ้านสว่าง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด
เด็กชายปัญญาศักดิ์ วังทอง	โรงเรียนชุมชนบ้านสว่าง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด
เด็กหญิงพิมพ์ใจ เทียงเกต	โรงเรียนชุมชนบ้านสว่าง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด
เด็กหญิงธนวรรณ จันทะคุณ	โรงเรียนชุมชนบ้านสว่าง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

ภาคผนวก ฉ

แบบประเมินความคิดเห็นของนักเรียน

แบบสอบถามความคิดเห็นนักเรียนเกี่ยวกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม
เรื่อง สาเกตนคร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนบ้านสว่าง จังหวัดร้อยเอ็ด

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียน

- โดย
5	หมายถึง	เหมาะสมมากที่สุด
4	หมายถึง	เหมาะสมมาก
3	หมายถึง	เหมาะสมปานกลาง
2	หมายถึง	เหมาะสมน้อย
1	หมายถึง	เหมาะสมน้อยที่สุด

ประเด็นการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ด้านที่ 1 การจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์					
1. การออกแบบปกหนังสือสวยงามน่าสนใจ					
2. การออกแบบปกสอดคล้องกับเนื้อหา					
3. การจัดทำรูปเล่มน่าอ่าน					
4. ขนาดของหนังสือเหมาะสมกับชั้นและวัยของผู้เรียน					
5. ขนาดตัวอักษรเหมาะสม					
ด้านที่ 2 เนื้อหา					
1. การแบ่งเนื้อหาแต่ละบทมีความเหมาะสม					
2. การนำเสนอเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอนเข้าใจง่าย					
3. เนื้อหาของหนังสือเหมาะสมกับระดับชั้นเรียน					
4. เนื้อหาของหนังสือให้ความรู้เกี่ยวกับความเป็นมาของท้องถิ่น					
5. กิจกรรมท้ายบทสอดคล้องกับเนื้อหาในหนังสือ					
ด้านที่ 3 การใช้ภาษา					
1. การใช้ภาษา มีความชัดเจนอ่านเข้าใจง่าย					
2. มีการใช้ภาษาถิ่นในการนำเสนอ					
3. มีการนำคำศัพท์มาภาษาถิ่นมาประกอบ					
ด้านที่ 4 ภาพประกอบ					
1. ภาพประกอบมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง					
2. ภาพประกอบมีสีสันสวยงามชัดเจนน่าสนใจ					
3. การจัดวางภาพมีความเหมาะสมกับเนื้อหาในหนังสือ					
4. ภาพประกอบช่วยให้เข้าใจเนื้อเรื่องดีขึ้น					
5. จำนวนภาพประกอบเหมาะสมกับเนื้อหา					
6. ภาพประกอบมีความดึงดูดใจให้อยากอ่านหนังสือ					

ประเด็นการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ด้านที่ 5 คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ					
1. หนังสือเล่มนี้ช่วยให้รักภาคภูมิใจในเมืองสาเกตนคร					
2. หนังสือช่วยให้เกิดการส่งเสริมให้อุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของเมืองสาเกตนคร					
3. หนังสือช่วยให้รู้จักแหล่งท่องเที่ยวและของดีเมืองสาเกตนครมากขึ้น					
4. หนังสือช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน					
5. หนังสือส่งเสริมให้นักเรียนนำความคิดไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน					
6. หนังสือช่วยให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

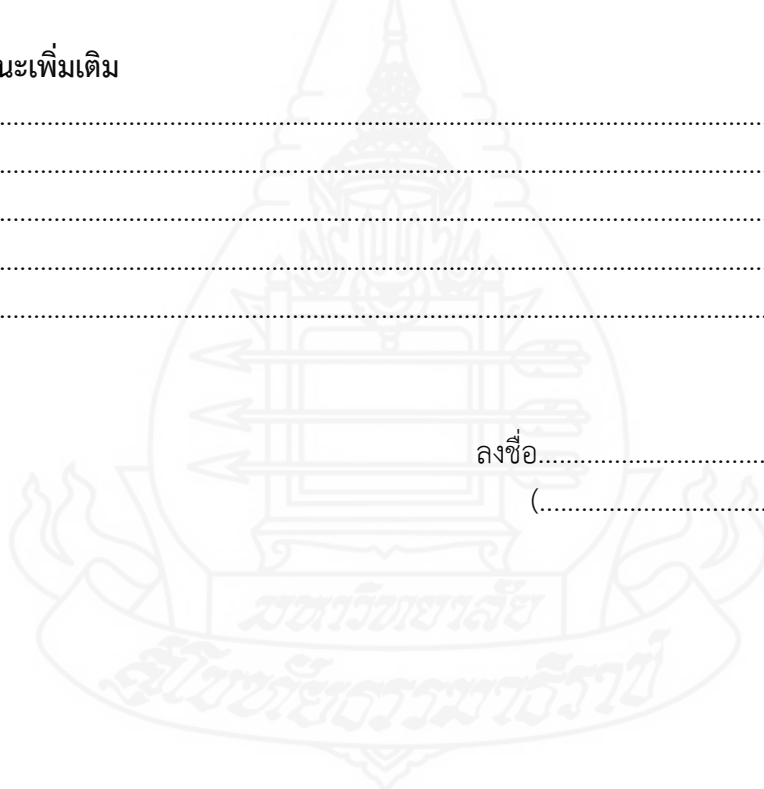
.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
(.....)

ภาคผนวก ข

ผลการประเมินคุณภาพหนังสือโดยนักเรียน

ผลการตรวจคุณภาพหนังสือจากแบบสอบถามนักเรียน

ตาราง 1 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือ ด้านที่ 1 ด้านรูปเล่มและการพิมพ์

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D	แปลผล
1. การออกแบบปกหนังสือสวยงามน่าสนใจ	4.80	0.40	เหมาะสมมากที่สุด
2. การออกแบบปกสอดคล้องกับเนื้อหา	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด
3. การจัดทำรูปเล่มน่าอ่าน	4.80	0.40	เหมาะสมมากที่สุด
4. ขนาดของหนังสือเหมาะสมกับชั้นและวัยของผู้เรียน	4.70	0.46	เหมาะสมมากที่สุด
5. ขนาดตัวอักษรเหมาะสม	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด
รวม	4.86	0.12	เหมาะสมมากที่สุด

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความคิดเห็นว่าด้านรูปเล่มและการพิมพ์ของหนังสือมีดังนี้ขนาดตัวอักษร การออกแบบปกสอดคล้องกับเนื้อหา มีความเหมาะสมมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 5.00 รองลงมาคือการออกแบบปกสวยงามน่าสนใจ การจัดทำรูปเล่มน่าอ่าน มีความเหมาะสมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.80 ขนาดหนังสือมีความเหมาะสมกับชั้นเรียนและวัยของผู้เรียน มีความเหมาะสมมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.70 ดังนั้นการออกแบบรูปเล่มและการพิมพ์ในภาพรวมมีความเหมาะสมมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.86

ตารางที่ 2 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือ ด้านที่ 2 ด้านเนื้อหา

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D	แปลผล
1. การแบ่งเนื้อหาแต่ละบทมีความเหมาะสม	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด
2. การนำเสนอเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอนเข้าใจง่าย	4.70	0.46	เหมาะสมมากที่สุด
3. เนื้อหาของหนังสือเหมาะสมกับระดับชั้นเรียน	4.80	0.40	เหมาะสมมากที่สุด
4. เนื้อหาของหนังสือให้ความรู้เกี่ยวกับความเป็นมาของท้องถิ่น	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด
5. กิจกรรมท้ายบทสอดคล้องกับเนื้อหาในหนังสือ	4.90	0.30	เหมาะสมมากที่สุด
รวม	4.88	0.12	เหมาะสมมากที่สุด

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความคิดเห็นว่า ด้านเนื้อหา มีดังนี้ การแบ่งเนื้อหาแต่ละบท เนื้อหาของหนังสือให้ความรู้เกี่ยวกับความเป็นมาของท้องถิ่น มีความเหมาะสมมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 5.00 รองลงมา กิจกรรมท้ายบทสอดคล้องกับเนื้อหาในหนังสือ มีความเหมาะสมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.90 เนื้อหาของหนังสือเหมาะสมกับระดับชั้นเรียน มีความเหมาะสมมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ 4.80 การนำเสนอเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอนเข้าใจง่าย มีความเหมาะสมมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ 4.70 สรุปรวมด้านเนื้อหาของหนังสือมีความเหมาะสมมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ 4.88

ตารางที่ 3 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือ ด้านที่ 3 ด้านการใช้ภาษา

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D	แปลผล
1. การใช้ภาษาที่มีความชัดเจนอ่านเข้าใจง่าย	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด
2. มีการใช้ภาษาถิ่นในการนำเสนอ	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด
3. มีการนำคำศัพท์มาภาษาถิ่นมาประกอบ	4.80	0.40	เหมาะสมมากที่สุด
รวม	4.93	0.09	เหมาะสมมากที่สุด

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความคิดเห็นด้าน การใช้ภาษา ดังนี้ การใช้ภาษา มีความชัดเจนอ่านเข้าใจง่าย มีการใช้ภาษาถิ่นในการนำเสนอ มีความเหมาะสมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ 5.00 มีการนำคำศัพท์ภาษาถิ่นมาประกอบ มีความเหมาะสมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ 4.80 สรุปรวมด้านการใช้ภาษา มีความเหมาะสมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ 4.93

ตารางที่ 4 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือ ด้านที่ 4 ด้านภาพประกอบ

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D	แปลผล
1. ภาพประกอบมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด
2. ภาพประกอบมีสีสันสวยงามชัดเจนน่าสนใจ	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด
3. การจัดวางภาพมีความเหมาะสมกับเนื้อหาในหนังสือ	4.80	0.40	เหมาะสมมากที่สุด
4. ภาพประกอบช่วยให้เข้าใจเนื้อเรื่องดีขึ้น	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด
5. จำนวนภาพประกอบเหมาะสมกับเนื้อหา	4.90	0.30	เหมาะสมมากที่สุด
6. ภาพประกอบมีความดึงดูดใจให้อยากอ่านหนังสือ	4.70	0.46	เหมาะสมมากที่สุด
รวม	4.90	0.12	เหมาะสมมากที่สุด

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความคิดเห็นด้าน ภาพประกอบ ดังนี้ ภาพประกอบมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง ภาพประกอบมีสีสันสวยงามชัดเจนน่าสนใจ ภาพประกอบช่วยให้เข้าใจเนื้อเรื่องดีขึ้น มีความเหมาะสมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ 5.00 รองลงมา จำนวนภาพประกอบเหมาะสมกับเนื้อหา มีความเหมาะสมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ 4.90 การจัดวางภาพมีความเหมาะสมกับเนื้อหาในหนังสือ มีความเหมาะสมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ 4.80 ภาพประกอบมีความดึงดูดใจให้อยากอ่านหนังสือ โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ 4.70 สรุปรวมด้านภาพประกอบมีความเหมาะสมมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.90

ตารางที่ 5 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือ ด้านที่ 5 ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D	แปลผล
1. หนังสือเล่มนี้ช่วยให้รักภาคภูมิใจในเมืองสาเกตนคร	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด
2. หนังสือช่วยให้เกิดการส่งเสริมให้อนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของเมืองสาเกตนคร	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด
3. หนังสือช่วยให้รู้จักแหล่งท่องเที่ยวและของดีเมืองสาเกตนครมากขึ้น	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด
4. หนังสือช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน	4.80	0.40	เหมาะสมมากที่สุด
5. หนังสือส่งเสริมให้นักเรียนนำความคิดไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด
6. หนังสือช่วยให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด
รวม	4.97	0.07	เหมาะสมมากที่สุด

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความคิดเห็นด้าน คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ ดังนี้ หนังสือช่วยให้รักภาคภูมิใจในเมืองสาเกตนคร หนังสือช่วยให้เกิดการส่งเสริมให้อนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของเมืองสาเกตนคร หนังสือช่วยให้รู้จักแหล่งท่องเที่ยวและของดีเมือง หนังสือส่งเสริมให้นักเรียนนำความคิดไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มีความเหมาะสมมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ 5.00 รองลงมา หนังสือช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน มีความเหมาะสมมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ 4.80 สรุปรวมด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ หนังสือมีความเหมาะสมมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ 4.97

ตารางที่ 6 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยรวม โดยผู้เรียน

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D	แปลผล
1. ด้านรูปเล่มและการพิมพ์	4.86	0.12	เหมาะสมมากที่สุด
2. ด้านเนื้อหา	4.88	0.12	เหมาะสมมากที่สุด
3. ด้านการใช้ภาษา	4.93	0.09	เหมาะสมมากที่สุด
4. ด้านภาพประกอบ	4.90	0.12	เหมาะสมมากที่สุด
5. ด้านคุณค่าประโยชน์ที่ได้รับ	4.97	0.07	เหมาะสมมากที่สุด
รวม	4.91	0.04	เหมาะสมมากที่สุด

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความคิดเห็นด้าน โดยรวมในแต่ละด้านดังนี้ ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ มีความเหมาะสมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ 4.97 รองลงมาคือ ด้านการใช้ภาษา มีความเหมาะสมมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ 4.93 ด้านภาพประกอบ มีความเหมาะสมมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ 4.90 ด้านเนื้อหา มีความเหมาะสมมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ 4.88 ด้านรูปเล่มและการพิมพ์ มีความเหมาะสมมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ 4.86 สรุปรวมหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องสาเกตนคร มีความเหมาะสมมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ 4.91

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางอุทัยทิพย์ วิไลลักษณ์
วัน เดือน ปีเกิด	26 พฤษภาคม 2505
สถานที่เกิด	อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรี วิชาเอกภาษาไทย วิทยาลัยครูอุดรธานี พ.ศ. 2530
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนชุมชนบ้านสว่าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3
ตำแหน่ง	ครู วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ

